

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Jaroslav Novák

VEŘEJNÉ STRÁŽE A OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

Katedra: Katedra práva životního prostředí PF UK v Praze

Datum vypracování práce: 4. června 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 4. června 2014

Jaroslav Novák

Poděkování

Úvodem této diplomové práce bych chtěl poděkovat zejména prof. JUDr. Milanu Damohorskému, DrSc., za cenné rady, náměty a připomínky při vedení mé diplomové práce. Dále bych rád poděkoval všem, kteří mi poskytli poznatky z praxe a těm, kteří se mnou měli při zpracování této práce trpělivost.

Obsah

1. ÚVOD.....	1
2. DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ	3
2. 1. Pojem veřejná stráž	3
2. 2. Pojem ochrana životního prostředí.....	5
2. 3. Účel činnosti veřejných stráží (obecně)	6
3. HISTORIE VEŘEJNÝCH STRÁŽÍ.....	8
3. 1. Vývoj právní úpravy do 2. poloviny 19. století	8
3. 2. Vývoj právní úpravy od 2. pol. 19. stol. do roku 1999	10
3. 2. 1. Lesní stráž.....	11
3. 2. 2. Myslivecká stráž	14
3. 2. 3. Rybářská stráž	17
3. 2. 4. Polní hlídači	19
3. 2. 5. Stráž vodní.....	21
3. 2. 6. Stráž přírody	22
3. 2. 7. Právní předpisy společné veřejným strážím v průběhu jejich vývoje	23
3. 3. Četnictvo a jeho role na venkově	26
3. 4. Shrnutí historického vývoje veřejných stráží	28
4. PLATNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA VEŘEJNÝCH STRÁŽÍ.....	30
4. 1. Nové postavení veřejných stráží	30
4. 2. Roztříštěnost současné právní úpravy	31
4. 3. Oblast působnosti jednotlivých veřejných stráží.....	33
4.3.1. Myslivecká stráž.....	34
4.3.2. Rybářská stráž	34
4.3.3. Lesní stráž.....	35
4.3.4. Stráž přírody	37

4. 4. Společné znaky jednotlivých druhů veřejných stráží.....	38
4. 4. 1. Ustanovení veřejných stráží	39
4. 4. 2. Zánik ustanovení veřejných stráží	57
4. 4. 3. Oprávnění veřejných stráží.....	60
4. 4. 4. Povinnosti veřejných stráží.....	70
4. 4. 5. Veřejné stráže a odpovědnost za škodu.....	73
4. 5. Veřejné stráže a trestní právo	75
4. 5. 1. Postavení veřejných stráží jako úřední osoby	76
4. 5. 2. Trestněprávní ochrana veřejných stráží.....	77
4. 5. 3. Trestní odpovědnost veřejných stráží.....	78
4. 5. 4. Okolnosti vylučující protiprávnost	81
4. 6. Veřejné stráže v praxi.....	82
4. 7. Platná právní úprava veřejných stráží - Shrnutí	84
5. ZAHRANIČNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY – ČETNICTVO A OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	86
5. 1. Četnictvo a ochrana životního prostředí v Itálii.....	86
5. 2. Četnictvo a ochrana životního prostředí ve Francii	87
5. 3. Zahraniční právní úpravy - Shrnutí	88
6. VEŘEJNÉ STRÁŽE DE LEGE FERENDA.....	89
6. 1. Hlavní problémy platné právní úpravy	89
6. 1. 1. Čestnost výkonu funkce veřejné stráže	89
6. 1. 2. Nedostatečné materiální vybavení.....	90
6. 1. 3. Nedostatečná oprávnění veřejných stráží	91
6. 1. 4. Chybějící oprávnění nosit zbraň.....	92
6. 1. 5. Nedostatečná zdravotní způsobilost	92
6. 1. 6. Odborná způsobilost.....	92

6. 1. 7. Místní příslušnost ustanovujícího orgánu rybářské stráže.....	93
6. 1. 8. Chybějící oblasti působnosti veřejných stráží	93
6. 1. 9. Přílišná oddělenost působností veřejných stráží.....	93
6. 1. 10. Jednotná procesní úprava týkající se veřejných stráží.....	94
6. 1. 11. Nedůslednost platné právní úpravy	94
6. 2. Východiska de lege ferenda	95
6. 2. 1. Zanechání roztříštěnosti platné právní úpravy a její novelizace	95
6. 2. 2. Jednotná veřejná stráž.....	96
6. 2. 3. Posílení veřejných stráží činností policie nebo četnictva	97
6. 3. Veřejné stráže de lege ferenda - Shrnutí	98
7. ZÁVĚR	100
8. POUŽITÁ LITERATURA.....	104
9. PŘÍLOHY	108
Příloha č. 1 – Záznam o četnickém zásahu – Lex Kubát – z roku 1929	108
Příloha č. 2 – Vzor evidenčního listu lesní stráže	109
Příloha č. 3 – Vzor osvědčení o vykonané zkoušce rybářské stráže	113
Příloha č. 4 - Vydaná pověření - zkouška rybářské stráže	114
Příloha č. 5 – Vzor služebního odznaku a průkazu rybářské stráže	116
Příloha č. 6 – Logo Carabinieri tutela ambiente	117
Abstrakt	118
Abstract.....	118
Summary.....	119
Název diplomové práce v anglickém jazyce	121
Klíčová slova.....	121
Key words	121

1. ÚVOD

Téma veřejné stráže a ochrana životního prostředí jsem si pro svou diplomovou práci zvolil z toho důvodu, že se v něm prolínají téma, které mne zajímá – ochrana životního prostředí – s mou oblíbenou činností – rybařením, kdy se od útlého věku setkávám s pojmy „porybný“, „pytlačení“ atd. V tomto ohledu se veřejné stráže jeví jako velmi zajímavý objekt zkoumání.

Cílem této diplomové práce bude zjistit, zda platná právní úprava poskytuje veřejným strážím dostatečný a kvalitní právní rámec k dosažení jejich účelu, resp. zda veřejné stráže jsou sto svůj účel v rámci platné právní úpravy naplnit. Pokud nikoliv a v platné právní úpravě shledám jisté nedostatky ztěžující či dokonce znemožňující veřejným strážím účinně fungovat, pokusím se nastínit možnosti *de lege ferenda* tak, aby došlo ke zlepšení situace na dotčeném úseku ochrany životního prostředí.

Ke splnění vytčených cílů nejprve budou definovány pro téma této diplomové práce základní pojmy (veřejné stráže a ochrana životního prostředí) a poté bude prozkoumán historický vývoj veřejných stráží na území České republiky. Následně bude komplexně popsána a zanalyzována platná právní úprava veřejných stráží, přičemž tato bude postupně konfrontována s poznatky z praxe. Poté bude na základě stručného poznání zahraniční právní úpravy ochrany životního prostředí proveden pokus o nalezení nějaké životaschopné alternativy k veřejným strážím. Na závěr pak budou nastíněny možnosti právní úpravy veřejných stráží *de lege ferenda*.

I přes to, že v současné době na území České republiky nepůsobí jednotná veřejná stráž, ale čtyři jednotlivé druhy veřejných stráží (stráž přírody, myslivecká stráž, rybářská stráž a lesní stráž), bude institut veřejných stráží v této diplomové práci analyzován pokud možno jako celek a nikoliv jednotlivé veřejné stráže zvlášť. V rámci zkoumání předmětné problematiky tak bude postupováno od společných a jednotlících rysů veřejných stráží k rysům pro jednotlivé veřejné stráže specifickým.

Při tvorbě této práce budu pracovat zejména s předmětnými právními předpisy, s odbornou literaturou, s internetovými prameny. Dále se pokusím od jednotlivých osob ustanovených veřejnými strážemi a s příslušnými institucemi zjistit co nejvíce poznatků z praxe, se kterými bude moci být platná právní úprava veřejných stráží konfrontována.

Diplomová práce vychází z platné právní úpravy v České republice ke dni 1. května 2014.

2. DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Před tím, než se začnu věnovat problematice veřejných stráží samotné, bude nutné definovat pro tuto práci stěžejní pojmy. Jedná se o pojmy „veřejná stráž“ a „ochrana životního prostředí“.

2. 1. Pojem veřejná stráž

Snahu definovat pojem veřejné stráže nikterak neulehčuje skutečnost, že právní předpisy platné v současnosti na území České republiky pojem veřejná stráž legálně nedefinují. Z tohoto pohledu se tedy jedná o pojem teoretický byť v minulosti používaný, de lege ferenda možný – a snad i potřebný.

Odborná literatura a historické prameny pojem definují např. takto: „*Veřejná stráž je ochranný a dohlédací personál (strážní zřízení), který při výkonu své služby, jsa opatřen předepsaným oděvem n. odznakem služebním, požívá všech práv, která přísluší osobám vrchnostenským... Sem patří kromě policejních výkonných orgánů ... v oboru polní policie hlídači, ustanovení obcí nebo držitelé určité rozlohy půdy, jejichž úkolem je brániti polnímu pychu, ... dále ochranný a dohlédací personál lesní a přísežný personál myslivecký. Tito strážní zřízení mají v určitých případech právo provinilce zatknouti (aby ho vydali příslušnému úřadu) a odejmouti mu věci, jež pravděpodobně pocházejí z trestného činu nebo jimiž se takový čin měl vykonati. Pro svou osobu stojí při výkonu služby pod ochranou zákona. Podobné předpisy platí i pro zřízence ustanovené k ochraně rybářství aj. vodních oprávnění.*“¹

Z dalších pramenů lze uvést ještě definici následující: „*Veřejné stráže jsou fyzické osoby, které jsou jednotlivě pověřeny plnit úkoly státní správy při ochraně veřejného zájmu v určitých oblastech. V současnosti jde o lesní, mysliveckou, rybářskou, stráž přírody a vodní stráž (již zrušeno, pozn. autora). Fyzické osoby při výkonu oprávnění a pravomocí podle zvláštních právních předpisů na ně se vztahujících mají postavení veřejných činitelů (ustanovení §89 odst. 9 trestního zákona), v současnosti úřední osoby dle § 127 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník – pozn.*

---

¹ Masarykův slovník naučný: lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. Praha: Československý kompas, 1925-1933. 7 sv., díl VI, str. 992

autora, *Příslušné zákony stanoví předpoklady pro výkon funkce, povinnosti při výkonu funkce, jakož i odpovědnost státu za škodu způsobenou v souvislosti s výkonem funkce nebo při poskytování pomoci.*“²

Jako poslední definici uvedenou v odborné literatuře lze uvést tuto: *„Stráže jsou zvláštním orgánem „sui generis“ (svého druhu), jehož postavení jak ve vztahu k orgánům státu, tak i ve vztahu k fyzickým, popř. právnickým osobám je přesně vymezeno zákony, na jejichž základě je taková stráž ustanovena.*“³

Z výše uvedeného vyplývá, že veřejné stráže jsou fyzickými osobami, které jsou veřejnou mocí obdařeny určitými oprávněními k tomu, aby plnily jim svěřené úkoly veřejné správy. V rámci výkonu jim svěřené pravomoci pak mají zákonem přiznaný status úřední osoby a to se všemi oprávněními a povinnostmi s tímto statutem souvisejícími. Pravomoci jim jsou svěřeny za tím účelem, aby ve veřejném zájmu dohlédaly na úseku ochrany jednotlivých složek životního prostředí na dodržování příslušných právních předpisů. Výše uvedené definice zároveň reflektují historicky daný fakt, že podrobnější úprava jednotlivých druhů veřejných stráží upravují speciální zákony a ostatní právní předpisy. Lze si povšimnout, že již zmíněné prameny rezignují na jednotnost právní úpravy postavení veřejných stráží. O roztříštěnosti právní úpravy blíže v kapitole 4. 2. této práce.

Další možností, jak s pojmem veřejná stráž pracovat, je přístup, kdy pojmem veřejná stráž budeme rozumět – a dále ho tak i užívat – jako zkratku tj. jako souhrnné označení pro všechny druhy stráží působících, ať už v současnosti nebo v minulosti, na poli ochrany jednotlivých složek životního prostředí. Na základě tohoto přístupu lze pojem definovat následovně: Veřejná stráž je souhrnné označení pro stráž mysliveckou, stráž rybářskou, stráž lesní, stráž vodní, stráž přírody a polní hlídače. Tímto přístupem sice rezignujeme na rovinu teoretickou, ale pro účely této práce se tento přístup jeví jako vhodný.

Třetí možnost, jak se s pojmem veřejné stráže vypořádat, nám poskytuje vládní návrh zákona o veřejné stráží schválený usnesením tehdejší vlády ČR č. 1170 ze dne 14. 11. 2001. Dle ustanovení § 1 odst. 2 tohoto vládního návrhu je veřejná stráž

---

² Hendrych, D. a kol.: Právní slovník, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2001, str. 1013

³ Staněk, Jiří a Řehák, Libor. Nové postavení a úkoly stráží: příručka pro myslivecké strážce, rybářské strážce, vodní strážce, strážce přírody a lesní strážce. 1. vyd. Praha: Venator, 2000. Strana 7.

organizační složkou kraje, prostřednictvím které kraj plní v přenesené působnosti úkoly veřejné stráže. Veřejná stráž, která působí na území národních parků, chráněných krajinných oblastí nebo vojenských újezdů, je v závislosti na jejich postavení jejich organizační složkou nebo je organizační složkou státu. Úkoly takto ustanovené veřejné stráže vládní návrh stanoví tak, že se veřejná stráž zřizuje k ochraně přírody, lesů, vod a dalších složek životního prostředí, k ochraně práva myslivosti a rybářského práva a k ochraně lesního a polního majetku⁴. Více k vládnímu návrhu kapitole též v kapitole 6.

2. 2. této práce.

Veřejné stráže jsou tedy fyzickými osobami, jejichž prostřednictvím plní veřejná moc své úkoly v oblasti ochrany životního prostředí. Tyto fyzické osoby mají, jakožto úřední osoby, za úkol dohlížet v první linii (v terénu) na dodržování právních předpisů na úseku ochrany životního prostředí a jeho složek a k tomuto účelu jsou jednotlivými zákony určitými pravomocemi.

2. 2. Pojem ochrana životního prostředí

Jestliže veřejné stráže působí na úseku ochrany životního prostředí a jeho složek, je nutné definovat i pojem životní prostředí a jeho ochrana.

Za životní prostředí lze např. označit tu „část světa, kterou organismus používá, pozměňuje a které se musí i přizpůsobovat, aby nezahynul.“⁵

Platná právní úprava v ČR vymezuje pojem životního prostředí v zákoně č. 17/1992 Sb. o životním prostředí v § 2, dle kterého je životním prostředím vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy⁶ a energie.

Pokud se pracuje s pojmem životního prostředí, je nutné mít vždy na paměti, že životní prostředí nelze chápat „pouze“ jako něco, co nám umožňuje samotnou existenci, ale zároveň i jako zdroj hospodářsky využitelných zdrojů. Zájem na trvale udržitelném

---

⁴ Pro srovnání blíže kapitola 3. 2. 4. této práce.

⁵ <http://slovník.ekopolitika.cz/z.shtml#zivotni-prostredi> . Definice od norského profesora Wika, přijatá na konferenci UNESCO v Paříži v roce 1967.

⁶ Dle ustanovení § 3 odst. 1 zákona o životním prostředí je ekosystém funkční soustava živých a neživých složek životního prostředí, jež jsou navzájem spojeny výměnou látek, tokem energie a předáváním informací a které se vzájemně ovlivňují a vyvíjejí v určitém prostoru a čase.

využívání těchto zdrojů je pak neoddelitelný od zájmu na zajištění holé existence člověka jako živočišného druhu. V této souvislosti je možné označit význam veřejných stráží za velice důležitý.

Co se týče pojmu ochrana životního prostředí, je tento vymezen v ustanovení § 9 zákona č. 17/1992 Sb. o životním prostředí jako soubor činností, jimiž se předchází znečišťování nebo poškozování životního prostředí, nebo se toto znečišťování nebo poškozování omezuje a odstraňuje. Ochrana životního prostředí přitom zahrnuje ochranu jeho jednotlivých složek, druhů organismů nebo konkrétních ekosystémů a jejich vzájemných vazeb, ale i ochranu životního prostředí jako celku.

Význam ochrany životního prostředí je jednoznačně vyjádřen v samotné Preambuli k Ústavě České republiky, ve které je uvedeno, že *„My občané České republiky ... odhodláni společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní ... bohatství ... přijímáme tuto Ústavu.“*

Další ústavní princip zakotvující v právním řádu ochranu životního prostředí je zakotven v čl. 36 odst. 1 ústavního zákona č. 2/1993 Sb. o vyhlášení Listiny základních práv a svobod (dále „Listina“), kde je stanoveno, že každý má právo na příznivé životní prostředí. Článek 36 odst. 3 Listiny pak stanoví, že při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.

Tato výše uvedená východiska jsou dále rozvinuta v dalších právních předpisech (kapitola 4. 2.), které stanoví dovolené meze užívání dotčených složek životního prostředí, stanoví předmět ochrany v rámci těchto složek a v neposlední řadě stanoví způsoby jejich ochrany.

2. 3. Účel činnosti veřejných stráží (obecně)

Aby byla ustanovení právních předpisů na ochranu životního prostředí a jeho složek, stejně jako u všech právních předpisů stanovících meze lidského chování, smysluplná a aby mohla dosahovat svého účelu, je nutné, aby bylo jejich dodržování kontrolováno a jejich případné porušení sankciováno. Zde se konečně dostáváme k účelu působení veřejných stráží. Ačkoliv lze totiž dodržování některých právních předpisů na ochranu jednotlivých složek životního prostředí kontrolovat soustavně a především distančně (měření znečištění ovzduší, znečištění vod atd.), existují patologické jevy, jejichž

výskyt nelze zjistit jinak než v samotném terénu, přímo na místě, a mnohdy pouze při jejich samotném výskytu. Jedná se např. o dodržování předpisů o myslivosti (např. pytláctví), o rybářství (např. počet ponechaných ulovených ryb, dodržování stanovené míry úlovku atd.). V těchto případech nelze kontrolu provést jinak než přímo na místě a účelnost této kontroly lze zajistit v drtivé většině pouze přímo při páchání deliktu nebo bezprostředně po něm, neboť často, není-li v těchto případech „pachatel“ přistižen přímo při páchání deliktu, je pozdější objasnění přestupku popř. trestného činu ztíženo či v podstatě znemožněno. Následně tak může být pouze zjištěno např. při výlovu chovného rybníku, že rybník byl již „někým“ vyloven, nebo že endemická rostlina dříve rostoucí v národním parku již roste pouze v něčí soukromé botanické sbírce.

Vzhledem k charakteru chráněného je tedy nutné, aby přímo v terénu působil někdo, kdo bude přímo na místě a pokud možno v jakýkoliv možný okamžik sřežit dodržování relevantních právních předpisů. K tomu je nutné, aby stát, pokud nechce rezignovat na jednu ze svých základních funkcí tj. zajištění dodržování právních předpisů, obdařil tyto osoby určitými oprávněními, která jim výkon tohoto úkolu fakticky umožní. V neposlední řadě je nutné zajistit, aby tyto osoby byly k výkonu jim svěřené činnosti náležitě materiálně vybaveny.

Vzhledem k tomu, že není objektivně možné, aby byl každý kout lesa či národního parku v každý okamžik chráněn, vystupuje v této souvislosti do popředí i funkce preventivní. Každý potenciální pachatel si totiž před tím, než se protiprávního jednání dopustí, musí být vědom reálného rizika odhalení jeho protiprávního jednání a to někým, kdo bude oprávněn účinně zasáhnout a zajistit, že pachatel ponese následky.

Závěrem této kapitoly lze shrnout, že účelem působení veřejných strážů, jak byly tyto definovány, je svojí především terénní činností napomáhat zajištění dodržování právních předpisů na úseku ochrany životního prostředí a jeho jednotlivých složek, působit preventivně na potenciální pachatele a případně proti porušování předmětných právních předpisů účinně, účelně a adekvátně zasáhnout. Pouze tak lze dosáhnout účinné ochrany příslušných složek životního prostředí a zajistit tak trvale udržitelné užívání přírody a jejích zdrojů.

3. HISTORIE VEŘEJNÝCH STRÁŽÍ

Pro porozumění platné právní úpravě, pro její pochopení, stejně jako pro vytvoření pohledu *de lege ferenda*, je nutné seznámit se s historickým vývojem dané problematiky, zjistit, jak byly veřejné stráže v našem právním řádu zakotveny, jak se vyvíjelo jejich postavení, jaké měly pravomoci atd. Z toho důvodu se následující kapitola bude věnovat právě historickému vývoji právního postavení veřejných stráží.

3. 1. Vývoj právní úpravy do 2. poloviny 19. století

Nejstarší zmínky⁷ o osobách, kterým panovník svěřoval správu v oblasti lovu zvěře, pocházejí na našem území z 11. stol., kdy je známa hodnost lovčího – „*tedy lovce z povolání, který byl ve službách knížete*“⁸ Později se lze setkat s mnoha obdobnými dalšími označeními. Tak například povinností nejvyššího lovčího již ve 12. stol. bylo vykonávat dozor nad lesy. Podřízenými lovčích pak byli hajní. Zmínky o profesi hajného jsou velice staré, vždyť např. na Moravě jsou zmínky o hajných Lovkovi, Mnislavovi a Zběhovi již z r. 1031⁸. Hajný většinou sloužil za naturálie, mohl užívat panského pole a v neposlední řadě nepodléhal robotní povinnosti.

O několik století později, v souvislosti s razantním úbytkem lesů a z toho plynoucího citelného úbytku zvěře byly panovníky vydávány myslivecké řády či císařské instrukce upravující postavení myslivců a hajných. Pro příklad lze uvést loveckou instrukci vydanou v roce 1599 Rudolfem II. nejvyššímu lovčímu Janu z Vřesovic. Účelem instrukce bylo sjednocení přístupu k využívání lesů v Českém království. Instrukce mj. ukládá správci nejvyššího jегrmistrství dohlížet např. nad tím, aby byla zvěř a lesy ušetřeny „*bezpotřebným mejcením dříví*“, dále je např. ukládáno, aby nejvyšší jегrmistr dohlížel na hejtmany a purkraby i forštmistry, aby po posekání

---

⁷ Ohledně právní regulace lovu zvěře lze pro zajímavost zmínit období starověkého Říma, neboť Justiniánův kodex v jednom ze svých ustanovení uvádí: „*všechna divoká zvířata, ptáci a ryby, tedy všichni živočichové, kteří se rodí na zemi, v moři či ve vzduchu, se stávají majetkem lovcovým, pokud před tím nikomu nepatřili. Při tom nezáleží na tom, zda takové zvíře lovec uloví na svém pozemku nebo na cizím.*“ Andreska, J., Andresková, E.: Tisíc let myslivosti. 1. vyd. Vimperk: Tina, 1993. Str. 22. Je tedy patrné, že již ve starověku podléhalo užívání přírodních statků právní regulaci.

⁸ Andreska, J., Andresková, E.: Tisíc let myslivosti. 1. vyd. Vimperk: Tina, 1993. Str. 404

starých a nových mýt „*mladistvé dříví zase růsti mohlo*“, s čímž souviselo i ustanovení o tom „*kterak se dobytek do lesův hnáti může*“. Dalším opatřením pro zdárný chov zvěře bylo např. zakotvení povinnosti dávat sůl k lizům a jeden z dalších odstavů nese název „*Šetríti bažantův, když se trávy klidívají*“ atd. Instrukce stanoví i postup, jak zacházet s osobou přistiženou při nedodržování instrukce a zavádí i pravidla pro rozdělení udělených pokut: „*A což ta pokuta vynese, ta má nižepsaným způsobem rozdělena býti, totiž jeden díl má přijíti a náležeti forštmistru našemu, druhý forštům a třetí tomu, kdož by toho škůdce... vyšpehoval*“.⁹

Z vybraných ustanovení vyplývá, že rozsah působnosti „nejvyššího jegrmistra“ byl na úseku ochrany myslivosti a ochrany lesů široký. Velmi zjednodušeně a snad i trochu nadneseně lze říci, že se jednalo o nejvýše postaveného ochránce přírody v tehdejší českém království, který se při své činnosti opíral o moc svěřenou mu na základě instrukce samotným císařem. Je nutné si uvědomit, že tato pravidla, na která dohlížel, měla celkově za úkol zlepšit stav lesů a přírody. V tomto světle pak označení za „ochránce – strážce přírody“ již nezní tak nadneseně. Jeho působnost se přitom neomezovala pouze na zajištění lovu zvěře, ale již tehdy mu byla císařem svěřena působnost širší – totiž zajištění udržitelného využívání lesů a přírody jako celku v celé své podstatě.

Mezi dalšími císařskými nařízeními lze uvést např. Myslivecký řád císaře Karla VI. vydaný dne 16. srpna 1732, ve kterém se již setkáváme se skládáním přísahy za účelem výkonu ochrany myslivosti.¹⁰ Přísaha myslivců a hajných pak dle tohoto řádu zněla následovně:

Závěrem této části práce je nutné uvést ještě Tereziánské lesní řády vydávané jak jinak než ku zlepšení stavu lesů a k prohloubení jejich ochrany. Důvodem opatření

---

⁹ Andreska, J., Andresková, E.: Tisíc let myslivosti. 1. vyd. Vimperk: Tina, 1993. Str. 408 - 415

¹⁰ Přísaha myslivců a hajných pak dle tohoto řádu zněla následovně: „*Já, N. N., přísahám Pánu Bohu všemohoucímu, blahoslavené a od hříchu počátečného nepoškrvněné Panně Marii, matce boží, a všem božím svatým, že v tom mě svěřeném revíru zvěř hájiti, žádnému, buď on kdo buď, myslivost v něm provozovati, aniž k tomu pomáhati, tolikéž žádné peníze, aniž cokoli jiného přijímati, s hospodskými žádné podezřelé srozumění míti, nýbrž jeviti, revíry taky pilně zhlížeti, před pytlářstvím opatrovati, sám sebe ale do takového pytlářství neb schovávání téhož nedopouštěti, nýbrž jak na poctivého myslivce neb respektive hajného sluší a náleží, se chovati chci a mám. Jakož mi tomu dopomáhej Bůh všemohoucí, Panna Maria, nepoškrvněná matka boží a všichni svatí. Amen.*“

byl citelný nedostatek dřeva a úbytek lesní půdy. V roce 1754 tak byly vydány „Císařsko-královský patent lesů a dříví, ustanovení v Království Českém se týkající“ a „Řád lesa a dříví pro dědičné Markrabství Moravské“. V roce 1756 byl vydán i lesní řád pro Slezsko.

3. 2. Vývoj právní úpravy od 2. pol. 19. stol. do roku 1999

I přes výše nastíněný historický vývoj právní úpravy lze konstatovat, že moderní právní normy týkající se veřejných stráží byly vydávány až ve 2. pol. 19. století. Vezmeme-li v úvahu skutečnost, že na základě zákona č. 11/1918 Sb. o zřízení samostatného státu československého byla do právního řádu nově vzniklé Československé republiky recipována většina z do té doby platných právních předpisů, je zřejmé, že vývoj právní úpravy ve 2. polovině 19. stol. měl na vývoj právní úpravy ve století dvacátém (a v podstatě i na právní úpravu dnešní) význam zcela určující. Toto tvrzení dokládá například skutečnost, že císařský patent č. 250/1852 ř. z., jímž byl do právního řádu vtělen lesní zákon, byl definitivně zrušen až zákonem č. 166/1960 Sb. o lesích a lesním hospodářství (viz kapitola 3.2.1).

Od druhé poloviny 19. stol. tak začínají vznikat zákony upravující jednotlivé složky životního prostředí (dále společně jako „složkové zákony“), které ve svých ustanoveních řeší mj. ochranu té které složky životního prostředí. Dozor nad dodržováním těchto právních předpisů pak složkové zákony svěřují právě přísežnému ochrannému personálu, působícímu přímo v terénu.

Již v tomto období se objevuje, jak bude dále rozvedeno, složková roztržštěnost právní úpravy veřejných stráží, která vyniká o to více v prostředí zřízení zemského (o dualismu Rakouska-Uherska nemluvě). Svoji zvláštní právní úpravu tak v tomto důsledku měly každá ze zemí budoucího Československa. Tak například zákony o ochraně polního majetku, upravující postavení strážního personálu přísežného polního byly v Čechách vydány pod č. 76/1875 čes. z. z, na Moravě pod č. 12/1875 mor. z. z. a ve Slezsku se jednalo o zákon č. 21/1875 slez. z. z. I když rozdíl právních úprav polních hlídačů nebyly v jednotlivých zemských zákonech nikterak razantní, jisté nuance se přece vyskytovaly¹¹

---

¹¹ např. v Čechách byl polní hlídač oprávněn ve službě nosit poboční zbraň, na Moravě a ve Slezsku pak pouze poboční zbraň krátkou.

V druhé polovině 19. stol. se tak v našem právním řádu zabydlují z dnešního pohledu již moderní instituty přísežného personálu zemědělského, které vesměs tvoří základ pojetí veřejných stráží i v dnešní době.

Mezi veřejnou stráž zemědělskou tak lze průřezově časem zařadit a) strážní přísežný personál lesní (dále jako „lesní stráž“), b) strážní přísežný personál honební (dále jako „myslivecká stráž“), c) strážní přísežný personál rybářský (dále jako „rybářská stráž“), d) strážní přísežný personál na ochranu polního majetku (dále jako „polní hlídači“). Ve 2. pol. 20. stol pak začínají fungovat e) vodní stráž a konečně f) dobrovolní pracovníci státní ochrany přírody (dále jako „stráž přírody“).

V následující pasáži bude stručně popsán vývoj těchto jednotlivých druhů veřejných stráží, přičemž smyslem kapitoly není popsat celý historický vývoj, nýbrž vývoj nastínit v jeho podstatných obrysech.

3. 2. 1. Lesní stráž

Císařský patent č. 250/1852 ř. z., kterým byl vydán lesní zákon, je pro postavení lesní stráže právním předpisem zásadním. Ve svém čtvrtém oddíle, nazvaném „O službě k ochraně lesů“ totiž zakotvuje lesní stráž samotnou, upravuje její postavení atd. V § 52 tohoto zákona je stanoveno, že „zřízcům správu v lesích vedoucím (dle § 22 se jednalo o lesní hospodáře) přidány buďtež dle obyčeje zemského příhodné osoby ochranné a dozorcí. ... Veškeré tyto osoby necht' jsou vzaty od úřadu politického pro lesní službu správní i ochrannou do přísahy, a to tam, kde jsou zřízeny od státu nebo od obcí, vždycky, tam však, kde je ustanovují majitelé lesů soukromých, jenom tehdy, když majitelé tito za to žádají, by se staly účastnými výhod s tím spojených.“ V § 53 pak bylo stanoveno, že „zřízcenci pro ochrannou službu lesní dle § 52 do přísahy vzati pokládají se ve službě lesní za stráž veřejnou, používají v této své vlastnosti všech zákonných práv, jež přísluší osobám vrchnostenským a strážím civilním, a mají právo nositi ve službě zbraň obyčejnou. Každý je povinen uposlechnouti jejich vyzvání učiněných ve službě.“¹²

---

¹² BRANDEJS, Methoděj, ed. *Lesní zákon: (císařský patent ze dne 3. prosince 1852, č. 250. ř. z.) se všemi k němu se vztahujícími nařízeními, pak se všemi zákony říšskými i zemskými, týkajícími se vůbec lesů, jakož i se všemi předpisy o státních zkouškách pro službu lesní a o přísaze pro ochrannou službu*

Lesní stráž (osoby ochranné a dozorčí dle lesního zákona) tak byla zakotvena jako personál požívající po složení přísahy postavení veřejné stráže (dnes odpovídající pojmu úřední osoby ve smyslu zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník) s právem nosit obyčejnou zbraň, kterou mohla v případě oprávněné nutné obrany použít.

Dle § 53 lesního zákona musel každý uposlechnout jeho výzvy ve službě učiněné. Lesní stráž byla při výkonu své služby povinna nosit „předepsaný oděv služební nebo alespoň ustanovenou pásku na ruce neb pokrývku na hlavě“. Mezi jejich hlavní oprávnění patřilo vyhostit z lesa osoby, u nichž by bylo možné obávat se, že způsobí újmu veřejné bezpečnosti nebo na lesním majetku.

Další oprávnění spočívalo v prevenci proti lesnímu pychu, kdy osobě přistižené mimo veřejnou cestu s nástrojem, který se „obyčejně užívá k dobývání nebo odklizení dříví a jiných plodin lesních“, měl být tento nástroj odejmut a předán místnímu chudobinci. Nutno podotknout, že nástroj byl přistižené osobě odejmut pouze v případě, že tato osoba neuvedla nějakou omluvitelnou příčinu, proč má nástroj u sebe. Stejně jako nástroje užívané k lesnímu pychu mohla lesní stráž zabavit i „podezřelé plodiny lesní“ osobou přivlastněné.

Osobu přistiženou přímo při páchání škody na lesním majetku nebo tu, která se postavila lesní stráž na odpor atd., pak lesní stráž měla oprávnění zatknout a bez odkladu jí pak odevzdat příslušnému úřadu. V případě úprku pak mohla tuto osobu lesní stráž stíhat i mimo lesy.

Oddíl pátý lesního zákona z roku 1852 se pak věnuje přestupkům proti bezpečnosti lesního majetku a mj. stanoví, co je to lesní pych.^{12, 13}

V souvislosti s lesním zákonem pak bylo přijato např. Nařízení ministerstva orby č. 6953 z 3. července 1873, které mj. urgovalo, aby lesní stráže byly brány do přísahy ve

---

lesní, s dodatkem o českém školství lesnickém. Písek: Jaroslav Burian, [1906]. 258 s. Burianova Sběrka zákonů; 6., str. 25- 28, 41

¹³ V § 60 je stanoveno, že lesním pychem je například sbírání klesti a dříví suchého, sbírání stromové mízy, kůry, vykopávání mladých sazenic atd. Rozhodnutí NS č. 8.243 ze dne 18.10.1877, že „*Lesním pychem vyrozumívá zákon lesní jenom nepatrná poškození lesního majetku; zlodějské odnětí stlaní nespadá pod trestní zákon pouze tehdy, když odcizená věc jest nepatrnou*“. Větší provinění např. nad 50 Korun u zločinu zlomyslného poškození cizího majetku pak byla posuzována a trestána dle trestního zákona.

větším počtu a urychleně. Takového přístupu se v dnešní době asi bohužel nedočkáme.

Podmínky pro ustanovení lesní (a myslivecké) stráže pak stanovilo nařízení ministerstva vnitra a práv č. 124/1857 ř. z., o tom, čeho je potřeba, aby kdo mohl být vzat do přísahy pro ochrannou službu lesní a mysliveckou.^{12, 14}

Dalším stěžejním právním předpisem týkajícím se postavení lesní stráže byl zákon č. 96/1977, o hospodaření v lesích a státní správě lesního hospodářství. Ve své čtvrté části nazvané Ochrana lesů, konkrétně v § 24 se tento zákon věnuje zajištění ochranné služby v lesích. Tu měla zajišťovat lesní stráž ustanovovaná orgány státní správy lesů na návrh státní organizace lesního hospodářství, resp. uživatele lesa nebo ministerstva. Lesní stráž měla svoji funkci vykonávat ve všech lesích ve svém obvodu působnosti a mezi její oprávnění patřila např. oprávnění zjišťovat totožnost osob, které porušovaly ustanovení právních předpisů vydaných k ochraně lesů, dále oprávnění ukládat za přestupky na úseku lesního hospodářství blokové pokuty nebo předvést orgánu Sboru národní bezpečnosti osobu, která nechtěla nebo nemohla hodnověrně prokázat svoji totožnost, a osobu, kterou přistihla při trestném činu nebo přečinu nebo při přestupku na úseku lesního hospodářství. To v případě, že to bylo nezbytné k zamezení útěku nebo k zajištění důkazu. Lesní stráž měla dále oznamovat uživateli lesa případnou zjištěnou škodu způsobenou porušením předpisů o ochraně lesů.

Lesní stráž byla oprávněna při výkonu své funkce nosit zbraň a tuto zbraň v taxativně vymezených případech (např. nutná obrana k odvracení útoku, dále varovný výstřel atd.) a za splnění předem daného postupu (např. nutná opatrnost, snaha maximálně šetřit život dotyčné osoby atd.) použít. Použití zbraně lesní strážní bylo možností nejzazší, možností subsidiární pro případy, kdy jiné možnosti nebyly dostatečné. V souvislosti s nošením zbraně lesní strážní je nutné podotknout, že nosit

---

¹⁴ „Přísežní znělka lesních zřízenců“ zněla následovně: „Přisahám, že chci k majetku lesnímu pod dohled mě svěřenému vždy s největší pečlivostí a věrností přihlížeti a jej ochraňovati, že chci každého, kdo mu jakýmkoliv způsobem chtěl škoditi, nebo jej skutečně poškodil, nehledíc k osobě, svědomitě udávati, dle potřeby zákonným způsobem věci mu zabaviti nebo jej zatknouti, že nechci nikoho, kdo by byl nevinný, křivě žalovati nebo podezřívati, že chci každé škodě dle možnosti zameziti a způsobené škody dle mého nejlepšího vědomí a svědomí udávati a odhadovati, jakož i v cestě zákonné žádati za jejich odpomoc, že se nechci nikdy bez vědomí a přivolení mých představených nebo bez nevyhnutelné překážky povinností na mne vložených zhostiti, a že chci ze statku mě svěřeného vždy náležitě práv býti; k tomu mi dopomáhej Bůh.“

zbraň mohla pouze osoba, která měla k držení zbraně povolení dle zvláštních právních¹⁵ předpisů

Ustanovení o lesní strážci byla blíže rozvedena vyhláškou č. 98/1977 Sb., o lesní strážci.

Zákon č. 96/1977, o hospodaření v lesích a státní správě lesního hospodářství byl až zrušen zákonem č. 289/1995 Sb., o lesích, který je dosud zákonem platným a účinným a z toho důvodu o něm bude blíže pojednáno v kapitole 4.2.

3. 2. 2. Myslivecká stráž

Dozorčí personál honební mohl být vzat z důvodu větší ochrany proti neoprávněnému zasahování do honebního práva pod přísahu na základě nařízení ministerstva vnitra a spravedlnosti č. 4/1854 ř. z., o tom, jak se osoby v příčině služby myslivecké mají brát pod přísahu. Podle tohoto nařízení pak měl tento pod přísahu vzatý personál postavení veřejné strážce. Obdobně jako u personálu přísežného strážního lesního měl na základě této skutečnosti oprávnění nosit zbraň a v případě spravedlivé obrany z donucení ji i použít. Adresát jeho výzev měl povinnost dbát jeho výzev atd. Honební personál nosil taktéž služební šat (nebo pokrývku hlavy nebo alespoň pásku na rukávu).

První samostatný honební zákon tj. zákon o myslivosti byl na našem území vydán dne 1. června 1866 jako zák. č. 49/1866 č. z. z., honební zákon pro Čechy. Moravský honební zákon č. pak byl vydán pod č. 4/1914 mor. z. z. a honební zákon slezský pod č. 42/1903 slez. z. z.

Pro zevrubný náhled na předmět činnosti honebního přísežného personálu plně poslouží seznání ustanovení § 41 českého honebního zákona z roku 1866, ve kterém je uvedeno: „Četnictvo¹⁶, okresní a obecní orgánové bezpečnosti a služebnictvo přísežné pro dohlížení k honbě zřízené jsou povinni přímo k tomu přihlížeti, aby to, co v tomto zákoně nařízeno, bylo zachováno, a přestoupení jeho aby se předešlo a v známost uvedlo.“ Předmětem činnosti honebního přísežného personálu tedy bylo dohlížet na dodržování předpisů práva honebního. Za povšimnutí stojí, že tímto úkolem bylo

---

¹⁵ Zákon č. 162/1949 Sb., o zbraních a střelivu, Vyhláška č. 124/1961 Sb., o střelných zbraních a střelivu, Vyhláška č. 7/1955 Ú. l., o loveckých zbraních.

¹⁶ Blíže o četnictvu v kapitole 3. 3. této práce.

pověřeno i četnictvo, o kterém bude pojednáno v kapitole 3.3.

Postavení a pravomoci honebního přísežného strážního personálu pak dále rozváděl zák. č. 84/1872 ř. z. (viz. kapitola 3.2.7. této práce).

Pro vývoj právní úpravy týkající se myslivecké stráže bylo důležité také období Protektorátu Čechy a Morava, kdy byla vydána mj. vládní nařízení č. 127/1941 Sb., o myslivosti a k jeho provedení pak vládní nařízení č. 128/1941 Sb. ze dne 31. 3. 1941. Na základě těchto nařízení pod přísahu vzatý myslivecký dozorce měl postavení veřejné stráže s právy a povinnostmi z tohoto postavení vyplývajícími (právo zadržet osoby porušující předpisy o myslivosti, právo odebrat ulovenou zvěř či zbraň, zjistit totožnost těchto osob atd.). Zároveň byla zrušena platnost dosavadních právních předpisů.

Jelikož právní úprava myslivosti a její ochrany byla na území Československa i téměř 20 let po vzniku samostatného Československého státu dosti roztříštěná, byl si poválečný zákonodárný sbor vědom nutnosti přijmout¹⁷ zákon o myslivosti sjednocující úpravu myslivosti na celém území Československa.

Takovým zákonem se stal zákon č. 225/1947 Sb., o myslivosti, který se mj. věnoval právě i ochrannému personálu mysliveckému (honebnímu). V ustanoveních § 29 a § 30 tohoto zákona bylo stanoveno, že v honitbě zajišťuje ochranu myslivosti buď k tomu ustanovený a úředně potvrzený přísežný myslivecký personál ochranný, v

---

¹⁷ Z důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona o myslivosti (http://www.psp.cz/eknih/1946uns/tisky/t0531_04.htm): „Před rokem 1939 byly u nás předpisy o myslivosti roztříštěny. V každé zemi platilo jiné právo honební. Společným předpisem pro všechny země byl zákon ze dne 25. června 1929, č. 98 Sb., kterým se doplňují a částečně mění některá ustanovení honebně policejní, zejména o hájení zvěře. Tento zákon platí ještě na Slovensku vedle zák. čl. XX/1883. V zemích České a Moravskoslezské byla v době nesvobody vydána s účinností od 1. dubna 1941 vládní nařízení ze dne 31. března 1941, č. 127 Sb., o myslivosti, a ze dne 31. března 1941, č. 128 Sb., kterým se provádí vládní nařízení o myslivosti. Ustanovení zák. čl. XX/1883 jsou již v mnohém směru nedostatečná a neodpovídají novému pojetí myslivosti. Předpisy z doby nesvobody jsou v mnohém nepoužitelné. Při této příležitosti nutno uvést, že ustanovení o ochraně zvěře byla do těchto předpisů převzata z osnovy, kterou již v letech 1933 a 1934 na podkladě návrhů Československé myslivecké jednoty vypracovalo ministerstvo zemědělství a která nebyla ústavně projednána z toho důvodu, že v době hospodářské krise parlament byl zaměstnán jinými úkoly. Ministerstvo zemědělství proto předkládá osnovu zákona o myslivosti, aby jednak právo myslivosti bylo v celém státě jednotné, jednak aby do poměrů myslivosti byl vnesen pořádek, stabilita a klid, jež jsou nezbytné pro zdárný vývoj tohoto důležitého oboru národohospodářského“

dalším myslivecký hajný, nebo myslivecký hospodář, vyhovuje-li podmínkám stanoveným pro vzetí do přísahy pro ochrannou službu mysliveckou. Ochrana myslivosti přitom zahrnovala ochranu zvěře před pytláky, škodlivou (škodnou) zvěří a dravými zvířaty, jakož i péči o dodržování předpisů vydaných k ochraně zvěře a myslivosti.

Pokud byl vlastník honitby mysliveckým hospodářem, měl být vzat okresním národním výborem do přísahy na svou žádost a osoba pověřená výkonem práva myslivosti na žádost toho, kdo ji jako mysliveckého hospodáře oznámil. Do přísahy vzatý myslivecký hospodář měl být považován za mysliveckého hajného. Dohledem na plnění předpisů o myslivosti byly dále pověřeny orgány bezpečnosti.

Jako minimální výměra honitby pro to, aby musel být myslivecký hajný ustanoven, byla stanovena již tehdy rozloha 500 ha honební plochy s tím, že bylo umožněno, aby několik sousedních honiteb mělo společného mysliveckého hajného (pokud tím byla ochranná služba myslivecká zajištěna).

Myslivecký hajný požíval při výkonu služby stejné ochrany jako orgány veřejné, byl povinen při výkonu služby nosit předepsaný stejnokroj nebo alespoň viditelný služební odznak a dále s sebou musel mít písemné osvědčení o složení přísahy, vydané okresním národním výborem, a tímto se při zákroku na požádání prokázat. Ve službě mohl nosit lovecké zbraně, které byly uvedené v osvědčení o složení přísahy. Osvědčení pak opravňovalo mysliveckého hajného k výkonu práva myslivosti v obvodu, pro který byl ustanoven, a to v rozsahu povolení daného mu ustanovujícím okresním národním výborem. Mezi povinnosti mysliveckého hajného patřilo i pojištění proti následkům odpovědnosti z výkonu práva myslivosti.

Oprávnění osob vykonávajících ochranu myslivosti byla uvedena v ustanovení § 30 odst. 2 a byla mezi ně zahrnuta: oprávnění zadržet osoby, přistižené se střelnou zbraní s jinou loveckou výzbrojí v honitbě mimo veřejné silnice a cesty nebo takové cesty, kterých se všeobecně užívalo jako spojení mezi obcemi, zemědělskými usedlostmi, budovami atd., nebo při neoprávněném výkonu práva myslivosti nebo při činu tímto zákonem zakázaném. Vedle tohoto oprávnění mohly osoby provádějící ochranu myslivosti zjistit totožnost těchto osob. Mezi další oprávnění patřilo možnost odebrat přistiženým osobám zbraně, lovecké a chytací nástroje, chycenou nebo ulovenou zvěř a po případě i loveckého psa a fretku, vykázat je z honitby. Pokud se

nepodařilo zjistit totožnost přistižené osoby, měla tato být odevzdána bezpečnostním orgánům, přičemž dotyčné osoby měly povinnost služebních příkazů mysliveckého hajného uposlechnout.

Ochranný personál myslivecký dále mohl usmrcovat v honitbě psy hledající nebo pronásledující zvěř nebo k ní se plížící mimo vliv svého pána ve vzdálenosti větší než 200 m od obydleného domu (s několika výjimkami) atd.

Co se týče dalšího vývoje právní úpravy strážného mysliveckého personálu, je nutné zmínit zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti, který ve své páté části¹⁸ poprvé zavádí pro oblast ochrany myslivosti pojem myslivecká stráž. Mysliveckou stráž byl dle tohoto zákona povinen navrhnout k zajištění řádné ochrany myslivosti uživatel honitby a to na každých 500 ha honitby. Osoba, která měla být ustanovena mysliveckou stráží, musela mít platný lovecký lístek. Její ustanovení schvaloval na návrh uživatele honitby okresní národní výbor, u kterého zároveň tato osoba skládala slib. Myslivecká stráž byla opět povinna nosit při výkonu své činnosti služební odznak se státním znakem¹⁹.

Postavení myslivecké stráže pak, i přes několiké novely předmětných právních předpisů o myslivosti nedoznalo až do nabytí účinnosti zákona č. 238/1999 Sb. podstatnějších změn a tento zákon tak platil až do roku 2002, kdy nabyl účinnosti současně platný zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti.

3. 2. 3. Rybářská stráž

Moderní úprava rybářství²⁰ byla do právního řádu na našem území zavedena v roce 1882 (Morava), 1883 (Slezsko) a 1885 v Čechách, kdy byly publikovány zákony rybářsko-policejního charakteru.²¹

---

¹⁸ Ochrana myslivosti - § 20 odst. 1 zákona o myslivosti: Ochranou myslivosti se rozumí ochrana zvěře před nepříznivými vlivy, zejména před strádáním, škodlivými zásahy lidí, škodnou zvěří a škodlivými zvířaty a ochrana mysliveckých zařízení.

¹⁹ K provedení zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti byla vydána vyhláška Ministerstva zemědělství, lesního a vodního hospodářství č. 24/1962 Sb. Co se týče oprávnění myslivecké stráže dle těchto právních předpisů, byla tato v podstatě převzata právě ze zákona č. 225/1947 Sb., o myslivosti.

²⁰ Hemelík, Tomáš. Rybářství a právo. 1. vyd. Praha: Orac, 2000. 189 s. Iuris context; str. 13

²¹ V souvislosti s tehdejší právní úpravou rybářství se sluší uvést, že dle Občanského zákoníku (ABGB) z roku 1811 byly ryby v tekoucích vodách považovány za res nullius, což znamenalo, že v těchto vodách rybolov mohl provádět každý volně tzn. bez jakéhokoliv povolení. Těmito zákony byl zaveden pojem

V Čechách se jednalo o zákon č. 22/1885 čes. z. z., v příčině některých opatření ke zvelebení rybařství ve vnitrozemských vodách (schválený již na podzim roku 1883). Na Moravě a ve Slezsku byly rybařsko-policejními zákony zákon č. 79/1882 mor. z. z., a zákon č. 28/1883 slez. z. z. ...“.

Dohled nad dodržováním rybařského práva a jeho ochrany byl těmito předpisy uložen obecním starostům, četnictvu¹⁴ a zřízcům policie pořičné a policie tržní. Dále bylo stanoveno, že osoby oprávněné k rybaření a obce mohly svěřit dozor nad dodržováním rybařských předpisů svým zřízcům již ustanoveným k ochraně zejména polního a lesního hospodářství (včetně stráže myslivecké) a v této souvislosti žádat, aby je za tím účelem politický okresní úřad vzal pod přísahu. Stanovit zřízence zvlášť k ochraně rybařství bylo možné, pokud tato osoba splňovala vlastnosti předepsané pro ustanovení stráže pro ochranu polního majetku. Za povšimnutí stojí, že tímto úkolem bylo pověřeno i četnictvo¹⁶.

Na postavení a pravomoci rybařské stráže se pak vztahovala ustanovení zákona č. 84/1872 ř. z., jenž se týče úředního postavení zřízců strážních, pro ochranu některých odvětví zemědělství ustanovených (viz kapitola 3.2.7).

Jako zajímavost z pohledu rybaře lze v souvislosti s výše uvedenými rybařskými předpisy uvést, že velikost chycených ryb se oproti předpisům dnešním neměřila od vrcholu rypce po konec nejdleších paprsků ocasní ploutve jako dnes²², ale od oka k řitní ploutvi (nároky na míru úlovku byly oproti dnešní úpravě přísnější)²⁰.

Soustava právních předpisů o rybařství byla nově vzniklým Československým státem zcela inkorporována²⁰ a jelikož pak zákon č. 62/1952 Sb., o rybařství, neobsahoval žádná ustanovení týkající se činnosti a postavení rybařské stráže, byl ohledně postavení rybařské stráže zásadní (mj. vůbec poprvé zavádí pojem rybařská stráž) až zákon č. 102/1963 Sb., o rybařství. Současně se zavedením pojmu rybařská stráž došlo k vymezení povinností a oprávnění rybařské stráže, přičemž zákon zároveň uložil uživatelům nebo vlastníkům rybníků nebo rybařských revírů povinnost navrhnout okresnímu národnímu výboru pro soustavu rybníků a pro každý rybařský revír ustanovení rybařské stráže.

„rybařský lístek“ a je stanoveno, že „nikdo nesmí ryby lovit, kdož není opatřen „lístkem rybařským“, dosvědčujícím, že jest oprávněn lovit ryby ve vodě, již se týče²⁰

²²Ustanovení § 11 odst. 1 vyhlášky č. 197/2004 Sb.

Na základě ustanovení § 19 odst. 1 zákona č. 102/1963 Sb., o rybářství, byla rybářská stráž oprávněna zejména kontrolovat, zda osoby, které loví ryby a jiné vodní živočichy v rybnících nebo rybářských revírech, jsou k tomu oprávněny, zadržovat osoby přistižené při neoprávněném lovení ryb nebo jiných vodních živočichů a zjišťovat jejich totožnost. V takových případech byla oprávněna zejména odebrat přistiženým osobám rybářské náčiní a úlovky a vykázat je z rybářských revírů nebo od rybníků. Nebylo-li možné zjistit jejich totožnost, byla rybářská stráž oprávněna tyto osoby předvést orgánům veřejné bezpečnosti nebo národních výborů. Postižené osoby byly povinny rybářskou stráž uposlechnout. Odebrané rybářské nářadí odevzdávala rybářská stráž neprodleně orgánům veřejné bezpečnosti nebo národních výborů. Rybářská stráž dále dozírala na řádné provádění lovu ryb a jiných vodních živočichů a osobám lovícím ryby a jiné vodní živočichy mohla prohlížet nářadí, úlovky i obsah rybářských lodí a nádrží na ryby.²³

Úprava postavení rybářské stráže (stejně jako ostatních veřejných stráží) pak nejvýznamnějších změn doznala na základě zákona č. 238/1999 Sb. (viz kapitola 4. 1. této práce). V současné době poskytuje právní úpravu rybářství zákon č. 99/2004 Sb. (viz kapitola 4. 2. této práce)

3. 2. 4. Polní hlídači

Dalším druhem veřejné stráže, který však již v současné právní úpravě neexistuje, byli tzv. polní hlídači²⁴.

Postavení přísežného personálu polního vycházelo ze zemských zákonů o

---

²³ Další náplň činnosti rybářské stráže tvořilo zejména sledování užívání a čistoty vod, zjišťování zdroje znečištění vody a dozor nad užíváním jezů, stavidel, zdymadel, výpustí a jiných zařízení z pohledu dodržování předpisů na ochranu rybářství.

Prováděcí vyhláška ministerstva zemědělství, lesního a vodního hospodářství č. 103/1963 Sb., kterou se vydávají prováděcí předpisy k zákonu o rybářství, pak ve své třetí části (ustanovení společná a závěrečná) v ustanoveních § 49 až 53 pak k § 18 prováděného zákona blíže upravovala podmínky pro ustanovení rybářskou stráží, její označení atd. Podmínky pro ustanovení rybářskou stráží byly stanoveny poměrně zevrubně, když rybářskou stráží mohl být bez dalšího ustanoven bezúhonný československý občan, který má znalosti povinností a práv rybářské stráže, vyplývající ze zákona o rybářství.

²⁴ Zvláštním institutem na Slovensku pak byla tzv. polní policie zakotvená v zákonném článku XII/1894 o polním hospodářství a polní policii.

ochraně polního majetku, vydaných v roce 1875. V Čechách se jednalo o zákon č. 76/1875 čes. z. z., na Moravě to byl zákon č. 12/1875 mor. z. z. a ve Slezsku zákon č. 21/1875 slez. z. z..

Přísežný personál polní, stejně jako ostatní „druhy“ přísežného personálu zemědělského, měl postavení veřejné stráže. Jeho ustanovení nenavrhoval příslušnému obecnímu úřadu držitel lesa nebo držitel honebního práva, nýbrž obec sama pro své celé území. Obcím bylo umožněno, aby se svolením okresního úřadu (v Čechách) několik obcí ustanovilo společného polního hlídače. Ustanovit si zvláštního polního hlídače mohli také držitelé polních pozemků o rozloze větší než 50 ha.

Hlavní náplní polních hlídačů bylo zamezit polnímu pychu. Pokud polní hlídač odhalil polní pych, byl povinen oznámit toto zjištění starostovi obce resp. svému zaměstnavateli. Náklady na polní hlídače nesli držitelé hlídaných pozemků²⁵.

Ohledně pravomocí polních hlídačů byl stěžejní zákon č. 84/1872 ř. z., o němž bude pojednáno v kapitole 3. 2. 7.

Definitivní zánik funkce polních hlídačů přinesl zákon č. 61/1964 Sb., o rozvoji rostlinné výroby (účinný od 1. 4. 1964), který v ustanovení § 39 odst. 2 zrušoval ustanovení dosavadních právních předpisů, pokud se vztahovala na přísežnou stráž (přísežné hajné) k ochraně polního majetku.

Co se týče ochrany polního majetku, stojí jistě za zmínku, že vládní návrh zákona o veřejné stráži z roku 2001 počítal s tím, že veřejná stráž by měla za úkol mj. právě i ochranu polního majetku²⁶. De lege ferenda jistě stojí za úvahu, zda je stav, kdy pro ochranu polního majetku není ustanovena žádná z veřejných stráží, vyhovující.

---

²⁵ V souvislosti se zvýšenou potřebou ochrany polního majetku z důvodu poválečné stabilizace poměrů na venkově bylo pak v roce 1920 vydáno nařízení vlády č. 438/1920 Sb. o ochraně polního majetku, kterým bylo okresním politickým úřadům umožněno použít pro ochranu polního majetku a plodin vojenskou policii. Ta pak v těchto případech měla stejné postavení jako četnictvo a přísežný personál. Tyto složky mezi sebou za účelem ochrany polního majetku a plodin vzájemně spolupracovaly.

²⁶ Dle ustanovení § 1 odst. 1 vládního návrhu zákona o veřejné stráži a o změně některých zákonů z roku 2001: Zřizuje se veřejná stráž k ochraně přírody, lesů, vod a dalších složek životního prostředí, k ochraně práva myslivosti a rybářského práva a k ochraně lesního a polního majetku.

3. 2. 5. Stráž vodní

Existence strážního přísežného personálu vodního byla velmi stručně zakotvena v části zákonů o přestupcích a trestech v § 70 zákona č. 71/1870 čes. z. z., v § 69 zákona č. 65/1870 mor. z. z. a konečně v § 69 zákona č. 51/1870 slez. z. z.. (zákony o tom, kterák lze vody užívat, ji svozovat a jí se brániti). Právní úprava řešila postavení vodní stráže v podstatě odkazem na právní předpisy vydané k ochraně majetku polního, kdy poškození nebo porušení vodních staveb bylo považováno za polní pych a působnost udělenou zákony osobám zřízeným k ochraně polí, příslušela též zřízencům přihlížejícím k vodě a k strojům v příčině užívání a svozování vody a bránění vodě vystavěným.²⁷ Postavení a pravomoci „vodní stráže“ bylo dále rozvinuto zákonem č. 84/1872 ř. z. (viz kapitola 3. 2. 7.).

Dalším zákonem, který se postavení vodní stráže věnoval, byl zákon č. 130/1974 Sb., o státní správě ve vodním hospodářství, který navazoval na zákon federálního shromáždění č. 138/1973 Sb., o vodách (vodní zákon)²⁸.

Pro oblast působení veřejných stráží na úseku ochrany vod byl zákon č. 130/1974 Sb., o státní správě ve vodním hospodářství, stěžejní v tom smyslu, že – oproti zákonu o vodním hospodářství z roku 1955, který problematiku vodní stráže neupravoval - ve své sedmé části v § 23 zavedl do právního řádu pojem vodní stráž.

Vodní stráž byla na úseku ochrany vod, vodních toků a ochrany vodohospodářských děl oprávněna při výkonu své činnosti vstupovat na cizí pozemky a vodohospodářská díla, zjišťovat osoby porušující ustanovení vodního zákona k ochraně vod a oznamovat je vodohospodářskému orgánu, který vodní stráž ustanovil. Osoba ustanovená vodní stráží mohla ukládat blokové pokuty a dále mohla při plnění svých úkolů, pokud tyto nemohla zajistit vlastními silami nebo prostředky, požadovat součinnost Sboru národní bezpečnosti. Vodní stráž byla povinna nosit při výkonu své činnosti služební odznak se státním znakem.

---

²⁷ § 70 zákona č. 71/1870 čes. z. z.

²⁸ Důvodová zpráva k návrhu zákona o státní správě ve vodním hospodářství http://www.psp.cz/eknih/1971cnr/tisky/t0087_02.htm

K provedení vodního zákona byla vydána vyhláška č. 99/1976 Sb., o vodní stráží, která přiznávala vodní stráží status veřejného činitele²⁹. Z dnešního pohledu zajímavým a pro praxi jistě vhodným ustanovením byla skutečnost, že subjekt, který ustanovení vodní stráže navrhl, jí mj. měl také vybavit pomůckami potřebnými k výkonu funkce. Ustanovení samozřejmé, leč v dnešní době u existujících veřejných stráží opomenuté.

Ještě před tím, než byla vodní stráž v roce 2002 zrušena zákonem č. 254/2001 Sb. o vodách, byla právní úprava jejího postavení novelizována zákonem č. 238/1999 Sb..

Otázkou de lege ferenda zůstává, zda je vyhovující stav, kdy v současné době vodní stráž neexistuje.

3. 2. 6. Stráž přírody

Ohledně historického vývoje stráže přírody je nutné zmínit zákon č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody. I když totiž tento zákon platil dle § 21 pouze v českých krajích, je nutné ho zmínit z toho důvodu, že v podstatě zavedl předchůdce dnešní stráže přírody. V ustanovení § 14 tohoto zákona totiž bylo stanoveno, že odbory kultury rad krajských národních výborů pověřují v každém okrese dobrovolné pracovníky státní ochrany přírody funkcí konservátora, pro menší obvody funkcí zpravodaje, který měl být spolupracovníkem konservátora státní ochrany přírody. Uvědomíme-li si, že i v současné době je tvořena stráž přírody strážci a zpravodaji, je zřejmé, v čem podobnost právní úpravy spočívá.

Ustanovení § 17 tohoto zákona pak konservátorovi zakládalo pro případ bezprostředně hrozícího nebezpečí porušení podmínek stanovených k ochraně přírody, oprávnění učinit opatření, potřebná k zajištění ochrany přírody. O těchto opatřeních musel do 15 dnů rozhodnout odbor kultury rady krajského národního výboru, jinak pozbyla platnosti.

K provedení tohoto zákona byla ministerstvem školství a kultury vydána

---

²⁹ Tato vyhláška tak stanovila např. předpoklady pro ustanovení vodní stráže, kterými byly československé státní občanství, věk minimálně 21 let, oddanost socialistickému společenskému zřízení, bezúhonnost, tělesná a duševní způsobilost, požívání všeobecné vážnosti a důvěry a znalost povinností a práv vodní stráže. Mezi podmínkami pro ustanovení vodní stráže samozřejmě nechybělo složení slibu.

vyhláška č. 131/1957 Ú. 1., o dobrovolných pracovnících státní ochrany přírody (konservátorech a zpravodajích), která blíže určovala např. podmínky pro ustanovení do funkce, úkoly dobrovolných pracovníků státní ochrany přírody. Dobrovolní pracovníci státní ochrany přírody byli rozděleni do dvou skupin – na konzervátory státní ochrany přírody a zpravodaje státní ochrany přírody.

Mezi úkoly konservátorů patřilo např. pravidelné sledování dění v přírodě, všech lidských zásahů do přírody a jejich vliv na ni, kontrolovat v chráněných částech přírody dodržování podmínek jejich ochrany atd. Úkolem zpravodaje pak bylo v podstatě být nápomocen konservátorovi.

Stráž přírody jako takovou pak zavádí zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, o kterém bude pojednáno až v kapitole věnované v současnosti platné právní úpravě (4. 2. této práce).

3. 2. 7. Právní předpisy společné veřejným strážím v průběhu jejich vývoje

I přes to, že právní úprava týkající se postavení veřejných stráží, byla historicky roztržštěná do mnoha složkových a mnoha zemských zákonů, již v průběhu jejího historického vývoje lze pozorovat pokusy právní úpravu alespoň rámcově sjednotit.

Nejvýznamnějším zákonem sjednocujícím postavení veřejných stráží byl v 19. století jednoznačně zákon č. 84/1872 ř. z., jež se týče úředního postavení zřízenců strážních, pro ochranu některých odvětví zemědělských ustanovených. Zásadním ustanovením tohoto zákona byl § 2, dle kterého přísežní hlídači, pokud vystupují při výkonu své služby a zároveň pokud jsou opatřeni předepsaným služebním šatem nebo služebním odznakem, mají postavení veřejné stráže. To znamenalo, že požívali zákonných práv příslušejících vrchnostenským osobám a civilní strážím.

Mezi dalšími zásadními pravomocemi veřejných stráží zemědělských pak byly uvedeny právo zásahu do osobní svobody (oprávnění zadržet osobu při splnění určitých podmínek např. pokud byla spáchána značná škoda), právo pronásledovat prchajícího pachatele nebo podezřelé osoby i mimo ke strážení přidělený obvod³⁰.

Dalším významným zákonem, co se týče rámcového sjednocení právní úpravy

---

³⁰ Zadržaná osoba pak musela být ihned odevzdána příslušnému úřadu. Zemědělský hlídač mohl zabavit věci podezřelé (např. sekyru při podezření z lesního pychu) i věci získané protiprávním jednáním. Zákon jako celek byl zrušen až v roce 1949 zákonem o myslivosti (viz kapitola 3.2.2)

týkající se veřejných stráží, byl zákon č. 86/1949 Sb., o přísežných hajných k ochraně lesů, polního majetku, myslivosti, rybářství a vod a vodních děl.

Dne 7. dubna 1949, kdy nabyl tento zákon účinnosti, došlo k zásadní změně dosavadní právní úpravy veřejných stráží, neboť na základě § 17 tohoto zákona jsou derogována ustanovení dosavadních právních předpisů odporující ustanovením tohoto zákona³¹. Tím došlo ke sjednocení právní úpravy podmínek pro ustanovení veřejných stráží (přísežných hajných).

Přísežnými hajnými (přísežnou stráží) byly podle tohoto zákona osoby, které byly podle předpisů o ochraně lesů, polního majetku, myslivosti, rybářství, vod a vodních děl ustanoveny k ochraně některého z těchto statků a vykonaly přísahu. Podmínky pro ustanovení přísežným hajným byly tímto zákonem sjednoceny tak, že ustanoven a do přísahy vzat mohl být státně spolehlivý, bezúhonný, tělesně, duševně a odborně způsobilý československý občan starší 18 let. Místní příslušnost ustanovujícího okresního národního výboru se řídila služebním obvodem přísežného hajného resp. bydlištěm přísežného hajného v případě, že se služební obvod nacházel v obvodu několika okresních národních výborů.

Při porovnání tehdejší úpravy určení místní příslušnosti ustanovujícího orgánu

---

³¹ Ustanovení § 17 odst. 1 zákona č. 86/1949 Sb., o přísežných hajných k ochraně lesů, polního majetku, myslivosti, rybářství a vod a vodních děl: Zrušuje se platnost, po případě použitelnost předpisů, které odporují tomuto zákonu, zejména ustanovení 1. § 52, odst. 4 a § § 53 až 58 cís. patentu ze dne 3. prosince 1852, č. 250 ř. z., jímž se vydává nový lesní zákon, 2. nařízení ze dne 2. ledna 1854, č. 4 ř. z., o vzetí do přísahy ochranného personálu lesního a dozorčího personálu mysliveckého pro službu mysliveckou, 3. nařízení ze dne 1. července 1857, č. 124 ř. z., o požadavcích pro vzetí do přísahy pro ochrannou službu lesní a mysliveckou, 4. zákona ze dne 16. června 1872, č. 84 ř. z., o úředním postavení strážního personálu ustanoveného k ochraně jednotlivých odvětví zemědělství, 5. § § 20 až 27, 29 a 30 zákona ze dne 12. října 1875, č. 76 čes. z. z., o ochraně polního majetku, 6. § § 19 až 25, 28 a 29 zákona ze dne 13. ledna 1875, č. 12 mor. z. z., o ochraně polního majetku, 7. § § 18 až 24, 27 a 28 zákona ze dne 30. června 1875, č. 21 slez. z. z., o ochraně polního majetku, 8. § 178, odst. 2 zák. čl. XXIII/1885, o vodním právu, 9. § 70, druhé věty vodního zákona, ve znění přílohy vládního nařízení ze dne 7. srpna 1942, č. 305 Sb., 10. § § 37 až 40 zák. čl. XXXI/1879, o lesním zákonu, a nařízení č. 72.086/1895 F. M., 11. § § 76 až 86 a 96 zák. čl. XII/1894, o polním hospodářství a polní policii, a § § 76 až 86 prováděcího nařízení č. 48.000/1894 F. M., 12. zákona ze dne 1. května 1896, č. 53 mor. z. z., o požadavcích pro potvrzení a vzetí do přísahy strážního personálu ustanoveného k ochraně zemědělství, a 13. vládního nařízení ze dne 20. srpna 1942, č. 311 Sb., o ochranné službě myslivecké.

s úpravou dnešní jsem toho názoru, že tehdejší úprava byla úpravou funkčnější (např. v porovnání s dnešní úpravou místní příslušnosti orgánu ustanovujícího rybářskou stráž dle trvalého pobytu ustanovované osoby, což v praxi není vhodné, neboť rybářská stráž může působit na druhém konci republiky než je ustanovující orgán).

Jak vyplývá z pojmu „přísežný hajný“, musela osoba, která měla být ustanovena přísežným hajným, složit u okresního národního výboru přísahu.³²

Přísežný hajný byl oprávněn ve službě držet a nosit zbraně, které byly uvedeny v osvědčení o ustanovení přísežným hajným. Osvědčení pak k těmto v něm uvedeným zbraním nahrazovalo zbrojní pas. Povolenými zbraněmi byly veškeré zbraně sečné, bodné a střelné, které byly obvyklé ve veřejné bezpečnostní službě. Dle ustanovení § 11 tohoto zákona přísežný hajný při výkonu služby směl tyto zbraně v nezbytné míře a šetře opatrnosti, podle okolností potřebné, v případě nutné obrany použít.

Dalším významným oprávněním přísežných hajných pak byla možnost při splnění určitých podmínek (ustanovení § 10 zákona o přísežných hajných) zadržet určité osoby. Jednalo se např. o osobu, kterou přistihl při páchání trestného činu na majetku, k jehož ochraně byl ustanoven, pokud mu nebyla známa totožnost této osoby atd. Takovou osobu pak mohl, v případě, že se dala na útěk, stíhat a zadržet i mimo svůj služební okrsek. V případě takového zadržení (nebo odebrání předmětů, které např. byly použity ke spáchání inkriminované protiprávní činnosti) byl přísežný hajný povinen takovou osobu neprodleně odevzdat místnímu národnímu výboru nebo bezpečnostním orgánům. Další povinností přísežného hajného bylo při výkonu své funkce nosit viditelně na levé straně prsou služební odznak³³.

Na úseku ochrany myslivosti byl tento zákon zrušen zákonem č. 23/1962 Sb., o

---

³² Dle ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 86/1949 Sb., o přísežných hajných k ochraně lesů, polního majetku, myslivosti, rybářství a vod a vodních děl: "Přisahám, že budu věren Československé republice a jejímu lidově demokratickému zřízení, že budu ochrannou službu mně přikázanou vykonávat s největší péčí a že budu statek, jehož ochrana je mi svěřena, svědomitě ochraňovati proti všem útokům, že veškerou škodu na chráněném majetku, kterou zjistím, budu ihned hlásit a že se vystříhám jakéhokoliv překročení svých oprávnění."

³³ Zevní označení přísežných hajných upravoval již dříve vydaný zákon č. 12/1948 Sb., o zevním označení přísežné stráže, určené k ochraně lesů, polního majetku, myslivosti a rybářství, jehož ustanovení nebyla zákonem o přísežných hajných zrušena.

myslivosti. Na úseku ochrany rybářství byla dotčená ustanovení, pokud se vztahovala na přísežné hajné k ochraně rybářství, zrušena zákonem č. 102/1963 Sb., o rybářství. V případě vodní stráže byla dotčená ustanovení zrušena zákonem č. 130/1974 Sb., o státní správě ve vodním hospodářství. Posledním zákonem, který definitivně zrušil platnost zákona č. 86/1949 Sb., o přísežných hajných k ochraně lesů, polního majetku, myslivosti, rybářství a vod a vodních děl, byl zákon č. 96/1977 Sb., o hospodaření v lesích a státní správě lesního hospodářství. Společná právní úprava postavení přísežných hajných tak v roce 1977 definitivně zanikla.

Závěrem lze zmínit ještě pokus o sjednocení právní úpravy veřejných stráží zemědělských z roku 1928, kdy byl projednáván zákon o veřejné stráži zemědělské. Pokus sjednotit právní úpravu však nakonec nebyl úspěšný, neboť hospodářská krize zaměstnala tehdejší zákonodárce akutnějšími problémy.

3. 3. Četnictvo a jeho role na venkově

V rámci rozboru historického vývoje veřejných stráží na úseku ochrany životního prostředí je nutné zmínit roli četnictva jako bezpečnostního sboru na venkově působícího.

Kolébkou četnictva³⁴ byla Francie, a tak i první zmínky o četnictvu v českých zemích pochází z období napoleonských válek³⁵. Účel četnictva byl pro potřeby této práce příhodně vystižen v nařízení císaře Napoleona I, vydaného v roce 1805 v Linci, dle kterého *„zajišťovalo gardové četnictvo na okupovaných rakouských územích bezpečnost zemských cest a veřejný pořádek, zabraňovalo loupení, chránilo soukromý a veřejný majetek, zajišťovalo přísun proviantu pro armádu, zatýkalo zběhy a plnilo další úkoly vojenské policie. Z období napoleonských válek také pocházejí pokusy o zavedení četnictva v Čechách“*³⁶. Tyto snahy nakonec v roce 1850 slavily úspěch, kdy bylo četnictvo v rakouské monarchii zavedeno.

Podle zákona č. 299/1920 Sb., o četnictvu, se jednalo o vojensky organizovaný sbor strážný, jehož úkolem bylo *„udržování veřejné bezpečnosti, klidu a pořádku,*

---

³⁴ Četnictvo – francouzsky „gendarmerie“ [žandarmerý] – ze slovního spojení „la gendarmerie nationale“ – od slova gens d'armes – muži ve zbrani

³⁵ <http://www.cetnictvo.cz/c-a-k-cetnictvo/vznik-c-k-cetnictva.htm>

³⁶ [http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2007/9/ziskat-si-vaznost-obyvatelstva-/](http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2007/9/ziskat-si-vaznost-obyvatelstva/)

*stíhání přestupků a podporu úředních nařízení*³⁷ a to na celém území Československa. Co se týče organizace četnictva, tak v některých záležitostech podléhalo Ministerstvu vnitra a v jiných zase Ministerstvu obrany. Smyslem kapitoly však není popisovat organizaci četnictva, nýbrž jeho činnost, pokud se nějak dotýkala oblasti působnosti veřejných stráží.

V této souvislosti je nutné si uvědomit, že stejně jako v dnešní době, tak i v minulosti v podstatě na venkově (mimo města) státní policie fakticky nepůsobila (dnes v podstatě také ne, s výjimkou kontroly provozu na pozemních komunikacích popř. v případě následného vyšetřování již uskutečněné trestné činnosti). Co se týče obecní policie, situace byla a je obdobná, když obecní policie mimo intravilán taktéž v podstatě nepůsobí. V minulosti plnila obecní policie spíše roli podpůrnou.

Zde vystupuje do popředí právě role četnictva, neboť. *„úzká spolupráce mezi četnictvem a orgány politické správy, široká oprávnění k použití zbraně, výrazně zvyšované početní stavy a vojenská organizace četnictva z něj na venkově vytvářely rozhodující mocenskou složku*³⁷. Síť četnických stanic byla poměrně hustá (1 četnická stanice na cca 4 - 5 obcí³⁸).

Četnictvo, vyjma obecného zmocnění k zajišťování veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku, bylo některými zákony přímo zmocněno, aby dohlíželo na dodržování předpisů v oblasti ochrany zemědělského majetku. Těmito ustanoveními byly např. § 41 českého honebního zákona z roku 1866³⁹, ve kterém bylo uvedeno: Četnictvo, okresní a obecní orgány bezpečnosti a služebnictvo přísežné pro dohlížení k honbě zřízené jsou povinni přímo k tomu přihlížeti, aby to, co v tomto zákoně nařízeno, bylo zachováno, a přestoupení jeho aby se předešlo a v známost uvedlo. Obdobně mělo četnictvo za úkol dohlížet na dodržování práva rybářského či vystupovat na ochranu polního majetku. Roli četnictva při ochraně polního majetku potvrzuje též nařízení vlády č. 438/1920 Sb. o ochraně polního majetku, které bylo zmíněno již

---

³⁷ MALÝ, Karel a SOUKUP, Ladislav. *Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918-1938) a jejich místo ve střední Evropě*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010. 2. Svazek, str. 1077 a 1079

³⁸ MACEK, Pavel. *Bezpečnost obcí a regionů: studijní opora*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje, 2011. 117 s, strana 19

³⁹ Viz kapitola 3.2.2 této práce str. 13

dříve²⁵.

Činnost četnictva se řídila též Služební instrukcí pro četnictvo⁴⁰, která se touto prací popisované oblasti působnosti věnuje v ustanovení § 107. Dle tohoto ustanovení, pokud se četnictvu dle zákona lesního a dle zákonů k zemědělství se vztahujících, v příčině šetření zvěře, ochrany ptactva atd. vydaných přínáleží, aby oznamovalo spáchané přestupky, má dle těchto zákonů k takovým přestupkům zvláštní zřetel míti a dopustí-li se ho někdo, příslušnému úřadu to oznámiti.

Ohledně působení četnictva stojí za zmínku tzv. Lex Kubát⁴¹ (pojmenovaný po tehdejší zemském prezidentovi Hugo Kubátovi), který reagoval na nešvary spojené s rozmáhajícím se skautingem a trampingem. Toto nařízení vyvolalo v té době poměrně negativní ohlasy, přičemž stranou těchto negativních reakcí veřejnosti nezůstalo právě četnictvo, které dodržování zmíněného výnosu kontrolovalo. Z období platnosti tohoto nařízení pochází jeden četnický záznam o provedené kontrole, který tvoří přílohu č. 1 této práce.

Závěrem lze konstatovat, že role četnictva na venkově při zajišťování veřejné bezpečnosti a to včetně dodržování právních předpisů na ochranu jednotlivých složek životního prostředí byla neoddiskutovatelná. Výhodou četnictva bylo zejména to, že působilo přímo v terénu, na venkově. Četnictvo bylo vybaveno i materiálně a v neposlední řadě bylo dobře vyzbrojeno (dlouhé střelné zbraně atd.). Vzhledem k tomu, že působilo na venkově, mohlo případně veřejným strážím zemědělským poskytovat účinně a rychle součinnost. V dnešní době takový bezpečnostní sbor chybí a je otázkou de lege ferenda, zda a jak toto vakuum nahradit. Otázce četnictva se budu blíže věnovat v kapitolách 6 a 7 této práce.

3. 4. Shrnutí historického vývoje veřejných stráží

Ohledně historického vývoje právní úpravy veřejných stráží lze shrnout, že veřejné stráže mají na našem území dlouhou historii a fakt, že přečkaly v různé míře mnohé změny celospolečenských poměrů, ukazuje na důvodnost jejich existence a to i

---

⁴⁰ Zákon o četnictvu a služební instrukce pro československé četnictvo. Praha: Šváb, 1920. 190 s., strana 141

⁴¹ Vyhláška zemského presidenta v Praze ze dne 9. dubna 1931 č. 180236 ia 1931, 16-7500/16 ai 1930, kterou se vyhláší opatření proti výstřelkům campingu a trampingu

de lege ferenda.

Roztříštěnost platné právní úpravy veřejných stráží, jak o ní bude pojednáno v následující kapitole, je dána právě historickým vývojem, kdy se až na výjimky (zejména zákon č. 84/1872 ř. z., jež se týče úředního postavení zřízenců strážních, pro ochranu některých odvětví zemědělských ustanovených, a zákon č. 86/1949 Sb., o přísežných hajných k ochraně lesů, polního majetku, myslivosti, rybářství a vod a vodních děl) veřejné stráže vyvíjely a působily odděleně od sebe.

Veřejné stráže byly ustanovovány k ochraně zemědělského majetku, k tomu historicky požívaly status úřední osoby (veřejného činitele) a disponovaly dalšími oprávněními – zejména byly oprávněny nosit zbraň a tu pak v nutných a krajních případech i použít. Co se týče postavení veřejných stráží jako veřejných činitelů (úředních osob), je zjevné, že toto postavení je veřejným strážím historicky dané a s pojmem neoddělitelné.

De lege ferenda je též nutné si položit otázku, zda, a pokud ano tak čím, by mělo být nahrazeno již nefungující četnictvo, které jakožto bezpečnostní sbor zajišťovalo bezpečnost a dodržování právních předpisů právě na venkově - tedy i v oblastech, kde v současné době v podstatě bezpečnostní sbory nepůsobí.

4. PLATNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA VEŘEJNÝCH STRÁŽÍ

Smyslem této kapitoly bude popsat a zhodnotit současný stav právní úpravy postavení veřejných stráží. Pouze se znalostí současné právní úpravy totiž bude možno vyvodit nějaké závěry de lege ferenda. Na tomto místě lze konstatovat, že roztržitost právní úpravy a nejednotnost institutů u jednotlivých veřejných stráží rozhodně nepřispívá ke snadné seznatelnosti dané problematiky a snad i to je jeden z důvodů, proč je v očích veřejnosti postavení veřejných stráží vnímáno dosti chaoticky a jejich postavení a smysl podceňovány. Daná problematika je zpracována tak, že vždy bude nejdříve pojednáno o rysech společných všem veřejným strážím a poté budou uvedeny rysy jednotlivých veřejných stráží specifické. Na závěr každé podkapitoly se pokusím nastínit vývoj de lege ferenda, kterému bude věnována samostatná kapitola (kapitola 7 této práce).

4. 1. Nové postavení veřejných stráží

Přelomovým zákonem dotýkajícím se postavení veřejných stráží a reagujícím⁴² na nevyhovující stav, kdy veřejné stráže sice byly obdařeny určitými oprávněními, kterými mohly zasahovat do práv jiných osob, ale nepožívaly zvýšené trestněprávní ochrany státu, byl nepochybně zákon č. 238/1999 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 23/1962 sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 102/1963 Sb., o rybářství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 130/1974 Sb., o státní správě ve vodním hospodářství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších

---

⁴²<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=39&ct1=0>: Důvodová zpráva k návrhu zákona: „Záměrem návrhu je, aby nejen osoby, které jsou do těchto funkcí (veřejné stráže – pozn. autora této práce) ustanovovány na návrh vlastníka nebo správce nebo uživatele případně z vlastního podnětu orgánem státní správy, si byly vědomy, že požívají zvláštní ochrany státem, ale aby toto vědomí bylo vůči veřejnosti kodifikováno. V některých případech je přímo povinností uživatele ustavit stráž (zákon 23/1962 Sb., 102/1963 Sb.) a v jiných případech je součástí výkonu povolání (lesní a vodní stráž, z části i rybářská). Jedná se o činnosti nehonorané, z celospolečenského pohledu velmi významné a odpovědné. Ustavené osoby (stráž) jsou při výkonu funkce mj. oprávněny ukládat a vybírat blokové pokuty, jsou vystaveni riziku ublížení na zdraví a vzniku škod na majetku. Za současné úrovně právního vědomí společnosti i po řadě konkrétních poznatků, nebudou-li tyto osoby při výkonu funkce stráže požívat ochrany ze strany státu, jejich ustanovování bude pouze účelové a výkon funkce formální.“

předpisů, a zákon č. 289/1999 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon). Tento zákon ze dne 19. 10. 1999 nabyl účinnosti dne 1. 1. 2000 a pro postavení veřejných stráží znamenal přelom. Pro toto konstatování jsou tři důvody.

Prvním a pro reálné fungování veřejných stráží důvodem hlavním je skutečnost, že ustanovení části první zákona č. 289/1999 Sb. doplnil § 89 odst. 9 tehdy platného trestního zákona č. 140/1961 Sb.⁴³ o větu: „Při výkonu oprávnění a pravomocí podle zvláštních právních předpisů je veřejným činitelem také fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, vodní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží. Tím byl odstraněn naprosto nevyhovující stav, kdy veřejné stráže sice měly určitá oprávnění umožňující jim zasahovat do práv osob porušujících právní předpisy na ochranu jednotlivých složek životního prostředí, ale těmto veřejným strážím již nebyla poskytnuta zvýšená právní ochrana (a zvýšená trestně-právní odpovědnost) související s přiznaným postavením veřejného činitele resp. úřední osoby. O tom, co status veřejného činitele (úřední osoby) blíže znamená, bude pojednáno v kapitole 4. 5. 1. této práce.

Za druhé, tento zákon sjednotil též otázku týkající se odpovědnosti za škodu způsobenou veřejné stráží při výkonu její funkce stejně jako odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu funkce veřejnou stráží samotnou.

Za třetí, tímto zákonem též v podstatě byly rámcově sjednoceny podmínky pro ustanovení jednotlivých druhů veřejných stráží v jednotlivých složkových zákonech. I přesto, že právní úprava veřejných stráží nebyla sjednocena úplně, představoval zákon č. 238/1999 Sb. nepochybně krok správným směrem, který umožnil ve změněných společenských podmínkách (po roce 1989) alespoň částečné fungování veřejných stráží.

4. 2. Roztříštěnost současné právní úpravy

I přes to, že od 1. 1. 2000 mají veřejné stráže status veřejného činitele (úřední osoby) a sjednoceny resp. přiblíženy byly i některé další aspekty veřejných stráží se týkající, nelze konstatovat, že je právní úprava veřejných stráží jednotná a dokonalá. Při zkoumání platné právní úpravy a její funkčnosti a při vědomí nutnosti jí nějak uchopit, nastínit, analyzovat a z analýzy vyvodit de lege ferenda nějaké závěry je nutné se nejdříve vypořádat se stavem, kdy je každá z veřejných stráží upravena zvlášť, ve

---

⁴³ Dnes ustanovení § 127 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

„svém“ složkovém zákoně. Platná právní úprava postavení veřejných stráží není v právním řádu řešena jednotně, nýbrž, a to zejména z historických důvodů (viz kapitola 3 této práce) je zákonodárcem pojata formou složkové roztržštěnosti právní úpravy. To znamená, že v platné právní úpravě neexistuje jednotná veřejná stráž, která by ochranu životního prostředí resp. kontrolu dodržování právních předpisů na ochranu životního prostředí zabezpečovala komplexně, ale pro každou z předmětných složek životního prostředí je ustanovena stráž pro tuto složku speciální. Dle platné právní úpravy tak na území České republiky v současné době působí **myslivecká stráž**, rybářská stráž, **stráž přírody a lesní stráž** (dále společně též jako „veřejné stráže“ nebo „stráže“).

V současné době upravují postavení a činnost jednotlivých veřejných stráží zejména tyto právní předpisy:

- Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, v platném znění (dále též jako „zákon o myslivosti“)
- Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 244/2002 Sb., kterou se provádí zákon o myslivosti, v platném znění
- Zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráž, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), v platném znění (dále též jako „zákon o rybářství“)
- Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 197/2004 Sb., k provedení zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráž, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), v platném znění
- Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), v platném znění (dále též jako „lesní zákon“)
- Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 101/1996 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o opatřeních k ochraně lesa a vzor služebního odznaku a vzor průkazu lesní stráž, v platném znění
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (dále též jako „zákon o ochraně přírody a krajiny“)
- Vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí

některá ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny, v platném znění

Zákony uvedené v této podkapitole budou dále označovány též společně jako „složkové zákony“. Vyhlášky uvedené v této podkapitole budou dále označovány též společně jako „prováděcí vyhlášky“.

4. 3. Oblast působnosti jednotlivých veřejných stráží

Jednotlivé složkové zákony stanoví oblast působnosti jednotlivých veřejných stráží rozdílně a to pouze pro tu oblast, která je konkrétním složkovým zákonem jednotlivé veřejné stráží určena. Oblast působnosti jednotlivých veřejných stráží daná tím kterým složkovým zákonem se tak nepřekrývá, ba naopak, z pohledu činnosti jednotlivých veřejných stráží je nepřekročitelná. Činnost jednotlivých veřejných stráží se může - a v praxi by se měla – doplňovat pouze v jejich součinnosti.

Na základě výše uvedeného je v praxi přínosné, pokud např. v případě, že honitba⁴⁴ souvisí s rybářským revírem, budou mít osoby ustanovené mysliveckou a rybářskou stráží na sebe vzájemně telefonní kontakty, když budou o sobě navzájem vědět. V praxi tak, pokud např. člen myslivecké stráže při obchůzce honitby zaznamená v rybářském revíru podezřelé osoby nesoucí rybářské náčiní, může jedině tím, že zkontaktuje telefonicky rybářskou stráž (vzhledem k dojezdovému času Policie České republiky možnost kontaktovat právě Policii ČR jako praktickou možnost neuvádím), zapříčinit případné odhalení přestupku na úseku rybářství, neboť sám jakožto stráž myslivecká oprávnění kontrolovat oprávnění přistižených osob lovit ryby či jiné vodní organismy nemá. Otázkou de lege ferenda je, zda je tento stav vhodný, nebo zda by nebylo přínosné, aby jednotlivé veřejné stráže měly všechna oprávnění i ostatních veřejných stráží. Pokud nikoliv, tak by veřejné stráže měly alespoň mít povinnost oznamovat i dalším veřejným strážím (nebo příslušným orgánům) zjištěné nedostatky.

---

⁴⁴ Honitbou se dle ustanovení § 2 písm. i) zákona o myslivosti rozumí soubor souvislých honebních pozemků jednoho nebo více vlastníků vymezený v rozhodnutí orgánu státní správy myslivosti, v němž lze provádět právo myslivosti podle tohoto zákona. Pojem honební pozemky je definován v ustanovení § 2 písm. e) a f) zákona o myslivosti.

Myslivostí se dle ustanovení § 2 písm. a) zákona o myslivosti rozumí soubor činností prováděných v přírodě ve vztahu k volně žijící zvěři jako součásti ekosystému a spolková činnost směřující k udržení a rozvíjení mysliveckých tradic a zvyků jako součásti českého národního kulturního dědictví.

Veřejné stráže by měly mít povinnost poskytovat si vzájemně součinnost a povinnost poskytovat veřejným strážím součinnost by měly mít i příslušné orgány státní správy.

V následující kapitole bude u každého druhu veřejné stráže popsána věcná a také místní působnost osoby, která byla stráží ustanovena. Samotnou náplň činnosti jednotlivých veřejných stráží pak určují jednotlivá oprávnění a povinnosti veřejných stráží, o kterých je pojednáno v kapitolách 4. 4. 3. a 4. 4. 4. této práce.

4.3.1. Myslivecká stráž

Myslivecká stráž působí, dle zákona o myslivosti, na úseku ochrany myslivosti. Ochrana myslivosti je definována v ustanovení § 8 odst. 1 zákona o myslivosti jako ochrana zvěře před nepříznivými vlivy prostředí, před nakažlivými nemocemi, před škodlivými zásahy lidí a před volně pobíhajícími domácími zvířaty. Ochranou myslivosti je dále ochrana životních podmínek zvěře, zajištění klidu v honitbě a ochrana mysliveckých zařízení.

Z ustanovení o oprávněních myslivecké stráže pak vyplývá místní působnost osoby ustanovené mysliveckou stráží tak, že působí na úseku ochrany myslivosti v honitbě, pro kterou byla ustanovena. Pro úplnost je nutné uvést, že alespoň jedna myslivecká stráž musí být ustanovena na každých započatých 500 ha honitby. Pro jednu honitbu pak může být ustanoveno i více mysliveckých stráží (např. na území Prahy působí průměrně 2-3 myslivecké stráže na jedné honitbě⁴⁵) a naopak tatáž osoba může vykonávat funkci myslivecké stráže ve více honitbách (zde však bude v praxi nutné posoudit, zda bude tato osoba schopna vykonávat činnost dostatečně intenzivně ve všech honitbách, pro které byla ustanovena).

4.3.2. Rybářská stráž

Věcnou oblastí působnosti rybářské stráže je dle ustanovení § 14 odst. 1 zákona o rybářství, zajištění ochrany řádného výkonu rybářského práva⁴⁶ a chovu ryb v rybnících.

---

⁴⁵ Informace od Magistrátu hl. m. Prahy

⁴⁶ Dle ustanovení § 2 písm. f) zákona o rybářství je výkonem rybářského práva činnost v rybářském revíru povolená právnické nebo fyzické osobě příslušným orgánem státní správy rybářství, spočívající v plánovitém chovu, ochraně, lovu a prisvojování si ryb, popřípadě vodních organismů, jakož i v užívání pobřežních pozemků v nezbytném rozsahu.

Vzhledem k tomu, že rybářské právo lze vykonávat pouze v rybářském revíru⁴⁷, je zřejmé, že místní oblast působnosti osoby ustanovené rybářskou stráží je vymezena právě tím rybářským revírem, pro který byla ustanovena. Co se týče počtu osob ustanovených rybářskou stráží pro jeden rybářský revír a naopak počtu rybářských revírů, pro které může být osoba rybářskou stráží ustanovena, platí stejné jako u myslivecké stráže.

4.3.3. Lesní stráž

Věcnou působností lesní stráže je dle lesního zákona zajišťování ochranné služby v lesích při obecném užívání lesů občany. „*Ochrannou službou v lesích se rozumí obecný dohled nad činnostmi, které v lesích vykonávají jiné subjekty než vlastník lesa, tedy zejména návštěvníci lesa, spojený s pravomocí zasáhnout v rozsahu a způsobem stanoveným zákonem proti jakémukoli jednání ohrožujícímu nebo poškozujícímu les.*“⁴⁸

Osoba ustanovená lesní stráží pak vykonává ochrannou službu v lesích vyskytujících se na území, pro které byla tato osoba lesní stráží ustanovena.

Obecné užívání lesů je vymezeno v Hlavě třetí lesního zákona, kdy v ustanovení § 19 odst. 1 je vymezeno pozitivně⁴⁹. Ustanovení § 19 odst. 3 lesního zákona vymezuje obecné užívání lesů naopak negativně, když taxativně vyjmenovává činnosti, které jsou v lesích zakázány. V lesích je tak zakázáno např. kouřit, rozdělovat nebo udržovat otevřené ohně (rozdělovat nebo udržovat otevřené ohně je zakázáno také do vzdálenosti 50 m od okraje lesa) a tábořit mimo vyhrazená místa, znečišťovat les odpady a odpadky

---

⁴⁷ Rybářským revírem je dle ustanovení § 2 písm. e) zákona o rybářství část vodního útvaru povrchových vod o výměře nejméně 500 m² souvislé vodní plochy, umožňující život rybí obsádky a vodních organismů, vyhlášená rozhodnutím příslušného orgánu státní správy rybářství. Dle ustanovení § 2 odst. 3 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách je vodním útvarům je vymezené významné soustředění povrchových nebo podzemních vod v určitém prostředí charakterizované společnou formou jejich výskytu nebo společnými vlastnostmi vod a znaky hydrologického režimu. Vodní útvary se člení na útvary povrchových vod a útvary podzemních vod.

⁴⁸ Staněk, Jirí a Řehák, Libor. *Nové postavení a úkoly stráží: příručka pro myslivecké stráže, rybářské stráže, vodní stráže, stráže přírody a lesní stráže*. 1. vyd. Praha: Venator, 2000. Strana 63.

⁴⁹ Ustanovení § 19 odst. 1 lesního zákona: Každý má právo vstupovat do lesa na vlastní nebezpečí, sbírat tam pro vlastní potřebu lesní plody a suchou na zemi ležící klest. Při tom je povinen les nepoškozovat, nenarušovat lesní prostředí a dbát pokynů vlastníka, popřípadě nájemce lesa a jeho zaměstnanců.

a dále např. jezdit a stát s motorovými vozidly⁵⁰.

Zde bych rád zmínil jedno konkrétní protiprávní jednání, v jehož souvislosti vyniká důležitost ustanovování lesních stráží. V poslední době je totiž např. v oblasti Mnichovohradištska (okres Mladá Boleslav) resp. Českodubská (okres Liberec) poměrně velkým problémem, co se týče užívání lesů, právě jízda motorovými vozidly skrz lesní porosty. Tento nešvar souvisí s rozmachem terénních motorek a čtyřkolek, kdy početné skupiny „motoristů“ sjíždějí lesní porosty (samozřejmě mimo pozemní komunikace), čímž dochází k devastaci lesní půdy a lesních porostů celkově. Vlastníci lesa mají sice možnost navrhnout ustanovení lesní stráže, ale vzhledem k čestnosti funkce tuto nikdo nechce vykonávat. Příslušné státní orgány a Policie ČR jsou i přes opakované podněty nečinné a vlastník lesa, který sám nemá možnost z důvodů časových, má pak v podstatě pouze dvě možnosti jak problém řešit. Buď se dohodne s třetí osobou, že jí navrhne na ustanovení lesní stráží, za což jí bude vyplácet určitou peněžitou částku (dle mého názoru by však náklady na kontrolu dodržování právních předpisů ohledně obecného užívání lesa, měl nést stát), nebo věc vyřeší po svém přímo s „motoristy“. Tímto druhým řešením se pak vystavuje riziku agresivního chování ze strany „motoristů“. Rozmach výše uvedeného nešvaru není zdaleka jediným problémem, co se týče devastace lesních porostů. Za všechny lze zmínit rozmach skialpinismu, kdy na horách v zimě, skialpinisté zdaleka ne vždy jezdí po vymezených sjezdovkách. Tímto jednáním opět dochází k rozsáhlému porušování lesních porostů a z toho důvodu dle mého názoru vyvstává de lege ferenda nutnost přijmout zákon o horské službě, na jehož základě by byla zřízena horská stráž – veřejná stráž působící v horském prostředí. Zákon o horské službě dosud přijatý nebyl.

Závěrem nutno uvést z mého pohledu zjevný nedostatek právní úpravy, který spatřuji v ustanovení § 38 odst. 1 lesního zákona, kdy se lesní stráž má věnovat obecnému užívání lesa pouze občany. De lege ferenda by dle mého názoru mělo dojít k vypuštění slova „občany“ z tohoto ustanovení, neboť lesní stráž by měla kontrolovat obecné užívání lesa „každým“, nikoliv pouze občany České republiky.

---

⁵⁰ neplatí pro zaměstnance orgánu státní správy lesů v obvodu jejich působnosti při výkonu činnosti podle lesního zákona a dále např. pro hasičské záchranné sbory

4.3.4. Stráž přírody

Věcná působnost stráže přírody je vymezena v ustanovení § 81 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny jako kontrola dodržování předpisů o ochraně přírody a krajiny. Vzhledem k tomu, že právní předpisy na ochranu přírody a krajiny (včetně právních předpisů Evropské unie v oblasti ochrany přírody a krajiny) jsou průběžně inkorporovány do zákona o ochraně přírody a krajiny, bude stráž přírody kontrolovat právě dodržování ustanovení tohoto zákona (de lege ferenda by bylo vhodné, aby se rozsah její působnosti rozšířil i na ostatní složkové zákony).

V této souvislosti je nutné zmínit, že jedním z hlavních účelů zákona o ochraně přírody a krajiny, jehož dodržování právě stráž přírody kontroluje, je vytvořit v souladu s právem Evropských společenství soustavu NATURA 2000⁵¹.

Co se týče místní působnosti strážců přírody, lze vyjít z následujícího: „*Stráž přírody ustanovují správy NP, správy CHKO a krajské úřady. Na správách NP v ČR je vždy zaměstnáno několik profesionálních strážců, tedy strážců, kteří stráž přírody vykonávají jako hlavní pracovní náplň svého zaměstnání. Na správách CHKO a krajských úřadech profesionální strážci až na naprosté výjimky nejsou.*“⁵² Z výše uvedeného vyplývá, že stráž přírody působí především na území národních parků a chráněných krajinných oblastí.

Stráž přírody je tak de facto jedinou v podstatě profesionální veřejnou stráží na území České republiky. O čestnosti výkonu funkce veřejných stráží blíže v podkapitole 4. 4. 1. této práce.

Vedle profesionálních strážců přírody dále působí dobrovolní zpravodajové. Jejich činnost lze v praxi chápat jako přípravu na budoucí profesionální výkon strážce přírody.

---

⁵¹ Dle ustanovení § 3 odst. 1 písm. r) zákona o ochraně přírody a krajiny se soustavou NATURA 2000 rozumí celistvá evropská soustava území se stanoveným stupněm ochrany, která umožňuje zachovat typy evropských stanovišť a stanoviště evropsky významných druhů v jejich přirozeném areálu rozšíření ve stavu příznivém z hlediska ochrany nebo popřípadě umožní tento stav obnovit. Na území České republiky je Natura 2000 tvořena vymezenými ptačími oblastmi a vyhlášenými evropsky významnými lokalitami.

Proces vytvoření soustavy NATURA 2000 byl do zákona o ochraně přírody a krajiny vtělen na základě inkorporace SMĚRNICE RADY 92/43/EHS ze dne 21. května 1992, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

⁵² <http://www.ochranaprirody.cz/straz-prirody/>

V souvislosti s profesionalizací strážců přírody je nutné zmínit zákon č. 64/2014 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím kontrolního řádu. Na základě tohoto zákona byl totiž s účinností k 1. 4. 2014 novelizován mj. i zákon o ochraně přírody a krajiny, kdy se nově ustanovuje stráž přírody nikoliv "zejména z řad dobrovolných pracovníků" ale „z řad zaměstnanců orgánů ochrany přírody nebo dobrovolných spolupracovníků“. Novela zákona o ochraně přírody tak reaguje⁵³ na dosavadní praxi, kdy jsou strážci přírody zejména strážci profesionálními ustavenými z řad zaměstnanců ustanovujícího orgánu ochrany přírody.

Z pohledu de lege ferenda ohledně stráže přírody (ale snad i ostatních veřejných stráží) lze v tomto přístupu zákonodárce spatřovat velmi pozitivní směr a to když už v ničem jiném, tak v poznání, že zákonodárce se dané problematice alespoň věnuje.

Závěrem této pasáže o stráži přírody lze okrajově zmínit, že ohledně stráže přírody funguje Asociace strážců přírody České republiky jakožto profesní organizace sdružující zejména strážce přírody z národních parků a chráněných krajinných oblastí v ČR. „Asociace je od roku 1999 členem IRF - International Ranger Federation, organizace sdružují národní asociace strážců přírody - rangerů na celém světě.“⁵⁴

4. 4. Společné znaky jednotlivých druhů veřejných stráží

I přesto, že otázky ustanovení do funkce, zrušení ustanovení, oprávnění a povinností veřejných stráží upravují pro každou z veřejných stráží příslušné složkové zákony a jejich prováděcí vyhlášky, existují průniky, kde je právní úprava postavení veřejných stráží stejná nebo alespoň obdobná. U každého znaku společně upraveného u veřejných stráží tak nejprve budou popsány rysy společné všem veřejným strážím a poté budou

---

⁵³ <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=29&CT1=0> – Vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím kontrolního řádu, sněmovní tisk 29/0 – z důvodové zprávy: Ustanovení § 81 odst. 1 se upravuje v souladu s praxí, kdy strážci přírody jsou v současné době ustanovováni převážně zaměstnanci správ národních parků, správ chráněných krajinných oblastí a zaměstnanci krajských úřadů. Zákon v současnosti vylučuje v § 81 odst. 7 použití správního řádu na řízení o ustanovování stráže přírody, aniž by však stanovil alternativní procesní postup. Na ustanovení stráže přírody a vydání průkazu strážce lze přitom aplikovat postup podle § 151 správního řádu, kdy místo písemného vyhotovení rozhodnutí lze vydat pouze doklad, pokud správní orgán zcela vyhoví žádosti o přiznání práva, jehož existence se osvědčuje zákonem stanoveným dokladem.

⁵⁴ <http://www.strazprirody.cz/index.php?prefix=www&link=lpupb0s37af2bo4210890t89v5>

uvedena i jednotlivá specifika právní úpravy jednotlivých stráží, pokud tato v souvislosti se společným znakem existují.

Mezi znaky, které jsou upraveny pro všechny veřejné stráže obdobně, patří především předpoklady pro ustanovení veřejných stráží, společné důvody zániku jejich ustanovení, všem veřejným strážím společná oprávnění, společné povinnosti a dále úprava odpovědnosti za škodu způsobenou v souvislosti s výkonem funkce veřejné stráže.

4. 4. 1. Ustanovení veřejných stráží

Jak již bylo uvedeno výše v souvislosti se zákonem č. 238/1999 Sb., tento zákon přispěl velkou mírou k sjednocení předpokladů pro ustanovení do funkce veřejných stráží. I přes to, že od vydání tohoto zákony již platí nový zákon o myslivosti a zákon o rybářství, jednotné prvky zavedené právě zákonem č. 238/1999 Sb. zůstaly zachovány. Mezi tyto společné předpoklady jsou zařazeny ty předpoklady, které jsou společné alespoň u většiny veřejných stráží. Pokud se tento společný předpoklad u některé z veřejných stráží nevyskytuje vůbec, bude na to v textu samozřejmě upozorněno.

Mezi společné předpoklady pro ustanovení veřejných stráží patří: :

- a) návrh na ustanovení a příslušnost ustanovujícího orgánu
- b) fyzická osoba
- c) věková hranice 21 let
- d) bezúhonnost
- e) svéprávnost (způsobilost k právním úkonům)
- f) zdravotní způsobilost
- g) odborná způsobilost
- h) složení slibu
- i) kumulativní splnění výše uvedených předpokladů

Výše uvedené společné předpoklady se v jednotlivých složkových zákonech mírně liší (jak formulací, způsobem ověřování splnění předpokladu, či např. u zdravotní

způsobilosti i rozsahem). Překonání těchto odlišností nepřispívá fakt, že podrobnější úpravu předpokladů a způsobu jejich prokázání resp. ověření jejich splnění, stanoví prováděcí vyhlášky.

Návrh na ustanovení a ustanovující orgán

Kromě stráže přírody, kterou ustanovuje ustanovující orgán z vlastního podnětu z řad zaměstnanců orgánů ochrany přírody nebo dobrovolných spolupracovníků, platí u všech ostatních veřejných stráží, že veřejné stráže jsou ustanovovány na návrh. Okruh subjektů k podání návrhu na ustanovení veřejných stráží aktivně legitimovaných se již z podstaty jednotlivých druhů veřejných stráží liší, stejně jako skutečnost, zda tento subjekt podává návrh na ustanovení obligatorně nebo fakultativně.

Návrh na ustanovení rybářské stráže je pro zajištění ochrany řádného výkonu rybářského práva a chovu ryb v rybnících povinen podat uživatel⁵⁵ rybářského revíru. Oproti tomu subjekt hospodařící na rybochovném zařízení tento návrh podává fakultativně.

Co se týče myslivecké stráže, návrh na její ustanovení je povinen podat uživatel honitby. Takový návrh pak musí podat na každých započatých 500 ha honitby. Návrh na ustanovení myslivecké stráže je nutné předložit do 30 dnů od uzavření smlouvy o nájmu honitby anebo do 30 dnů ode dne, kdy byl uživatel honitby vyrozuměn orgánem státní správy myslivosti o zrušení ustanovení myslivecké stráže. V případě užívání honitby na vlastní účet se návrh předkládá do 30 dnů od nabytí právní moci rozhodnutí o uznání honitby. Návrh na ustanovení myslivecké stráže musí obsahovat i písemný souhlas osoby navrhované na ustanovení mysliveckou stráží. V této souvislosti je na místě uvést, že *„zákon nevylučuje (nezakazuje), aby uživatel honitby – pokud to uzná za nutné – navrhl ...ustanovujícímu orgánu... na ustanovení mysliveckou stráží i více než minimálně stanovenou jednu osobu na započatých 500 ha výměry honitby. Současně však platí, že i počet mysliveckých stráží musí být přiměřený. Úkol „regulovat“ přiměřený počet mysliveckých stráží v každé honitbě v obvodu své územní působnosti přísluší ...ustanovujícímu orgánu..., který např. nepochybně může z vlastního podnětu ustanovit mysliveckou stráž v honitbě, kde podle jeho poznatků a zkušeností jedna*

---

⁵⁵ Dle ustanovení § 4 odst. 5 zákona o rybářství je uživatelem revíru osoba, které byl na předmětném revíru povolen výkon rybářského práva dle § 9 zákona o rybářství.

*myslivecká stráž k ochraně myslivosti nepostačuje a uživatel honitby sám ustanovení další myslivecké stráže nenavrhl*⁵⁶ Tak například dle informací Magistrátu hlavního města Prahy, odboru životního prostředí, oddělení státní správy lesů, myslivosti, rybářství a veterinární péče jsou v honitbách ležících na území hl. m. Prahy ustanovovány průměrně 2 – 3 myslivecké stráže na jednu honitbu. Při počtu 15 honiteb na území hl. m. Prahy tak činí počet mysliveckých stráží na území hl. m. Prahy cca 45 ustanovených osob.

Návrh na ustanovení lesní stráže může ustanovujícimu orgánu podat vlastník lesa, přičemž lesní stráž může být ustanovujícím orgánem státní správy lesů ustanovena i z jeho vlastního podnětu.

Ustanovujícími orgány jsou v přenesené působnosti příslušné orgány státní správy oblasti působnosti té které veřejné stráže v přenesené působnosti. Ústředním orgánem na úseku státní správy lesů, státní správy myslivosti a státní správy rybářství je Ministerstvo zemědělství a na úseku ochrany přírody (stráž přírody) je ústředním orgánem státní správy Ministerstvo životního prostředí. Výjimku z výše uvedeného tvoří území národních parků, na kterých vykonávají státní správu ve výše uvedených oblastech Správa předmětných národních parků a to v přenesené působnosti Ministerstva životního prostředí.⁵⁷

K ustanovení veřejných stráží je věcně a místně příslušným orgánem v přenesené působnosti obecní úřad obce s rozšířenou působností popř. Správa národního parku a to dle území, pro které veřejnou stráž ustanovuje. Příslušný úřad pak vede evidenci jím ustanovených veřejných stráží.

Dostí problematickou je situace u rybářské stráže, kde se místní příslušnost rybářského orgánu (obecního úřadu obce s rozšířenou působností) určuje dle místa trvalého bydliště navrhované osoby. Tato skutečnost v praxi přináší některé závažné problémy. První problém se týká odpovědnosti za škodu způsobenou při činnosti

---

⁵⁶ Staněk, Jiří a Řehák, Libor. Nové postavení a úkoly stráží: příručka pro myslivecké stráže, rybářské stráže, vodní stráže, stráže přírody a lesní stráže. 1. vyd. Praha: Venator, 2000. Strana 28

⁵⁷ Na území vojenských újezdů je pak ústředním orgánem státní správy rybářství a státní správy ochrany přírody a krajiny Ministerstvo obrany, v oblasti státní správy myslivosti pak Ministerstvo zemědělství. Státní správu lesů ve vojenských újezdech vykonává Vojenský lesní úřad, jehož vedoucího jmenuje a odvolává ministr zemědělství na návrh ministra obrany. Na území hlavního města Prahy vykonává v oblasti ustanovování veřejných stráží přenesenou působnost Magistrát hl. m. Prahy

veřejné strážě (viz kapitola 4. 4. 5.), kdy případnou odpovědnost za způsobené škody nese právě ustanovující orgán. Z toho plyne, že pokud např. Magistrát hl. m. Prahy ustanoví rybářskou stráž osobu bydlící na území hl. m. Prahy pro rybářský revír např. na území Moravy, bude řešit případné spory, které jsou naprosto mimo dosah jeho místní a faktické působnosti.

Na základě právní úpravy místní příslušnosti orgánu ustanovujícího rybářskou stráž může nastat ještě jedna až absurdní situace. Jelikož totiž osoba, která má být ustanovena rybářskou stráží nemusí mít bydliště na území České republiky a místní příslušnost ustanovujícího rybářského orgánu se určuje dle místa trvalého bydliště této osoby, může nastat situace, kdy by měl rybářskou stráž ustanovovat orgán jiného státu. Jelikož předmětem této práce není rozbor důsledků této absurdní situace např. pro výkon pravomocí takto ustanovené (orgánem cizího státu) rybářské strážě na území České republiky, omezím se na konstatování, že de lege ferenda je tato situace neúnosná.

Fyzická osoba

Společným rysem, který vyplývá již z pojmového vymezení veřejné strážě jakožto přísežného personálu ustanoveného do funkce za účelem ochrany dodržování složkových právních předpisů, je skutečnost, že se vždy musí jednat o fyzickou osobu. Veřejnou stráží tedy může být ustanovena pouze fyzická osoba splňující další, níže uvedené předpoklady.

V tomto ohledu je legislativně nesprávné a zmatečné ustanovení § 14 odst. 7, poslední věta, zákona o rybářství, kde je stanoveno, že je-li žadatelem (zřejmě o ustanovení do funkce rybářské strážě) právnická osoba, prokazuje se bezúhonnost u člena statutárního orgánu právnické osoby, oprávněného jednat za tuto osobu. Tato formulace vzbuzuje dojem, že rybářskou stráží může být ustanovena i osoba právnická. To však jednoznačně, pojmově a z logiky věci nepřipadá v úvahu a de lege ferenda je toto nutné odstranit.

Co se týče občanství ustanovované osoby jakožto podmínky pro ustanovení, je v tomto právní úprava nejednotná. Osoba ustanovovaná lesní stráží a stráží přírody musí být občanem České republiky. Osoba, která má být ustanovena mysliveckou stráží, sice občanem České republiky být nemusí, ale musí mít bydliště na území České republiky. Co se týče strážě rybářské, zákon o rybářství ani příslušná prováděcí vyhláška nestanoví

v tomto ohledu podmínku žádnou. Z toho vyplývá, že rybářskou stráží může být ustanovena fyzická osoba jakéhokoliv občanství a to i v případě, že nebydlí na území České republiky.

De lege ferenda by bylo na místě u rybářské stráže alespoň podmínku bydliště na území České republiky zavést, neboť je otázkou, jak bude moci fakticky vykonávat funkci rybářské stráže osoba bydlící v cizině a tedy dost pravděpodobně naprosto mimo dosah území, pro které byla ustanovena. Nutno poznamenat, že již současná praxe se potýká se skutečností, že veřejnými strážemi mohou být ustanoveny osoby bydlící zcela mimo jim svěřené území. To v praxi často znamená, že funkci vykonávají pouze příležitostně, ne-li jen o víkendech. Daná problematika jistě souvisí s profesionalizací veřejných stráží, neboť pokud by byl výkon funkce veřejné stráže nikoliv čestný, byly by osoby ustanovené veřejnou stráží nuceny věnovat se výkonu funkce veřejné stráže skutečně aktivně a souvisle.

Věková hranice 21 let

Společným znakem právní úpravy všech stráží dle složkových zákonů je minimální věk, kterého musí fyzická osoba dosáhnout, aby mohla být veřejnou stráží ustanovena. U všech veřejných stráží je věková hranice stanovena na 21 let.

Vzhledem k tomu, že není stanoveno, k jakému okamžiku je nutné tohoto věku dosáhnout, lze logicky dovodit, že tato podmínka musí být splněna nejpozději ke dni ustanovení veřejnou stráží, viz ad h).

Složkové zákony a příslušné prováděcí vyhlášky blíže nestanoví, jak dojde k ověření věku ustanovované osoby, a tak lze usoudit, že věk ustanovované osoby bude prokázán předložením platného občanského průkazu ustanovované osoby ustanovujícímu orgánu. Pokud ustanovovaná osoba není občanem České republiky, předloží jiný doklad, ze kterého bude možné ověřit její věk a totožnost.

V souvislosti s minimální věkovou hranicí pro ustanovení veřejnou stráží vyvstává de lege ferenda otázka, zda by neměla být stanovena i věková hranice maximální. Vezme-li se v úvahu, že veřejné stráže často působí (měly by působit) v těžko přístupném terénu a to i za nepříznivých povětrnostních podmínek, že se při výkonu své činnosti vystavují riziku agresivního chování protiprávně jednajících osob, považoval bych za vhodné, aby tato věková hranice byla stanovena. Jako vhodnou

maximální hranici pro výkon funkce veřejné stráže bych stanovil věk 65 let⁵⁸. Po dosažení tohoto věku by ustanovení veřejnou stráží de lege zaniklo. Samozřejmě by pak musel být vyřešen problém, kdy by zaniklo ustanovení stráže v území, kde by jiná osoba stráží ustanovena nebyla. V této souvislosti je lepší, bude-li fungovat alespoň někdo, než aby nebyla pro dotčené území ustanovena (z důvodu věku) osoba žádná. V této souvislosti blíže u pojednání o zdravotní způsobilosti.

Bezúhonnost

Dalším zákonným předpokladem společným všem veřejným strážím je podmínka bezúhonnosti osoby, která má být veřejnou stráží ustanovena. Vymezení pojmu bezúhonnosti však již ve složkových zákonech jednotné není.

Nejvágněji je podmínka bezúhonnosti formulována v souvislosti se stráží přírody a lesní stráží, když je specifikována tak, že lesní stráží a stráží přírody může být ustanovena osoba, která nebyla (pravomocně) odsouzena pro úmyslný trestný čin.

Co se týče myslivecké stráže, dle ustanovení § 12 odst. 4 zákona o myslivosti se za bezúhonného nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin nebo uznán vinným ze spáchání přestupku na úseku myslivosti, nebo komu byla pravomocně uložena pokuta podle zákona o myslivosti.

K posouzení bezúhonnosti ustanovované osoby požádá orgán státní správy myslivosti o vydání opisu⁵⁹ z evidence Rejstříku trestů. Zde je podstatné ustanovení, že při posuzování bezúhonnosti se nepřihlíží k zahlazení odsouzení podle zvláštního zákona⁶⁰. Žádost o vydání opisu z evidence Rejstříku trestů a opis z evidence Rejstříku trestů se předávají v elektronické podobě, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Vzhledem k tomu, že se nepřihlíží k zahlazení odsouzení, je patrné, že právní úprava bezúhonnosti jako podmínky pro ustanovení do funkce myslivecké stráže je podstatně přísnější než u stráží ostatních (pomineme-li nedokonalou úpravu u rybářské

---

⁵⁸ Tato hranice by mohla být určena též dle zákona č. 155/1999 Sb., o důchodovém pojištění, který určuje věkovou hranici pro odchod do důchodu.

⁵⁹ Dle zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů je rozdíl mezi opisem a výpisem z evidence Rejstříku trestů, neboť v opisu (§ 10 odst. 5) se uvádějí i informace o již zahlazených odsouzeních atd.. a oproti tomu ve výpisu (§ 13 odst. 1) se tyto informace neuvádějí.

⁶⁰ Ustanovení § 105 a § 106 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku; po zahlazení odsouzení se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen.

stráže, kdy není stanoveno, které záznamy v evidenci z Rejstříku trestů znamenají, že ustanovovaná osoba není bezúhonnou, viz níže). To znamená, že osoba, která v minulosti byla odsouzena pro úmyslný trestný čin a na kterou se jinak hledí, jako by nebyla trestána (odsouzena), nemůže být ustanovena mysliveckou stráží. Otázkou zůstává, zda je tato přísnost právní úpravy na místě zejména ve srovnání s úpravou bezúhonnosti dle zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (při posouzení bezúhonnosti jako jedné z podmínek pro vydání zbrojního průkazu se k době, která uplynula od spáchání trestného činu, přihlíží).

Co se týče uznání vinným ze spáchání přestupků na úseku myslivosti, jedná se zejména o přestupky na úseku zemědělství a myslivosti dle § 35 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích⁶¹. Spáchání přestupku dle zákona o myslivosti samo o sobě překážkou pro ustanovení myslivecké stráže není. K ustanovení takové osoby mysliveckou stráží však nedojde tehdy, pokud jí byla za tento přestupek (nebo jiný správní delikt) pravomocně uložena pokuta (dle § 63 resp. dle § 64 zákona o myslivosti).

Bezúhonnost osoby, která má být ustanovena stráží rybářskou, je v zákoně o rybářství řešena problematicky. Zákon o rybářství totiž stanoví, že rybářskou stráží může být ustanovena fyzická osoba, která splňuje podmínku bezúhonnosti, a dále že se podmínka bezúhonnosti prokazuje dvojím způsobem, kdy je nutné splnit kumulativně dvě podmínky: a) Ustanovující rybářský orgán si k ověření bezúhonnosti ustanovované osoby vyžádá výpis z evidence Rejstříku trestů⁶² a dále, za b) osoba, která má být ustanovena rybářskou stráží, předloží ustanovujícímu rybářskému orgánu čestné prohlášení o tom, že jí nebyla uložena pravomocně sankce za spáchání přestupku na úseku rybářství dle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích (zejména přestupky na úseku zemědělství a myslivosti), a dále že jí nebyla pravomocně uložena pokuta dle zákona o rybářství (§ 30 odst. 1-5 a § 31 odst. 1-4 zákona o rybářství). Má-li být rybářskou stráží ustanovena osoba, která není občanem České republiky, je také třeba předložení dokladů odpovídajících výpisu z evidence Rejstříku trestů vydaných státem, jehož je osoba občanem, jakož i doklady vydané státy, v nichž se tato osoba více než tři měsíce

---

⁶¹ Teoreticky by mohlo jít též o přestupky dle § 46 zákona o přestupcích.

⁶² Žádost o vydání výpisu z evidence Rejstříku trestů a výpis z evidence Rejstříku trestů se předávají v elektronické podobě, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup.

nepřetržitě zdržovala v posledních třech letech. Tyto doklady nesmí být starší než tři měsíce.

Je tedy sice stanoveno, že si ustanovující orgán vyžádá výpis z evidence Rejstříku trestů, nicméně již není stanoveno, jaký případný záznam v této evidenci bude znamenat, že osoba ustanovovaná do funkce rybářské stráže není bezúhonná.

Teoreticky by tak za bezúhonnou mohla být považována osoba mající ve svém výpisu z evidence Rejstříku trestů nespočet záznamů o odsouzení za úmyslné zločiny, neboť by i tak byly splněny výše uvedené podmínky (ustanovující orgán si vyžádal výpis z evidence Rejstříku trestů a ustanovovaná osoba doložila výše uvedené čestné prohlášení). Naopak by rybářskou stráží nemusela být ustanovena osoba, která v minulosti byla odsouzena za méně závažný nedbalostní trestný čin.

Při potřebě tuto legislativní mezeru překlenout a uspokojivě vyřešit lze vyjít ze dvou východisek. Přístup srovnávací nabízí, aby bylo u rybářské stráže postupováno stejně jako u veřejných stráží ostatních (není stanoveno jinak a důvody pro jiný postup neexistují). Za bezúhonnou osobu by tak byla považována osoba, která nebyla pravomocně odsouzena za úmyslný trestný čin. Za druhé je nutné k problematice přistoupit též z pohledu přiměřenosti omezení přístupu k funkci rybářské stráže. Jistě je totiž nutné, aby byla veřejnost chráněna před svěřením pravomoci rybářské stráže osobě pochybné s bohatou zločineckou minulostí, na druhou stranu by nemělo být právo na výkon této funkce žádné osobě⁶³ (právo na výkon funkce rybářské stráže) upíráno nad přiměřený rámec nutný k ochraně společnosti. Z výše uvedených testů dle mého názoru vyplývá, že co se týče bezúhonnosti osoby, která má být ustanovena rybářskou stráží, bude podmínka bezúhonnosti splněna, pokud ustanovovaná osoba nebyla odsouzena za úmyslný trestný čin. Tento postoj zjevně zastává i ministerstvo zemědělství, neboť na svých internetových stránkách k tomuto bodu uvádí, že rybářskou stráží může být ustanovena právě osoba, která nebyla odsouzena pro úmyslný trestný čin. Podmínka doložit výše uvedené čestné prohlášení tímto není dotčena.

Závěrem nutno uvést, že k ověření bezúhonnosti je ustanovující orgán u všech veřejných stráží oprávněn si vyžádat výpis z evidence Rejstříku trestů.⁶⁴

---

⁶³ Dle ustanovení čl. 21 odst. 4 Ústavního zákona č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky. – právo na jiný přístup k veřejným funkcím.

⁶⁴ Ustanovení § 12 zákona č. 269/1994. Sb. o Rejstříku trestů

Svéprávnost

Složkové zákony společně uvádí jako jednu z podmínek pro ustanovení strážě způsobilost k právním úkonům. Tato situace se od 1. 1. 2014 tj. od nabytí účinnosti zákona č. 89/2012, občanského zákoníku (dále též jako „nový občanský zákoník“) stala nevyhovující, neboť současný právní řád České republiky pojem způsobilost k právním úkonům legálně nedefinuje. Nový občanský zákoník totiž pojem způsobilost k právním úkonům nahradil pojmem svéprávnost, přičemž tato je definována v § 15 odst. 2 nového občanského zákoníku jako způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat). Dle ustanovení § 30 odst. 1 nového občanského zákoníku se plně svéprávným člověk stává zletilostí. Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku věku. Ohledně svéprávnosti jako jedné z podmínek pro ustanovení veřejnou stráží pak další ustanovení nového občanského zákoníku o nabytí svéprávnosti před dovršením osmnáctého roku věku není třeba uvádět, neboť veřejnou stráží může být ustanovena pouze svéprávná osoba starší 21 let a nabytí svéprávnosti před osmnáctým rokem věku dotyčné osoby je tak z pohledu této práce irelevantní.

Nový občanský zákoník již nezná pojem zbavení způsobilosti k právním úkonům (svéprávnosti). V úvahu připadá pouze omezení svéprávnosti⁶⁵, přičemž omezit svéprávnost člověka může jen soud a to pouze v rozsahu, v jakém člověk není pro duševní poruchu, která není jen přechodná, schopen právně jednat. Soud pak zároveň vymezí rozsah, v jakém způsobilost člověka samostatně právně jednat omezil.

Byť složkové zákony ani prováděcí vyhlášky dle mého názoru jednoznačně neřeší, zda může být veřejnou stráží ustanovena osoba, jejíž svéprávnost byla sice omezena ale to pouze v rozsahu nikterak se nedotýkajícím výkonu funkce veřejné strážě, lze předpokládat, že svéprávnost osoby musí být neomezená, resp. že osoba musí být plně svéprávná.

Nejzávažnějším problémem, který se zdaleka netýká jen postavení veřejných stráží, je v této souvislosti skutečnost, že s nabytím účinnosti zákona č. 424/2010 Sb.,

---

⁶⁵Dle ustanovení § 55 odst. 1 a 2 nového občanského zákoníku lze omezit svéprávnost jen v zájmu člověka, jehož se to týká, po jeho zhlédnutí a s plným uznáváním jeho práv a jeho osobní jedinečnosti. Přitom musí být důkladně vzaty v úvahu rozsah i stupeň neschopnosti člověka postarat se o vlastní záležitosti. Omezit svéprávnost člověka lze jen tehdy, hrozila-li by mu jinak závažná újma a nepostačí-li vzhledem k jeho zájmům mírnější a méně omezující opatření.

kterým se mění zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění zákona č. 100/2010 Sb., a další související zákony, který nabyl účinnosti dne 1. července 2012, již nepatří skutečnost, že byla dotyčná osoba omezena na svéprávnosti, mezi povinně zapisované údaje do občanského průkazu⁶⁶. Tato skutečnost zdaleka nečiní problémy pouze při ověřování splnění podmínek pro ustanovení veřejnou stráží, ale je dosti závažným problémem při jakémkoliv právním jednání, kdy je velice obtížné ověřit, zda fyzická osoba, se kterou např. jedna strana chce vstoupit do smluvního vztahu, je svéprávná či nikoliv a tedy, zda je právní jednání této osoby vůbec platné.

De lege ferenda je nutné a na základě poslaneckých návrhů z roku 2013 na znovuzařazení údaje o omezení svéprávnosti do občanského průkazu (projednávání přerušeno kvůli předčasným volbám do PS PČR) snad i pravděpodobné, že tento nevyhovující stav bude napraven.

K prokázání splnění podmínky svéprávnosti tak bude nutné, aby ustanovovaná osoba buď doložila výpis z evidence obyvatel, kdy se do informačního systému evidence obyvatel dle § 3 odst. 3 písm. e) zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel, zapisuje mj. právě datum nabytí právní moci rozhodnutí soudu o omezení svéprávnosti, nebo aby si tento výpis opatřil sám ustanovující orgán státní správy. Složkové zákony a prováděcí předpisy o tomto mlčí.

Jelikož však např. pro ustanovení lesní stráží musí uchazeč předložit vyplněný evidenční list (příloha č. 2 této práce), na kterém má být uvedeno splnění všech podmínek pro ustanovení lesní strážce a doložení výpisu z evidence obyvatel nikde není uvedeno, lze dle mého názoru dovodit, že splnění podmínky svéprávnosti bude ověřovat státní orgán ustanovující veřejnou stráž, který má postavení uživatele údajů v evidenci obyvatel⁶⁷.

Není-li ustanovovaná osoba občanem České republiky, bude nutné, aby doložila

---

⁶⁶ Ustanovení § 3 odst. 3 zákona č. 328/1999 Sb. o občanských průkazech v platném znění (změněno právě zákonem č. 424/2010 Sb.)

⁶⁷ Dle § 4 odst. 2 zákona o evidenci obyvatel je obecní úřad obce s rozšířenou působností uživatelem údajů o obyvatelích v rozsahu údajů uvedených v § 3 zákona o evidenci obyvatel, s výjimkou údajů podle § 3 odst. 3 písm. p) a q) zákona o evidenci obyvatel. Nelze-li záznam o poskytnutí údajů podle tohoto zákona zpřístupnit; údaje, jichž je uživatelem, může obecní úřad obce s rozšířenou působností využívat, jen jsou-li nezbytné pro výkon jeho působnosti.

svéprávnost předložením jiného osobního dokladu, ze kterého splnění této podmínky lze ověřit.

Nesoulad právní terminologie složkových zákonů s novým občanským zákoníkem by jistě bylo vhodné de lege ferenda odstranit. V současné době se musíme při přemostění nesouladu spokojit s ustanovením § 3029 nového občanského zákoníku, kde je uvedeno, že dovolávají-li se právní předpisy ustanovení, která se tímto zákonem zrušují, vstupují na jejich místo jim odpovídající ustanovení nového občanského zákoníku. Vezmeme-li v úvahu, za jakých okolností, co se týče právní jistoty, nakonec nabyl nový občanský zákoník účinnosti, nelze se divit, že ve složkových zákonech dosud figuruje institut způsobilosti k právním úkonům.

Zdravotní způsobilost

Jelikož veřejné strážce působí přímo v terénu, tedy v různorodých přírodních podmínkách, je nutné, aby splňovaly určité požadavky na fyzickou a zdravotní způsobilost. Tento požadavek je společný všem složkovým zákonům, nicméně jeho vymezení a rozsah jsou v jednotlivých složkových zákonech poměrně dost rozdílné.

Nejméně podrobnou úpravu má stráž přírody, u které je bez dalšího doplnění prováděcí vyhláškou stanoveno, že ustanovovaná osoba musí být zdravotně způsobilá⁶⁸.

Podmínku zdravotní způsobilosti pro ustanovení lesní strážce danou lesním zákonem blíže rozvádí příslušná prováděcí vyhláška č. 101/1996 Sb. v § 9a tak, že zdravotně způsobilé k výkonu funkce lesní strážce jsou osoby, jejichž zdravotní stav nevyklučuje středně velkou nebo velkou fyzickou zátěž, neomezuje pobyt v přírodě, pohyb v nerovném terénu, dále osoby, které nemají sníženou schopnost orientace, zejména závažná onemocnění sluchu a zraku, netrpí kolapsovými stavy a záchvatovitými onemocněními včetně epilepsie, diabetem mellitus, závažným duševním onemocněním nebo závažnou poruchou osobnosti anebo dalšími onemocněními, které omezují nebo vylučují výkon funkce lesní strážce.

Zdravotní způsobilost dokládá uchazeč posudkem o zdravotní způsobilosti posuzujícího lékaře, přičemž posuzujícím lékařem je zvolený praktický lékař, u kterého je ustanovovaná osoba registrována k léčebné péči. Příslušná prováděcí vyhláška pak stanoví, že zdravotní způsobilost uchazeče se posuzuje při preventivních prohlídkách

---

⁶⁸ Ustanovení § 81 odst. 3 písm. e) zákona o ochraně přírody a krajiny

vstupních, periodických a mimořádných. Posudek o zdravotní způsobilosti vydává posuzující lékař na základě výsledku lékařské prohlídky, popřípadě dalších potřebných vyšetření. Při vydávání posudku se postupuje podle zvláštního právního předpisu.⁶⁹

Zdravotní způsobilost prokáže osoba ustanovovaná lesní stráží evidenčním listem, na kterém je uvedeno vyjádření posuzujícího lékaře. Toto vyjádření je posuzujícím lékařem podepsáno, opatřeno jeho jmenovkou, razítkem zdravotnického zařízení a datem vyhotovení. Posudek musí jednoznačně vyjádřit, že uchazeč je pro výkon funkce lesní stráže způsobilý, nebo nezpůsobilý, popřípadě, že je způsobilý pouze za podmínek, které se v posudku jednoznačně vyjádří.

Zdravotně způsobilou pro ustanovení mysliveckou stráží je dle § 12 odst. 3 písm. e) zákona o myslivosti osoba, která je fyzicky a zdravotně způsobilá pro výkon funkce myslivecké stráže. Vyhláška č. 244/2002 Sb. pak ve svém § 1 odst. 1 upravuje podrobnosti ohledně zdravotní způsobilosti pro ustanovení mysliveckou stráží a náležitosti posudku posuzujícího lékaře v podstatě stejně, jako je tomu u lesní stráže. Jediným rozdílem úpravy oproti lesní stráží je, že u myslivecké stráže není uvedena jako překážka výkonu funkce skutečnost, že ustanovovaná osoba trpí cukrovkou (diabetem mellitus). Opět další nedůslednost úpravy, neboť není zřejmé, proč je onemocnění cukrovkou překážkou u lesní stráže a nikoliv u stráže myslivecké.

Ohledně periodických preventivních prohlídek není ani u lesní ani u myslivecké stráže frekvence těchto prohlídek stanovena, což lze považovat za nedokonalost právní úpravy. U myslivecké stráže tomu tak však nebylo vždy, když byla pro periodickou prohlídku stanovena frekvence jednou za pět let. Toto ustanovení však bylo novelou prováděcí vyhlášky v roce 2003 odstraněno. De lege ferenda by bylo vhodné tuto nedůslednost napravit a periodu zdravotních prohlídek stanovit. Tato potřeba je o to větší, pokud není stanovena maximální věková hranice pro výkon funkce veřejných stráží. Ty pak mohou vykonávat i osoby dosti pokročilého věku, které reálně výkon funkce veřejné stráže nemohou zajistit.

Vymezení rozsahu zdravotní způsobilosti rybářské stráže je zakotveno v § 14 odst. 2 písm. d) a odst. 3 zákona o rybářství a je totožné s úpravou zdravotní

---

⁶⁹ Dříve zákon č. 20/1966 o péči o zdraví lidu, který byl zrušen zákonem č. 372/2011 o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách).

způsobilosti myslivecké stráže. Onemocnění cukrovkou ve výčtu překážek zdravotní způsobilosti oproti lesní stráži opět chybí.

Zdravotní způsobilost rybářské stráže zjišťuje a posudek o zdravotní způsobilosti vydává registrující poskytovatel zdravotních služeb v oboru všeobecné praktické lékařství⁷⁰, a pokud je tato rybářská stráž v postavení zaměstnance, bude zdravotní způsobilost zjišťovat poskytovatel pracovně-lékařských služeb⁷¹.

Ohledně posudku o zdravotní způsobilosti rybářské stráže pak zákon o rybářství dále stanoví, že tento lze použít pro účely, pro které byl vydán, jen do doby tří měsíců od jeho vydání. Časová platnost posudku je omezena na dobu pět let ode dne jeho vydání, pokud změna zdravotního stavu nevede ke změně zdravotní způsobilosti před uplynutím této doby. Toto omezení doby platnosti lékařského posudku de facto znamená, že osoba ustanovená rybářskou stráží musí nejméně jednou za pět let předložit ustanovujícímu orgánu státní správy nový lékařský posudek osvědčující jeho zdravotní způsobilost.

Uznáme-li, že periodická kontrola zdravotního stavu veřejných stráží by měla být samozřejmostí, bylo by de lege ferenda vhodné zavést tuto povinnost i pro ostatní veřejné stráže. V tomto ohledu je tedy právní úprava prokazování zdravotní způsobilosti u rybářské stráže patrně nejvíce vyhovující požadavkům pro fungování veřejných stráží.

Požadavek na zdravotní způsobilost veřejných stráží tedy právní předpisy všeobecně reflektují, ale při posouzení otázky de lege ferenda se nelze vyhnout otázce, zda jsou požadavky na tělesnou způsobilost stanoveny dostatečně.

V případě, že se osoba ustanovená veřejnou stráží dostane při výkonu své činnosti z jakéhokoliv důvodu do situace konfliktní, je na místě, aby byla sto fyzicky nastalou situaci zvládnout a adekvátně reagovat. V tomto ohledu pak není pochyb o tom, že jedině osoba zdravotně a fyzicky zdatná může tento požadavek naplnit. Současná praxe tento požadavek nereflektuje. Vyjma rybářské stráže stačí, když osoba

---

⁷⁰ Dle § 3 odst. 5 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování se registrujícím poskytovatelem rozumí poskytovatel ambulantní péče v oboru všeobecné praktické lékařství tedy praktický lékař.

⁷¹ Dle zákona č. 373/2011 Sb. o specifických zdravotních službách je každá organizace bez ohledu na to, kolik lidí zaměstnává povinna smluvně zajistit pro své zaměstnance pracovně-lékařské služby (účinnost od 1. 4. 2012)

navštíví před ustanovením veřejnou stráží svého praktického lékaře, který dotyčnou osobu podrobí zkoušce obdobné jako např. u vydávání řidičského průkazu (kontrola zraku a zjevné tělesné nedostatky) a pokud tak osoba není vyloženě nezpůsobilá, bude za zdravotně způsobilou uznána. De lege ferenda by mělo být zvaženo, zda by neměly být osoby ustanovované veřejnými strážemi podrobovány navíc testům tělesné zdatnosti. O periodicitě prohlídek nemluvě.

Odborná způsobilost

Aby mohla osoba, která je ustanovena veřejnou stráží, vykonávat svou funkci v souladu s právními předpisy, je nutné, aby předmětnou právní úpravu dostatečně ovládala, aby věděla, co je jejím účelem, jaké jsou její pravomoci coby veřejné stráže a úřední osoby a samozřejmě jaké jsou meze jejího oprávnění. Požadavek na odbornou způsobilost je veřejným strážím společný, ale vzhledem k tomu, že každá z nich působí na jiném úseku, v jiné oblasti působnosti, jsou požadavky na znalost právních předpisů logicky odlišné.

Lesní stráž musí v písemném testu odpovídat mj. na otázky z lesního zákona, zákona o přestupcích, trestního zákona a trestního řádu.

Osoba ustanovovaná rybářskou stráží musí prokázat znalost právních předpisů na úseku rybářství, vybraná ustanovení zákona o vodách, zákona na ochranu zvířat proti týrání, veterinárního zákona, zákona o ochraně přírody a krajiny, trestního zákona a zákona o přestupcích, musí prokázat znalost ryb a vodních organismů atd.

Osoba prokazující odbornou způsobilost pro výkon funkce myslivecké stráže prokazuje znalost práv a povinností myslivecké stráže podle zákona o myslivosti, včetně problematiky povolenek k lovu, loveckých lístků, pojištění, honiteb, obor, nehonebních pozemků, dob lovu jednotlivých druhů zvěře a zakázaných způsobů lovu, vymezení postavení a pravomoci úřední osoby z hlediska trestního zákona, znalosti trestního řízení z hlediska součinnosti myslivecké stráže s orgány činnými v trestním řízení a oznamovací povinnosti podle trestního řádu, dále samozřejmě znalosti přestupkového řízení, včetně řízení blokového, znalosti o přestupcích na úseku myslivosti, řízení o jiných správních deliktech podle zákona o myslivosti, znalosti ohledně trestného činu pytláctví, charakteristiku členění a užívání pozemních komunikací se zvláštním zřetelem na účelové a místní komunikace, znalosti právních

předpisů ohledně držení, nošení a přepravy zbraní a střeliva⁷².

Osoba ustanovovaná do funkce strážce přírody pak v rámci zkoušek prokazuje znalost právních předpisů zejména na ochranu přírody a životního prostředí a dále podrobnější znalost přírody, místopisu a geografie území, pro něž byla ustanovena.

Jako příklad ověřování odborné způsobilosti lze uvést např. způsob, kterým se odborná způsobilost ověřuje v případě rybářské stráže.

Podrobnosti o ověření odborné způsobilosti pro ustanovení osoby rybářskou strážní stanoví vyhláška č. 197/2004 Sb. (stejně jako u ostatních strážní vyjma strážce přírody, jsou podrobnosti ohledně prokázání odbornosti stanoveny v příslušných prováděcích vyhláškách).

Ustanovení § 19 vyhlášky č. 197/2004 Sb. stanoví, že odbornou znalost prokáže dotyčná osoba dokladem o ukončeném vysokoškolském vzdělání ve studijních oborech se zaměřením na rybářství nebo v oblasti přírodních věd se zaměřením na hydrobiologii nebo ichtyologii, nebo dokladem o získání úplného středního odborného vzdělání ve studijním oboru rybářství nebo dokladem o ukončení studia na vyšší odborné škole se studijním oborem vodní hospodářství a ekologie, v němž je součástí absolutoria zkouška ze základů rybářství, nebo dokladem o úspěšném složení zkoušek na rybářského hospodáře, nebo konečně dokladem o úspěšném složení zkoušky rybářské stráže vydaným po absolvování odborného kurzu.

V rámci zkoušky rybářské stráže, skládané před minimálně tříčlennou zkušební komisí jmenovanou ministerstvem, se pak dle § 20 této vyhlášky prokazují znalosti ryb a vodních organismů, zákona o rybářství a předpisů vydaných k jeho provedení, vybraných ustanovení zákona o vodách, zákona na ochranu zvířat proti týrání, veterinárního zákona, zákona o ochraně přírody a krajiny, trestního zákoníku a zákona o přestupcích.

Zkouška rybářské stráže se skládá ze z části ústní a z částí písemné. V ústní části zkoušky prokazuje uchazeč znalost ryb, kdy musí poznat a určit celý rodový a druhový název všech deseti předložených ryb (vybere zkušební komise ze seznamu ryb uvedených v příloze 9 vyhlášky). Určování ryb se provádí dle karet předložených zkušební komisí. Pokud zkoušený v první části zkoušky uspěje, může absolvovat písemnou část zkoušky. V té musí správně odpovědět alespoň na dvacet osm ze čtyřiceti

---

⁷² Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních)

předložených otázek. Předmětem zkoušení v této písemné části zkoušky je znalost předmětných právních předpisů. Rozsah jednotlivých zkušebních otázek je rozdělen do tří oblastí a je uveden v příloze č. 9 vyhlášky⁷³. Zkoušený složil celou zkoušku úspěšně, pokud uspěl v každé z částí zkoušky zvlášť. Na základě úspěšně vykonané zkoušky rybářské stráže vydá zkušební komise pro rybářskou stráž osvědčení, které podepisuje předseda zkušební komise. Vzor osvědčení o vykonané zkoušce rybářské stráže tvoří přílohu č. 3 této práce. V případě, že zkoušená osoba zkoušku vykoná neúspěšně, lze zkoušku opakovat v termínech předem stanovených zkušební komisí. Opravné zkoušky rybářské stráže se pak konají z obou částí zkoušky. O výsledku a průběhu zkoušky rybářské stráže se pořídí zápis, který obsahuje také hodnocení uchazečů z jednotlivých částí zkoušky. Zápis o výsledku a průběhu zkoušky rybářské stráže podepisuje předseda a členové zkušební komise a po dobu padesáti let se uchovává u subjektu, který zkoušku organizoval. Organizovat zkoušku rybářské stráže mohou střední odborné školy se

---

⁷³ I. Oblast: 20 otázek ze zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství a prováděcí vyhlášky č. 197/2004 Sb. Předmět otázek: podmínky pro schválení rybářské stráže, úhrada škody vzniklé v souvislosti s činností rybářské stráže, oznamovací povinnosti rybářské stráže, základní práva a povinnosti rybářské stráže, kdy může být rybářská stráž odvolána, rybářské revíry, hranice rybářských revírů, doby hájení, lovné míry ryb, udělování výjimek, zakázané způsoby lovu, přístup na pobřežní pozemky, povolené způsoby lovu na pstruhových a mimopstruhových revírech, rybářský lístek, povolenka k lovu a zvláštní povolenka k lovu, chráněné rybí oblasti, přechovávání ulovených ryb a jejich usmrcování, lov z loděk, lov sítěmi, vzdálenosti osob provádějících lov, evidence docházky a úlovků, ryby opatřené značkou, bližší podmínky výkonu rybářského práva stanovené v povolenke.

II. Oblast: 10 otázek ze zákona č. 254/2001 Sb., vodního zákona, zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, a zákona č. 166/1999 Sb., veterinárního zákona. Předmět otázek: obecné užívání vod a základní hydrologické pojmy, látky ohrožující jakost vod, manipulace s nimi a povolování výjimek k chovu ryb, technickobezpečnostní dohled (TBD), havárie v kvalitě vody a trvalé znečištění, hlavní příčiny znečišťování vod, odběry vody, vodohospodářská díla a příčiny jejich ohrožení, dokladování skutečností ve vodním hospodářství, dušení ryb, úhyny zvěře a ryb, převozy ryb mezi regiony, zvláště chránění vodní živočichové, základní podmínky jejich ochrany, výjimky ze zákazů;

III. Oblast: 10 otázek ze zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, a zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Předmět otázek: spolupráce rybářské stráže s Policií České republiky a občany, přestupky proti rybářství, trestný čin pytláctví, společenská nebezpečnost trestných činů, případ krajní nouze, nutné obrany, útok na úřední osobu, zneužití pravomoci úřední osoby, neplnění povinností rybářské stráže jako úřední osoby, sankce za přestupky, ukládání pokut v blokovém řízení.

studijním oborem rybářství nebo vyšší odborné školy se studijním oborem vodní hospodářství a ekologie, v němž je součástí absolutoria zkouška ze základů rybářství, nebo vysoké školy, které uskutečňují studijní obory se specializací rybářství, nebo (a v praxi zejména) rybářské organizace uvedené v § 6 odst. 4 písm. a) prováděcí vyhlášky. V příloze č. 4 této práce je pak pro příklad uveden seznam subjektů, které zkoušku rybářské stráže provádějí⁷⁴.

Složení slibu

Jak již bylo přiblíženo historickým exkurzem v kapitole 3 této práce, složení slibu jakožto podmínka pro ustanovení veřejnou stráží je požadavkem spojeným s veřejnými strážemi již po staletí. Složení slibu je s institutem veřejných stráží spjato naprosto neodmyslitelně, což dokládá i historické nazývání zemědělského ochranného personálu jako personálu přísežného.

K tomu, aby osoba, která jinak splnila všechny další požadavky pro ustanovení do funkce veřejné stráže, mohla být veřejnou stráží ustanovena, musí dle příslušného ustanovení⁷⁵ konkrétního složkového zákona složit ustanovujícímu orgánu slib ve znění: „Slibuji, že jako (stráž přírody/lesní stráž/myslivecká stráž/rybářská stráž) budu s největší pečlivostí a svědomitostí plnit povinnosti při (kontrolě dodržování předpisů o ochraně přírody a krajiny/při výkonu ochranné služby v lesích/při výkonu ochrany myslivosti/při kontrole dodržování rybářského zákona), že budu při výkonu této činnosti dodržovat právní předpisy a nepřekročím oprávnění příslušející (stráži přírody/lesní stráži/myslivecké stráži/rybářské stráži).“

Znění jednotlivých formulí je v podstatě totožné, pomineme-li, že je v každé formulí změněn název té konkrétní stráže a oblast působnosti té které veřejné stráže.

S povinností složit slib souvisí jedna zásadní skutečnost ovlivňující fungování veřejných stráží. Výkon funkce veřejných stráží je totiž výkonem čestným. To znamená, že právní předpisy nepřiznávají osobám vykonávajícím funkci veřejných stráží za tento výkon žádnou odměnu. De lege ferenda se jedná o stěžejní otázku. Jedinou výjimku

---

⁷⁴ Ministerstvo zemědělství ČR: <http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/rybarstvi-a-rybnikarstvi/vydana-povereni/vydana-povereni-rybarska-straz.html>

⁷⁵ Ustanovení § 81 odst. 3 písm. g) zákona o ochraně přírody a krajiny; ustanovení § 38 odst. 3 lesního zákona; ustanovení § 12 odst. 3 písm. g) zákona o myslivosti; ustanovení § 14 odst. 2. písm. f) zákona o rybářství

tvoří stráže přírody, které jsou většinou vykonávány v zaměstnaneckém poměru a v tomto ohledu jsou tedy profesionální. Obdobnou tendenci (profesionalizace) lze spatřovat i u stráží rybářských. Jde o to, že jedině tehdy, když bude osoba vykonávající funkci veřejné stráže za svou práci odměňována (a pro výkon činnosti i dostatečně materiálně vybavena), lze spravedlivě očekávat i vyšší výkonnost takové osoby. V současné době na profesionální bázi místy fungují i stráže myslivecké, kdy je však pouze na dohodě mezi uživatelem honitby a mysliveckou stráží, zda a jakou odměnu si za výkon funkce sjednají. De lege ferenda je otázka profesionalizace výkonu funkce veřejných stráží otázkou stěžejního charakteru.

S čestností výkonu veřejných stráží souvisí další, právními předpisy nevymezený požadavek pro výkon funkce veřejných stráží. Tím je požadavek na určité osobní předpoklady ustanovované osoby pro výkon funkce veřejné stráže. „*Výběr osob, které mají být ustanoveny stráží, musí být pečlivý a zodpovědný nejen z hlediska splnění zákonem stanovených předpokladů pro výkon funkce stráže, ale i s přihlédnutím k celkovým osobním, rodinným, pracovním a dalším předpokladům osoby navrhované do funkce stráže. Cílem totiž musí být odpovědný a stabilní výkon této funkce, tzn. že není např. žádoucí, aby byl do funkce stráže ustanoven někdo, kdo sice splňuje zákonem stanovené podmínky a předpoklady pro výkon této funkce, kdo však např. z důvodu pracovního zaneprázdnění nebo z rodinných důvodů bude moci funkci stráže fakticky vykonávat pouze sporadicky. Není také vhodné a účelné navrhopvat na ustanovení stráží toho, o němž je známo, že nemá stabilní nebo jasný a kladný názor na problematiku činnosti stráže, nebo o němž lze předpokládat, že přes momentální souhlas zřejmě nebude ochoten funkci stráže příliš dlouho vykonávat.*“⁷⁶

Kumulativní splnění předpokladů a vznik ustanovení veřejných stráží

Pro všechny druhy veřejných stráží je shodné to, že výše uvedené, ve složkových zákonech taxativně vymezené předpoklady pro ustanovení veřejných stráží, musí být splněny kumulativně. Pouze tehdy, když osoba, která má být veřejnou stráží ustanovena, všechny výše uvedené požadavky splní, může být veřejnou stráží ustanovena.

---

⁷⁶ Staněk, Jiří a Řehák, Libor. Nové postavení a úkoly stráží: příručka pro myslivecké stráže, rybářské stráže, vodní stráže, stráže přírody a lesní stráže. 1. vyd. Praha: Venator, 2000. Strana 8

Okamžik ustanovení pak nastává tehdy, kdy ustanovovaná osoba, která jinak splnila všechny výše uvedené předpoklady a tato skutečnost byla ustanovujícím orgánem ověřena, složí výše uvedený slib a obdrží služební odznak a průkaz veřejné stráže. V této souvislosti je nutné zmínit jistý nesoulad mezi složkovými zákony ohledně právní úpravy řízení o ustanovení veřejných stráží. De iure se totiž řízení o ustanovení rybářské a lesní stráže neřídí zákonem č. 500/2004 Sb., správním řádem, kdežto u myslivecké stráže a stráže přírody se dle zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, postupuje⁵³. De lege ferenda je jistě vhodné, aby bylo procesně upraveno i řízení o ustanovení stráže rybářské i lesní.

4. 4. 2. Zánik ustanovení veřejných stráží

Právní úprava zániku výkonu funkce resp. zániku ustanovení veřejných stráží je v jednotlivých složkových zákonech řešena poměrně obdobně, samozřejmě opět s určitými odchylkami. Tyto odchylky jsou způsobeny jak určitými specifickými okolnostmi, za kterých může výkon veřejné stráže zaniknout z logiky věci pouze u té které veřejné stráže (např. zánik honitby u myslivecké stráže), tak především z toho důvodu, že v každém složkovém zákoně je problematice zániku výkonu funkce veřejné stráže věnován zcela různý rozsah. Z toho vyplývá, že například zatímco úprava rybářské či myslivecké stráže je poměrně komplexní, úprava u lesní stráže je oproti tomu až příliš stručná. Jednota právní úpravy je narušena též jazykově. Ustanovení rybářskou a mysliveckou stráží tak „zaniká“ a na druhé straně u stráže přírody a lesní stráže uvádí příslušné složkové zákony „zrušení“ ustanovení veřejnou stráží.

Mezi důvody zániku ustanovení veřejných stráží tak patří:

- a) úmrtí ustanovené osoby
- b) zrušení ustanovení ustanovujícím orgánem
- c) projev vůle ustanovené osoby
- d) specifické důvody

Úmrtí ustanovené osoby

Prvním důvodem zániku ustanovení veřejnou stráží, který vyplývá již z přirozenosti veřejné stráže jakožto fyzické osoby resp. živého člověka, je nepochybně úmrtí ustanovené osoby. I přesto, že je tento důvod ve složkových zákonech uveden pouze u stráže rybářské a stráže myslivecké, v případě úmrtí osoby ustanovené stráží přírody resp. lesní stráží ustanovení těchto stráží zaniká nepochybně také. V případě úmrtí by ustanovení lesní stráží nebo stráží přírody zaniklo i z jiných důvodů – fyzická osoba by přestala splňovat podmínky stanovené zákonem pro výkon funkce⁷⁷.

Zrušení ustanovení ustanovujícím orgánem

Poměrně jednotně jsou ve složkových zákonech upraveny důvody, kdy orgán ustanovující veřejnou stráž toto ustanovení zruší (resp. může zrušit – viz dále).

Orgán ustanovující veřejnou stráž toto ustanovení obligatorně zruší, pokud fyzická osoba přestala funkci vykonávat nebo přestala splňovat podmínky pro ustanovení veřejnou stráží, nebo se se prokáže, že byla ustanovena na základě nesprávných nebo nepravdivých údajů. V této souvislosti je na místě též uvést, že „*ten, kdo úmyslně uvede nesprávný nebo neúplný údaj správním orgánu anebo mu požadovaný údaj zatají, ač má povinnost takový údaj uvést, se dopouští přestupku podle ustanovení § 21 odstavce 1, písm. b) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, za který může být uložena pokuta až do 1.000,- Kč. Tohoto přestupku by se dopustil každý, kdo by před ustanovením do funkce stráže uvedl nesprávný (nepravdivý) údaj, nebo kdo by jako již ustanovená stráž neoznámil orgánu státní správy, který ho jako stráž ustanovil, v zákonem stanovené 30 denní lhůtě změnu podmínek stanovených zákonem pro ustanovení stráží.*“⁷⁸

Orgán ustanovující veřejnou stráž pak ustanovení veřejné stráže může zrušit fakultativně na základě návrhu. K podání takového návrhu je aktivně legitimován uživatel rybářského revíru u rybářské stráže, uživatel honitby u myslivecké stráže a vlastník lesa u stráže lesní. Orgán ustanovující stráž přírody a lesní stráž pak může ustanovení takové stráže zrušit též z vlastního podnětu z jiného důvodu. Ustanovení

---

⁷⁷ Např. ustanovení §81/ odst. 3 zákona o ochraně přírody a krajiny a §38 odst. 6 lesního zákona.

⁷⁸ Staněk, Jiří a Řehák, Libor. Nové postavení a úkoly stráží: příručka pro myslivecké stráže, rybářské stráže, vodní stráže, stráže přírody a lesní stráže. 1. vyd. Praha: Venator, 2000. Strana 11

myslivecké strážce může ustanovující úřad zrušit z vlastního podnětu také, ale v tomto případě může být tímto jiným důvodem pouze, pokud myslivecká stráž při výkonu své funkce porušila zákon o myslivosti. U strážce rybářské je takovým důvodem pouze závažné nebo opakované porušení zákon o rybářství.

Problematiku fakultativního zrušení ustanovení lesní strážce na návrh vlastníka lesa pak řeší i judikatura⁷⁹. Co se týče důvodů, pro které může vlastník lesa podat návrh na zrušení ustanovení osoby lesní strážce, musí se „jednat o důvody, které mají vliv na řádný výkon činnosti lesní strážce. Takovýmto důvodem mohou být, ..., samotné rozpory mezi vlastníkem lesa a lesní strážcí, a to bez ohledu na to, z jakých příčin tento nesoulad vznikl.“⁷⁶ Z toho vyplývá, že např. pokud je z jakýchkoliv důvodů znemožněna či ztížena schopnost lesní strážce a vlastníka lesa spolupracovat, může úspěšně vlastník lesa zrušení ustanovení lesní strážce úspěšně navrhnout. Tento názor se může bez pochyb opřít i o povinnost lesní strážce oznamovat vlastníkovi lesa případně zjištěné závady a škody. V případě, že komunikace mezi lesní strážcí a vlastníkem lesa nefunguje, je pak podání návrhu na zrušení ustanovení lesní strážce nepochybně na místě, neboť lesní strážce nemůže plnit jednu ze svých základních funkcí.

Projev vůle ustanovené osoby

Problematická je právní úprava ohledně zániku ustanovení veřejné strážce v případech, kdy si osoba ustanovená veřejnou strážcí dále nepřeje tuto funkci vykonávat. Zatímco právní úprava u rybářské a myslivecké strážce je v tomto ohledu jednoznačná, neboť v těchto případech ustanovení rybářské/myslivecké strážce zaniká dnem doručení oznámení rybářské/myslivecké strážce příslušnému rybářskému/mysliveckému orgánu, o právní úpravě u strážce přírody a lesní strážce toto říci nelze.

U lesní strážce tento důvod není vůbec stanoven a v případě strážce přírody může ustanovující úřad zrušit ustanovení strážce přírody mj. na žádost osoby strážce přírody ustanovené. Problém spočívá právě ve fakultativnosti takového zrušení, neboť výkon funkce veřejné strážce musí být vždy dobrovolný. Nikdo nemůže být ustanoven veřejnou strážcí proti své vůli a proti své vůli ani nemůže být nucen ve výkonu funkce veřejné strážce pokračovat. V takovém případě by ostatně faktický výkon činnosti takovou osobou jistě nebyl příliš intenzivní. De lege ferenda by bylo vhodné, aby tento důvod

---

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 8. 2007, č. j.: 8 As 14/2006-70.

pro zánik ustanovení lesní stráže a stráže přírody byl sjednocen s právní úpravou u stráže rybářské a myslivecké.

Specifické důvody

Právní úprava zániku ustanovení rybářské a myslivecké stráže obsahuje ještě několik specifických důvodů, které se u jiných veřejných strážích neobjevují.

Ustanovení rybářské stráže tak zaniká zánikem rybářského revíru, pro který byla rybářská stráž ustanovena a zánikem výkonu rybářské práva uživatele rybářského revíru, který rybářskou stráž navrhl.

U myslivecké stráže jsou pak specifickými důvody zániku ustanovení této stráže uplynutí doby⁸⁰, na kterou byl průkaz myslivecké stráže vydán a dále zánikem nájmu honitby, pokud byla myslivecká stráž ustanovena na návrh nájemce této honitby. Zde je nutné podotknout, že oproti myslivecké strážci, která je ustanovována na deset let (lze ustanovit opakovaně), jsou ostatní stráže ustanovovány „zásadně na dobu neurčitou“⁸¹

4. 4. 3. Oprávnění veřejných strážích

I přes rozdílnost právní úpravy ohledně oprávnění jednotlivých veřejných strážích, lze pozorovat jistý průsečík, jistá oprávnění, která jsou všem veřejným strážím společná. Na tomto místě je nutné konstatovat, že právě rozsah jednotlivých oprávnění je otázkou stěžejní pro faktický výkon činnosti veřejných strážích, pro jeho smysluplnost, účinnost a účelnost. Pouze osoba, která je při výkonu své veřejné funkce obdařena dostatečnými oprávněními a možnostmi, jak naplnit svůj účel, může být při plnění svých povinností resp. svého účelu smysluplnou. Bez takovýchto oprávnění by v podstatě nemělo smysl jakoukoliv veřejnou stráž ustanovovat.

Zároveň je na tomto místě nutné konstatovat, že de lege ferenda je právě tato oblast podle mého názoru oblastí, která zasluhuje a zřejmě potřebuje zásadní pozornost, neboť je v mnoha ohledech nedostatečná (viz dále).

Ohledně oprávnění veřejných strážích je samozřejmě nutné vždy brát v potaz povinnosti, které jsou s předmětnými oprávněními neodmyslitelně spojeny, neboť právě

---

⁸⁰ Dle ustanovení § 12 odst. 2 zákona o myslivosti se myslivecká stráž ustanovuje na 10 let.

⁸¹ Staněk, Jiří a Řehák, Libor. Nové postavení a úkoly strážích: příručka pro myslivecké strážce, rybářské strážce, vodní strážce, strážce přírody a lesní strážce. 1. vyd. Praha: Venator, 2000. Strana 10.

na základě svých oprávnění mohou veřejné strážce zasahovat do práv jiných osob a to v některých případech i dosti zásadním způsobem (např. omezení osobní svobody viz níže).

Cílem právní úpravy by mělo být, aby veřejné strážce mohly na základě svých dostatečných oprávnění účelně plnit své úkoly. Na druhou stranu musí být úřední osoba limitována povinnostmi, které eliminují možnosti zneužití její pravomoci a to neoddělitelně s přísnými pravidly pro výběr takové osoby na základě jejich psychologických, osobnostních vlastností a odborných znalostí.

Před tím, než budou popsána jednotlivá oprávnění společná všem veřejným strážím, je nutné si povšimnout, že tato oprávnění jsou v jednotlivých složkových zákonech formulována jazykově rozdílně. Společná je tedy funkčnost a podstata těchto oprávnění, nehledě na to, že se mohou u jednotlivých stráží nazývat rozdílně. Bohužel, i v této oblasti je zřejmé, že vymezení oprávnění veřejných stráží není v jednotlivých složkových zákonech věnována stejná pozornost. Rozdíly v oprávnění jednotlivých veřejných stráží plynou zejména z rozdílů v oblastech jejich působnosti. Je zřejmé, že pokud má např. rybářská stráž kontrolovat dodržování předpisů na ochranu rybářství, budou její oprávnění formulována rozdílně od strážce myslivecké, která působí na úseku ochrany myslivosti.

Mezi oprávnění společná všem strážím patří oprávnění:

- a) oprávnění kontrolovat činnost osob a zjišťovat jejich totožnost
- b) oprávnění požadovat pomoc a součinnost orgánů Policie České republiky, resp. obecní policie (dále jako „policejních orgánů“)
- c) oprávnění vstupovat na cizí pozemky
- d) oprávnění ukládat a vybírat pokuty v blokovém řízení
- e) oprávnění zadržet osobu
- f) specifická oprávnění

Oprávnění kontrolovat činnost osob a zjišťovat jejich totožnost

Okruh osob, kterých se předmětné oprávnění veřejných stráží dotýká a celkově okruh kontrolovaného, je v principu určen oblastí působnosti té které strážce. Společným

znakem je, že ani jedné strážní není dána pravomoc kontrolovat osoby bez dalšího, svévolně. Limit tohoto oprávnění resp. okruh osob, které může stráž kontrolovat, je vymezen u každé ze strážní ve složkovém zákoně zvlášť, přičemž rozsah - limitace - tohoto oprávnění je u jednotlivých strážní různý.

Rybářská stráž je oprávněna kontrolovat osoby lovící ryby nebo vodní organizmy (dále společně jako „ryby“), zda jsou k tomuto lovu oprávněné a zda provádí lov řádně a způsobem, který umožňuje zákon o rybářství. Osobám lovícím ryby může kontrolovat rybářské nářadí, obsah rybářské loďky, nádrže nebo jiného zařízení užitého k uchování ryb a rybářské úlovky, z hlediska dodržení rybářského práva. Rybářská stráž dále smí kontrolovat osoby lovící ryby pomocí elektrického proudu, zda vlastní povolení příslušného rybářského orgánu k tomuto způsobu lovu, jakož i zda vlastní potřebné osvědčení prokazující jejich způsobilost k práci s elektrickým zařízením při lovu ryb a osvědčení dokladující bezpečnou použitelnost elektrického zařízení k lovu ryb. Rybářská stráž dále kontroluje užívání jezů, stavidel, zdymadel, výpustí a jiných zařízení z hlediska dodržování právních předpisů a opatření na ochranu výkonu rybářského práva a způsob a rozsah užívání vod a jejich kvalitu. Oprávnění spojené s kontrolou osob rybářskou strážní spočívá v možnosti požadovat od osoby lovící ryby prokázání její totožnosti, předložení platného rybářského lístku a platné povolenky k lovu. Od osoby důvodně podezřelé ze spáchání přestupku nebo trestného činu v bezprostřední blízkosti rybářského revíru může požadovat předložení rybářského lístku, popřípadě povolenky k lovu nebo jiného dokladu opravňujícího osobu k lovu anebo dokladu o nabytí ryby.

Myslivecká stráž je, co se týče kontroly činnosti osob a zjišťování jejich totožnosti, oprávněna požadovat od osob, které jsou v honitbě se střelnou zbraní nebo s jinou loveckou výzbrojí, předložení zbrojního průkazu, průkazu zbraně, loveckého lístku, povolenky k lovu a potvrzení o povinném pojištění, popřípadě jiného průkazu, jímž lze prokázat jméno, příjmení, datum narození a místo trvalého nebo přechodného pobytu.

Oprávnění **lení strážce a strážce přírody** kontrolovat osoby je v tomto směru podstatně skromnější, když se právní úprava omezila pouze na jejich oprávnění zjišťovat totožnost osob, které porušují předpisy na úseku působnosti té které strážce.

Z výše uvedeného vyplývá, že rozsah oprávnění týkajících se kontroly je u

jednotlivých veřejných stráží poměrně rozdílný. Zatímco např. rybářská stráž může osoby kontrolovat „preventivně“, tedy kontrolovat zda kontrolovaná osoba loví ryby řádně a povoleným způsobem, resp. zda má k lovu ryb potřebné povolení, např. stráž přírody může kontrolovat pouze osoby, které porušují předpisy na ochranu přírody – zde tedy jde o kontrolu následnou. Zde vystupuje do popředí fakt, že zatímco lesní stráž a stráž přírody se pohybují víceméně v oblasti obecného užívání přírody, stráž rybářská a myslivecká se pohybují v oblastech, ve kterých dotyčné osoby musí splňovat další předpoklady, aby mohly např. lovit ryby resp. zvěř. Z toho pak logicky vyplývá oprávnění rybářské a myslivecké stráže kontrolovat i tyto další náležitosti.

Co se týče prokázání totožnosti, je toto oprávnění všem veřejným strážím společné. Společným je také postup, jak budou při zjišťování totožnosti veřejné stráže postupovat: *„Stráž ... osobu pozdraví, prokáže se průkazem stráže a služebním odznakem stráže, tak jak jí to zákon ukládá, požádá přistiženou osobu o předložení občanského průkazu nebo jiného dokladu, prokazujícího totožnost osoby (např. řidičský průkaz, cestovní pas). Při tom vždy věnuje pozornost tomu, zda jde o doklad náležející osobě, která ho strážní předkládá (porovnáním podobenky, údaje o věku osoby apod.).“⁸²*

V případě odmítnutí výzvy k prokázání totožnosti by pak veřejné stráže, jelikož jsou úředními osobami, měly dotyčnou osobu poučit o tom, že v případě neuposlechnutí výzvy úřední osoby při výkonu její pravomoci, se dopouští přestupku dle ustanovení § 47 odst. 1 písm. e) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Za tento přestupek lze uložit pokutu až do výše 5.000,- Kč.

V případě, že ani přes toto upozornění dotyčná osoba neprokáže svoji totožnost, může veřejná stráž požádat o pomoc a součinnost policejní orgány, blíže ad b), nebo může dotyčnou osobu zadržet, blíže ad e). Oprávnění zadržet osobu je však dosti limitováno u rybářské stráže a bude o něm pojednáno až v souvislosti s oprávněním zadržet osobu.

Oprávnění požadovat pomoc a součinnost policejních orgánů

Veřejné stráže jsou oprávněny požadovat součinnost Policie České republiky a obecní policie a to v případech, kdy nemohou zajistit výkon své funkce vlastními silami a

---

⁸² Staněk, Jiří a Řehák, Libor. Nové postavení a úkoly stráží: příručka pro myslivecké stráže, rybářské stráže, vodní stráže, stráže přírody a lesní stráže. 1. vyd. Praha: Venator, 2000. Strana 19

prostředky. Rozsah tohoto oprávnění je u všech veřejných stráží totožný a v praxi je toto oprávnění veřejnými strážemi hojně užíváno. Tak např. rybářské stráže tohoto oprávnění v praxi často využívají při nočních kontrolách, kdy se často na březích revírů vyskytují jedinci vykonávající rybářské právo pod vlivem alkoholu. Zde je navíc přínosem i možnost Policie České republiky pokutovat osoby parkující svá vozidla na březích vodních toků, kde je často zákaz vjezdu. Proti tomuto nešvaru jsou samy rybářské stráže bezmocné.

V rámci konzultace se členem myslivecké stráže působícího na návrh Mysliveckého sdružení Velký Borek (Mělnická Vrutice) je bohužel toto oprávnění v praxi těžko použitelné. V případě potřeby totiž v praxi činí dojezdový čas Policie ČR (obecní policii v krizových situacích údajně není příliš vhodné volat) přibližně půl hodiny (Policie ČR je zahlcena jinými úkoly) a pokud tak nastane krizová situace, je myslivecká stráž ponechána svému osudu. Pak myslivecké strážní nezbyvá, než se s případným agresivním chováním pytláka (či dokonce s „přestřelkou“), vypořádat po svém. Jelikož myslivecká stráž nemůže (stejně jako ostatní stráže) používat donucovací prostředky, je v podstatě bezbranná (údajně nezbyvá, než např. prostřílet pneumatiky od auta pytláka). Jedině tak je šance, že bude součinnost Policie ČR k něčemu (pytlák nestihne uprchnout). Dalším praktickým problémem ohledně součinnosti např. Myslivecké stráže s Policií ČR je, že policisté disponují pouze krátkými střelnými zbraněmi, kdežto případný pytlák má dlouhou kulovnici. Vzhledem k účinnému dostřelu těchto různých typů zbraní je tak pytlák opět ve výhodě.

Ohledně součinnosti mezi orgány Policie ČR a veřejnými strážemi lze závěrem souhlasit s tvrzením, že je *„vhodné a účelné, aby existovaly neformální kontakty mezi místními policejními orgány a fyzickými osobami, které vykonávají činnost stráží, aby stráže znaly všechny formy a možnosti spojení s orgány policie a naopak, protože i policejní orgány se mohou při své činnosti setkat s případy porušení zákona, při jejichž objasňování jim může být stráž nápomocna.“*⁸³

---

⁸³ Staněk, Jiří a Řehák, Libor. Nové postavení a úkoly stráží: příručka pro myslivecké stráže, rybářské stráže, vodní stráže, stráže přírody a lesní stráže. 1. vyd. Praha: Venator, 2000. Strana 22

Oprávnění vstupovat na cizí pozemky

Složkové zákony, vyjma lesního zákona, výslovně zmocňují veřejné strážce k tomu, aby mohly v souvislosti s výkonem své funkce v nezbytně nutném rozsahu vstupovat na cizí pozemky.

Ohledně lesní stráže nutno uvést, že i přesto, že není předmětné oprávnění mezi oprávněními lesní stráže výslovně uvedeno, je toto oprávnění nepochybné již ze samotné podstaty činnosti lesní stráže tj. ze zajišťování ochranné služby v lesích při obecném užívání lesů. To znamená, že lesní stráž má, stejně jako každý, právo do lesa vstupovat.

Oprávnění ukládat a vybírat pokuty v blokovém řízení

Veřejné strážce se při své činnosti mohou setkat (a samozřejmě také setkávají) s činností protiprávní resp. s činností porušující právní předpisy na úseku působnosti té které veřejné stráže. Jelikož by bez rizika uložení sankce za toto protiprávní jednání byly předmětné právní předpisy imperfektní a vymáhání jejich dodržování de facto nemožné, je na místě, že veřejné strážce mohou ukládat a vybírat pokuty v blokovém řízení (dále též jako „blokové pokuty“). V této souvislosti složkové zákony odkazují na zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

Základní podmínkou, aby mohl být přestupek projednán v blokovém řízení, je, že musí být spolehlivě zjištěn, přičemž nestačí domluva a obviněný z přestupku je ochoten pokutu zaplatit.⁸⁴ Proti uložení pokuty v blokovém řízení se pak nelze odvolat.

Za spáchání přestupku mohou veřejné strážce uložit v blokovém řízení pokutu v maximální výši 1.000,- Kč, jelikož není v žádném složkovém zákoně stanovena hranice vyšší a tím není splněna podmínka § 13 odst. 2 zákona o přestupcích. V případě, že bude pokuta v blokovém řízení uložena osobě mladistvé⁸⁵, je tato hranice stanovena na 500,- Kč.

Co se týče výše uložené blokové pokuty v konkrétním případě, je v § 12 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, stanoveno, že při určení druhu sankce a její výměry se přihlédne k závažnosti přestupku, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům, k okolnostem, za nichž byl spáchán, k míře zavinění, k pohnutkám a k osobě pachatele.

---

⁸⁴ Ustanovení § 84 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích

⁸⁵ Ustanovení § 19 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Veřejné strážce tak musí v každém konkrétním případě výši sankce individualizovat dle okolností konkrétní situace a osoby konkrétního pachatele.

V případě, že obviněný z přestupku nebude ochoten pokutu v blokovém řízení zaplatit, bude nutné, aby byla zjištěna jeho totožnost. Tuto skutečnost následně veřejná stráž oznámí příslušnému orgánu státní správy, který dále s obviněným povede správní přestupkové řízení. S obviněným pak proběhne přestupkové řízení dle zákona o přestupcích (ve kterém již lze uložit vyšší sankce). V případě, že osoba obviněná z přestupku bude ochotná pokutu v blokovém řízení zaplatit, ale na úhradu této pokuty nebude mít na místě dostatek peněz, může veřejná stráž vydat „blok na pokutu na místě nezaplacenou“.⁸⁶

Jelikož pokutové bloky vydává veřejným strážím orgán, který veřejnou stráž ustanovil, výnosy z těchto pokut pak odevzdává veřejná stráž tomuto orgánu.⁸⁷

Podrobnosti ohledně evidence a vyúčtování pokutových bloků blíže stanoví Pokyn Ministerstva financí č. MF – 2⁸⁸ o evidenci pokutových bloků, vyúčtování pokutových bloků a vyúčtování peněz za pokutové bloky vydané v blokových řízeních od 1. 1. 2013.

Ohledně ukládání blokových pokut je nutné dále zmínit ustanovení § 85 odst. 4 zákona o přestupcích, na základě kterého jsou pověřené osoby (tedy i veřejné strážce) povinny prokázat, že jsou oprávněny ukládat a vybírat pokuty v blokovém řízení. Toto oprávnění veřejné strážce „*neprokazují žádným zvláštním pověřením, ale pouze a dostatečně průkazem a odznakem strážce.*“⁷⁵ Veřejná stráž dále dle tohoto ustanovení zákona o přestupcích na pokutových blocích vyznačí, komu, kdy a za jaký přestupek byla pokuta v blokovém řízení uložena.

Co se týče okruhu přestupků, za jejichž spáchání mohou veřejné strážce ukládat blokové pokuty, je tento vymezen u jednotlivé veřejných stráží příslušným složkovým zákonem. Rybářská a lesní stráž tak může ukládat blokové pokuty za přestupky dle

---

⁸⁶ Ustanovení § 85 odst. 3 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích

⁸⁷ Staněk, Jiří a Řehák, Libor. Nové postavení a úkoly stráží: příručka pro myslivecké strážce, rybářské strážce, vodní strážce, strážce přírody a lesní strážce. 1. vyd. Praha: Venator, 2000. Strana 20 a 21

⁸⁸ K dispozici na <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2013/pokyn-c-mf--2-pro-pokutove-bloky--od-1-1-11088>

příslušného složkového zákona a dle zákona přestupcích, stráž přírody dle zákona o přestupcích na úseku ochrany přírody a krajiny a myslivecká stráž za přestupky dle zákona o přestupcích. V zákoně o přestupcích se bude jednat o přestupky na úseku ochrany životního prostředí (§ 46 zákona o přestupcích) a o přestupky proti pořádku ve státní správě. U myslivecké stráže se bude dále jednat o přestupky na úseku zemědělství a myslivosti (§ 34 odst. 1 zákona o přestupcích).

Oprávnění zadržet osobu

Oprávněním veřejných stráží, které znamená nejzásadnější zásah do práv jiných osob, je nepochybně oprávnění zadržet zákonem vymezený okruh osob za splnění zákonem daných podmínek. V tomto ohledu je nutné toto oprávnění rozdělit do dvou skupin, neboť právní úprava tohoto oprávnění je u rybářské stráže zásadně odlišná.

Co se týče myslivecké stráže, stráže přírody a lesní stráže, jednotlivé složkové zákony těmto strážím přiznávají oprávnění za jistých okolností zadržet předem vymezený okruh osob. Důvody zadržení a okruh zadržitelných osob jsou v jednotlivých složkových zákonech vymezeny rozdílně.

V případě stráže přírody a lesní stráže mohou být takto zadrženy osoby, které byly přistiženy při porušování právních předpisů o ochraně přírody a krajiny (v případě lesní stráže osoby přistižené při přestupku na úseku obecného užívání lesa). Tyto osoby mají povinnost uposlechnout, což je v případě stráže přírody sice výslovně stanoveno, ale vzhledem k postavení veřejné stráže jako úřední osoby jde o ustanovení nadbytečné. U lesní stráže je stanoveno, že zadrženou osobu musí orgánů Policie ČR odevzdat bezodkladně, zatímco u stráže přírody není požadavek bezodkladnosti výslovně stanoven. V praxi je však i u stráže přírody nezpochybnitelný.

Myslivecká stráž je pak oprávněna zadržet osobu, kterou přistihne v honitbě při neoprávněném lovu nebo při jiné činnosti zákonem o myslivosti zakázané, nebo osobu, kterou přistihne v honitbě se zakázanou loveckou výzbrojí nebo se střelnou zbraní, pokud nejde o osobu oprávněnou podle zvláštních právních předpisů držet střelnou zbraň⁸⁹ i na honebních pozemcích. V případě zadržení pak myslivecká stráž zadrženou osobu neodevzdává orgánům Policie ČR, ale neprodleně přivolá orgán Policie České republiky (osobu zadrží do té doby, než se na místo dostaví Policie ČR, která zadrženou

---

⁸⁹Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu

osobu převezme). U myslivecké stráže není zjištění totožnosti jako důvod zadržení stanoveno a v tomto ohledu je postavení myslivecké stráže oproti ostatním veřejným strážím silnější (i osoba, která svou totožnost prokázala, ale její činnost naplnila stanovené důvody pro zadržení, může být zadržena). Toto je však logické, vezme-li se v úvahu potenciál nebezpečnosti u osoby, která např. neoprávněně drží střelnou zbraň.

Oprávnění zadržet osobu, která „pouze porušila“ právní předpisy na ochranu přírody a krajiny, resp. lesního zákona, nebo naplnila jiné důvody k zadržení dle zákona o myslivosti, tedy osobu, u které není podezření, že spáchala trestný čin, není rybářské stráži přiznáno. Rybářská stráž tak nemůže z titulu své funkce osobu, u které není podezření ze spáchání trestného činu, zadržet. Pokud se však jedná o osobu, kterou rybářská stráž přistihla při trestném činu nebo bezprostředně poté, výše uvedené platit nebude. Rybářská stráž pak totiž bude moci takovou osobu zadržet na základě ustanovení § 76 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), neboť osobní svobodu takové osoby smí omezit kdokoli (tedy i rybářská stráž) a to v případě, že je toto nutné ke zjištění totožnosti přistižené osoby, k zamezení jejího útěku nebo k zajištění důkazů. Každý (tedy i rybářská stráž) je povinen tuto osobu předat ihned policejnímu orgánu.⁹⁰ Nelze-li takovou osobu ihned předat, je třeba omezení osobní svobody bez odkladu oznámit Policii České republiky.

V souvislosti s oprávněním veřejných stráží zadržet určité osoby je nutné opět zmínit nesmírnou důležitost zákona č. 238/1999 Sb. V praxi se totiž případy, kdy dochází k omezení osobní svobody, budou jen ojediněle odehrávat bez rizika inzultace – fyzického konfliktu mezi veřejnou stráží a zadržovanou osobou. Jedině pokud si je zadržovaná osoba vědoma, že případné užití násilí proti veřejné stráží – úřední osobě je sankcionováno dle trestního zákoníku (viz kapitola 4. 5. 2.), lze riziko tělesného konfliktu snížit.

Nutno též podotknout, že jelikož omezení osobní svobody znamená skutečně zásadní dopad do ústavních práv⁹¹ každé osoby, je nutné, aby veřejné stráže tohoto oprávnění využívaly umírněně, adekvátně a subsidiárně jen a pouze v krajních případech, kdy ostatní možnosti selžou.

Zde také jednoznačně získává na důležitosti psychická odolnost osoby

---

⁹⁰ Příslušníka ozbrojených sil může též předat nejbližšímu útvaru ozbrojených sil nebo správci posádky.

⁹¹ Zakotveno v čl. 8 Ústavního zákona č. 2/1993 Sb. (Listina základních práv a svobod)

ustanovené veřejnou stráží, aby svým jednáním předešla tělesnému konfliktu a v případě, že tento nastane, aby ho svým jednáním zvládla, aby se nedopustila případného excesu.

V praxi (konzultace se členem myslivecké stráže – Velký Borek – Mělnická Vrutice) zde nastává opět zásadní problém. Myslivecká stráž může sice osobu zadržet, jenže k tomu není nadána ani oprávněním použít donucovací prostředky a navíc k tomuto není vybavena ani materiálně (např. pouta). V tomto ohledu je dále nezbytností, aby bylo zadržení resp. využití dalších oprávnění zasahujících do práv jiných osob (de facto každý zásah stráže) audiovizuálně zaznamenáno⁹². Jelikož se totiž v terénu pohybuje stráž samostatně a pytláci často pytláčí ve skupinách, může jednoduše dojít k situaci, kdy pokud např. myslivecká stráž zasáhne a způsobí při zásahu zadržované osobě nějakou škodu, je dosti pravděpodobné, že druhý den bude myslivecká stráž čelit trestnímu oznámení a pytlák, který o den dříve vystřílel celé stádo kamzíků, bude se svými spolupachateli tvrdit, že byli jen na houbách a agresivní člen myslivecké stráže tyto nebožáky bezdůvodně napadl. Problém je ten, že předmětné audiovizuální nahrávací zařízení si musí pořídit stráž na vlastní náklady (cca 8 tis. Kč). Vezmeme-li v úvahu, že případnou škodu způsobenou veřejnou stráží bude „poškozenému“ kompenzovat stát, bylo by jednoznačně vhodné tento stav de lege ferenda napravit. Stát by měl v tomto ohledu veřejné stráže dostatečně materiálně vybavit. V opačném případě je situace, kdy zde máme úřední osobu vybavenou jistými oprávněními, po které je požadováno, aby chránila veřejný zájem na dodržování předpisů na ochranu přírody, ale tato není materiálně vybavena, nepřijatelná. Tvrzení, že provozování myslivosti je dobrý byznys a na toto vybavení si jistě myslivecká stráž vydělá, nemůže obstát – má-li myslivecká stráž plnit řádně své úkoly.

Specifická oprávnění jednotlivých veřejných stráží

Veřejné stráže jsou, vyjma lesní stráže, na základě příslušných složkových zákonů obdařeny jistými specifickými oprávněními.

Stráž přírody je na základě ustanovení § 81 odst. 8 zákona o ochraně přírody a

---

⁹² V tomto případě bude (z důvodu jednoznačnější přípustnosti nahrávky jako důkazního prostředku) vhodné, aby osoba jednající z pozice veřejné stráže a pořizující audiovizuální záznam upozornila dotčenou osobu, že tento záznam pořizuje a to ze svého postavení coby úřední osoby.

krajiny oprávněna v případě bezprostředního ohrožení zájmů chráněných podle části druhé až páté zákona o ochraně přírody a krajiny k pozastavení rušivé činnosti. O svém opatření pak musí bezodkladně vyrozumět územně příslušný orgán ochrany přírody, který opatření potvrdí, změní nebo zruší nejpozději do 15 dnů od jeho vydání⁹³.

Myslivecká stráž tak např. může osobě, kterou přistihla v honitbě při neoprávněném lovu střílnou zbraní tuto střílnou zbraň odejmout (v takových případech pak této osobě vydá o odejmutí věci potvrzení a zbraň neprodleně odevzdá orgánu policie). Myslivecká stráž dále může např. usmrcovat v honitbě toulavé psy, kteří mimo vliv svého vedoucího ve vzdálenosti větší než 200 m od nejbližší nemovitosti sloužící k bydlení pronásledují zvěř (k tomuto blíže judikatura v podkapitole 4. 4. 5. této práce).

Další zásadní a nutné oprávnění myslivecké stráže je oprávnění zastavit a prohlížet v honitbě a na účelových komunikacích⁹⁴ v honitbě dopravní prostředky včetně přepravovaných zavazadel, je-li důvodné podezření, že přepravují nebo obsahují neoprávněně nabytou zvěř, a za tím účelem požadovat předložení dokladu o nabytí zvěře.

V této souvislosti je jednoznačně nevyhovující, že s účinností zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství, již toto oprávnění rybářským strážím přiznáno nebylo. Jsem toho názoru, že se jedná o legislativní chybu, které je nutné de lege ferenda odstranit tak, aby rybářská stráž mohla kontrolovat, v případě důvodného podezření, zda v dopravním prostředku (v bezprostřední blízkosti rybářského revíru) nejsou uschovány neoprávněně nabyté ryby.

4. 4. 4. Povinnosti veřejných stráží

Vzhledem k tomu, že jsou veřejné stráže obdařeny jistými oprávněními (viz předchozí kapitola) resp. pravomocemi, které mohou za určitých okolností znamenat i poměrně razantní zásah do práv jiných osob (např. omezení osobní svobody), je logické a správné, že na druhou stranu jsou veřejným strážím uloženy jisté zákonné povinnosti.

V rámci činnosti veřejných stráží upravují složkové zákony shodně zejména povinnosti veřejných stráží při samotném výkonu jejich činnosti. Mezi tyto povinnosti společné všem strážím patří:

---

⁹³ Související judikatura: Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. února 2013, č. j.: 3 As 9/2012.

⁹⁴ Ustanovení § 7 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

- a) povinnost veřejných stráží prokázat se průkazem stráže a nosit služební odznak a v případě zániku funkce tyto neprodleně odevzdat ustanovujícímu orgánu
- b) povinnost dohlížet na dodržování příslušných právních předpisů v oblasti působnosti veřejných stráží
- c) oznamovací povinnost
- d) specifické povinnosti jednotlivých veřejných stráží

Povinnost prokázat se průkazem stráže a nosit služební odznak a v případě zániku funkce tyto neprodleně odevzdat ustanovujícímu orgánu

Veřejné stráže se při výkonu své funkce musí vždy při jakémkoliv jednání s osobami v terénu prokázat průkazem stráže. Odznak musí být nošen na viditelném místě. Podrobnosti o tom, jak průkaz stráže a služební odznak vypadají, jsou stanoveny v přílohách příslušných prováděcích vyhlášek ke složkovým zákonům.

Problematiku ohledně povinnosti prokázat se průkazem stráže řeší i judikatura⁹⁵. V předmětném sporu se musel soud vypořádat s argumentem ohledně oprávněnosti kontroly činnosti osoby porušující právní předpisy na úseku ochrany přírody a krajiny v nepřítomnosti osoby, jejíž činnost byla kontrolována. Strana sporu tvrdí, že jelikož kontrole nebyla přítomna a stráž přírody se tak neprokázala průkazem stráže a služebním odznakem, byly závěry učiněné stráží přírody učiněny neoprávněně a tudíž je nelze dále použít. S tímto tvrzením se Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku vypořádal následovně: „*Argumentace ve vztahu k zákonnosti zápisů z terénních pochůzek opírající se o vývod, že dozor může být prováděn pouze za přítomnosti stěžovatele, což plyne z nutnosti prokazovat se odznakem a průkazem, je neudržitelná a městský soud ji správně vyvrátil. Nejvyšší správní soud nemá, co by tomuto výkladu vytkl.*“⁸² S tímto závěrem soudu nelze nesouhlasit.

Ohledně zániku ustanovení veřejných stráží je složkovými zákony jednotně upravena povinnost osoby, jejíž ustanovení veřejnou stráží zaniklo, neprodleně odevzdat příslušnému ustanovujícímu orgánu služební odznak a průkaz.

Jisté specifikum je zakotveno v § 13 odst. 3 zákona o myslivosti, kde je stanoveno, že v případě úmrtí osoby ustanovené mysliveckou stráží, přechází povinnost

---

⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. července 2006, č. j.: 6 As 40/2005 - 80

odevzdat neprodleně služební odznak a průkaz na dědice této osoby, který má tyto v dispozici. Otázkou zůstává, jak má být v případě úmrtí naloženo se služebním odznakem a průkazem osoby, která byla za svého života ustanovena stráží rybářskou, o lesní stráží a stráží přírody, kde není jako důvod zániku ustanovení stráží úmrtí uvedeno vůbec, ani nemluvě. De lege ferenda by jistě bylo vhodné tyto rozdíly smazat, tak aby byla tato problematika řešena jednotně a tato povinnost dána dědicům u všech veřejných stráží.

Povinnost dohlížet na dodržování příslušných právních předpisů na příslušném úseku působnosti

Zde se v podstatě jedná o faktickou náplň činnosti veřejných stráží. Veřejná stráž je povinna působit v terénu, dohlížet, kontrolovat a aktivně zjišťovat případná porušení příslušných právních předpisů a tyto následně oznamovat (viz dále).

Oznamovací povinnost

Oznamovací povinnost se týká dvou okruhů skutečností, které musí veřejná stráž oznámit.

Osoby ustanovené veřejnou stráží jsou tak povinny oznámit příslušnému ustanovujícímu orgánu do třiceti dnů od jejich vzniku všechny změny týkající se podmínek ustanovení. U rybářské stráže tato lhůta není stanovena, ale výkladem lze dovodit, že bude tato lhůta obdobná.

Další povinností veřejných stráží je povinnost neodkladně (resp. neprodleně) oznamovat zjištěné závady, nedostatky a škody zjištěné na úseku své působnosti při činnosti stráže. Myslivecká stráž tyto skutečnosti oznámí podle povahy oznamované skutečnosti uživateli honitby nebo orgánu, který ji ustanovil, rybářská stráž pak dle povahy věci uživateli rybářského revíru a ustanovujícímu orgánu popř. příslušnému orgánu ochrany přírody⁹⁶, stráž přírody bude tyto skutečnosti oznamovat ustanovujícímu orgánu a stráž lesní dle povahy oznamovaných skutečností vlastníku

---

⁹⁶ Dle § 75 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny jsou orgány ochrany přírody *a)* obecní úřady, *b)* pověřené obecní úřady, *c)* obecní úřady obcí s rozšířenou působností, *d)* krajské úřady, *e)* správy národních parků a chráněných krajinných oblastí, *f)* Česká inspekce životního prostředí, *g)* ministerstvo životního prostředí, *h)* újezdní úřady, Ministerstvo obrany

nebo uživateli lesa⁶⁹, nebo ustanovujícímu orgánu. V neodkladných případech pak veřejné stráže oznamují tyto skutečnosti orgánům policie nebo příslušným orgánům státní správy.

Povinnost rybářské stráže oznamovat předmětné skutečnosti orgánu ustanovujícímu, lze vzhledem k místní příslušnosti ustanovujícího orgánu označit za pochybnou, neboť je otázkou, zda je účelné, aby byl např. ustanovující orgán v Praze informován o porušení příslušných rybářských předpisů např. na Moravě.

Specifické povinnosti jednotlivých veřejných stráží

Nad rámec povinností společných všem veřejným strážím je rybářská stráž při výkonu své funkce povinna zjišťovat zdroje a příčiny znečištění vody v rybářském revíru. Tato povinnost je vzhledem k ochraně života vodních organismů jistě na místě.

Myslivecká stráž je pak povinna zabezpečit průkaz myslivecké stráže a služební odznak proti zneužití, ztrátě a odcizení. V takovém případě pak myslivecká stráž musí tuto skutečnost neprodleně oznámit orgánu, který jí průkaz a odznak vydal. De lege ferenda by samozřejmě bylo vhodné, aby tato povinnost byla explicitně stanovena u všech veřejných stráží.

4. 4. 5. Veřejné stráže a odpovědnost za škodu

Právní úprava odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu činnosti veřejných stráží a náhrada takto vzniklé škody je od roku 2000, kdy nabyt účinnosti již mnohokrát zmíněný zákon č. 238/1999 Sb. v podstatě jednotná u všech druhů veřejných stráží. Z pohledu subjektu, kterému vznikla škoda v souvislosti s činností veřejné stráže lze problematiku rozdělit do dvou skupin. V prvním případě se bude jednat o odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu funkce veřejné stráže jiné osobě a v případě druhém se bude jednat o odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu funkce veřejné strážní samotné.

Odpovědnost za škodu způsobenou veřejnou stráží při její činnosti

Veřejné stráže mají při posuzování odpovědnosti za škodu způsobenou při

výkonu jejich funkce postavení úřední osoby⁹⁷. To znamená, že jelikož při výkonu své funkce plní úkoly státu, odpovídá za případné škody vzniklé v souvislosti s jejich činností stát. Odpovědnost za škodu v těchto případech upravuje zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona ČNR č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů. Stát odpovídá absolutně objektivně. To znamená, že se této odpovědnosti nemůže zprostit a to bez ohledu na zavinění. Stát neodpovídá pouze za škodu způsobenou osobě, která svým protiprávním jednáním oprávněný a přiměřený zákrok veřejné stráže vyvolala, pokud veřejná stráž při takovém zákroku nepřekročila svá oprávnění. Souvislost mezi překročením oprávnění veřejné stráže a tím způsobenou škodou řeší judikatura⁹⁸. Ta v této souvislosti uvádí: „Byla-li škoda způsobena při činnosti, kterou škůdce sledoval výlučně uspokojování svých zájmů či potřeb, popřípadě zájmů třetích osob, jež nesouvisejí s úkoly myslivecké stráže, jedná se o tzv. exces, a v takovém případě odpovídá za škodu přímo sám škůdce.“⁹⁸ Stát však naopak bude odpovídat za veřejnou stráž způsobenou škodu i v případě, že tato poruší při svém jednání právní předpisy či překročí svá oprávnění, došlo-li k tomuto jednání v souvislosti (místní, časové, věcné) s činností stráže. Stát neodpovídá pouze v případě, kdy by veřejná stráž při jednání způsobující škodu sledovala výlučně své osobní nebo jiné zájmy.

Stát odpovídá i za škodu způsobenou jednáním jiné osoby, která při tomto jednání poskytovala veřejné strážní na její žádost nebo s jejím vědomím pomoc. V tomto případě se bude náhrada škody řídit příslušnými ustanoveními občanského zákoníku.⁹⁹

Náhradu škody bude v přenesené působnosti poskytovat orgán, který veřejnou stráž ustanovil.

---

⁹⁷ Ustanovení § 3 odst. 1 a 2 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem ve spojení s ustanovením § 127 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22.09.2010, č. j.: 25 Cdo 896/2009

⁹⁹ Příslušnými ustanoveními jsou § 2894 - § 2971 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Odpovědnost za škodu způsobenou veřejné strážní při výkonu její činnosti

V případě, že v souvislosti s výkonem funkce bude škoda způsobena veřejné strážní resp. osobě, která veřejné strážní poskytla na její žádost nebo s jejím vědomím pomoc, nese za vzniklou škodu odpovědnost opět stát. Stát v těchto případech odpovídá i za škody na věcech. Skutečná škoda se pak hradí především uvedením v předešlý stav a v případech, kdy to není možné nebo účelné, v penězích. V těchto případech lze též přiznat i úhradu nákladů spojených s pořízením nové věci náhradou za věc poškozenou. Liberačním důvodem zde pro stát bude pouze situace, kdy si tato poškozená osoba způsobí škodu sama úmyslně.

Výše uvedené platí subsidiárně k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který otázku náhrady škody za způsobenou újmu řeší, a to i v případech, kdy dojde k újmě na zdraví nebo k úmrtí (dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník se jedná o "újmu na přirozených právech člověka") veřejné strážně nebo osoby poskytující veřejné strážní pomoc, komplexně. Zde je nutné zmínit, že na základě ustanovení § 3080 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, byla zrušena vyhláška č. 440/2001 Sb. o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění. Liberačním důvodem bude v těchto případech pouze situace, kdy si poškozená osoba způsobí škodu sama úmyslně.

Náhradu škody bude i v těchto případech v přenesené působnosti poskytovat orgán, který veřejnou stráž ustanovil.

4. 5. Veřejné strážně a trestní právo

Veřejné strážně se při své činnosti v terénu mohou setkat (a také setkávají) s protiprávním jednáním určitých osob. Tato protiprávní jednání mohou dosahovat různé intenzity – od přestupku spočívajícím v neuposlechnutí výzvy veřejné strážně k prokázání totožnosti až po ozbrojenou trestnou činnost páchanou ozbrojenými skupinami pytláků. Z toho je zřejmé, že veřejné strážně musí být obdařeny určitými právními nástroji k tomu, aby mohly svou funkci účinně vykonávat, a zejména jim musí být poskytnuta zvýšená trestněprávní ochrana. Na druhou stranu samy veřejné strážně mohou při své činnosti jednat protiprávně a z toho vyplývá, že za některá svá jednání musí nést samy zvýšenou trestněprávní odpovědnost.

4. 5. 1. Postavení veřejných stráží jako úřední osoby

Co se týče postavení veřejných stráží a jejich souvislosti s trestním právem, byl v tomto ohledu zlomovým zákon č. 238/1999 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2000. Tento zákon veřejným strážím přiznal **postavení úřední osoby** (v době vydání zákona veřejného činitele).

Ke dřívějšímu postavení veřejných stráží je zde nutné uvést, že „*ač to nebylo v právních předpisech přímo stanoveno, požívala rybářská stráž ochrany veřejného činitele podle stanoviska generálního prokurátora ČSSR B/3-79 č. j. III FGn 511/78, které významným způsobem ovlivnilo tzv. trestní politiku socialistického státu. Po roce 1190 nikdo ovšem nepochyboval o tom, že rybářská stráž není veřejným činitelem, pokud jí takové postavení zákonné předpisy výslovně nezakládají.*“¹⁰⁰

Osoby, které byly ustanoveny lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží, pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používají při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů, mají dle ustanovení § 127 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále též pouze jako „trestní zákoník“), postavení úřední osoby.

Dle ustanovení **§ 127 trestního zákoníku je úřední osobou:** a) soudce, b) státní zástupce, c) prezident České republiky, poslanec nebo senátor Parlamentu České republiky, člen vlády České republiky nebo jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci, d) člen zastupitelstva nebo odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci, e) příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie, f) soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce, g) notář při provádění úkonů v řízení o dědictví jako soudní komisař, h) finanční arbitr a jeho zástupce, **i) fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží.**

Dle ustanovení § 127 odst. 2 trestního zákoníku se pak k trestní odpovědnosti a ochraně úřední osoby podle jednotlivých ustanovení trestního zákona vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s její pravomocí a odpovědností. To znamená v souvislosti s výkonem funkce.

---

¹⁰⁰ Šíma, Alexander. Rybářská stráž: zákon o rybářství a předpisy související: výklad a komentář. Vyd. 1. Praha: Rybář, 2000. Strana 10

Status úřední osoby má zásadní dopady na celkové postavení veřejných stráží, jelikož s sebou přináší mj. zvýšenou trestněprávní ochranu veřejných stráží a s tím spojené i zpřísněné povinnosti a omezení jednání veřejných stráží. Co se týče důsledku postavení veřejné stráže jako úřední osoby v souvislosti s přestupky, o tomto je pojednáno v podkapitole 4. 4. 3. ad a).

4. 5. 2. Trestněprávní ochrana veřejných stráží

Zvýšená trestněprávní ochrana veřejných stráží jako úředních osob se projevuje dvěma způsoby.

Za první, skutečnost, že je trestný čin spáchán na úřední osobě v souvislosti s výkonem její funkce, je u zločinu vraždy stanovena jako kvalifikovaná skutková podstata. Dle ustanovení § 140 trestního zákoníku ten kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až osmnáct let. Pokud pak někdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let. Pokud však někdo spáchá výše uvedené na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci, bude potrestán odnětím svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečným trestem. V tomto ohledu je tak úředním osobám při výkonu nebo pro výkon jejich pravomoci dopřána zvýšená trestněprávní ochrana a to na úrovni jako u těhotných žen, dětí mladších patnácti let atd. Trestní zákoník ke zločinu vraždy ještě stanoví, že její příprava je trestná.

Za druhé, v hlavě X zvláštní části trestního zákoníku nazvané „Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných“, jsou stanoveny některé trestné činy, kterých se lze dopustit jen na úřední osobě.

V ustanovení § 325 trestního zákoníku je uveden trestný čin „**násilí proti úřední osobě**“. Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo užije násilí v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo pro výkon pravomoci úřední osoby. V případě odsouzení za spáchání tohoto trestného činu bude pachatel potrestán odnětím svobody až na čtyři léta. Ustanovení § 325 odst. 2, 3 a 4 trestního zákoníku pak stanoví kvalifikované skutkové podstaty. Bude-li tak tento trestný čin spáchán se zbraní, ublížil-li pachatel takovým činem jinému na zdraví, nebo způsobí-li takovým činem větší škodu¹⁰¹, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až šest let. Na tři léta až

---

¹⁰¹ Ustanovení § 138 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li tímto činem těžkou újmu na zdraví, nebo škodu velkého rozsahu⁸⁷. V případě, že bude tímto činem způsobena smrt, bude pachatel potrestán na osm až šestnáct let. Příprava je u tohoto trestného činu trestná stejně jako u trestného činu vraždy.

Co se týče spáchání trestného činu se zbraní, je nutné si uvědomit, že zbraní se dle ustanovení § 118 trestního zákoníku rozumí „cokoliv, čím je možno učinit útok proti tělu důraznější“. Zbraní tak může být např. kámen, tzv. živou zbraní pak bude např. pes poštvaný na veřejnou stráž atd.

Ustanovení § 326 trestního zákoníku pak stanoví trestný čin „**vyhrožování s cílem působit na úřední osobu**“. Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo jinému vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením značné škody v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo pro výkon pravomoci úřední osoby. Trestní sazba trestu odnětí svobody je zde stanovena až na tři léta. Trestem odnětí svobody až na pět let může být pachatel potrestán, spáchá-li tento trestný čin se zbraní.

V souvislosti s výše uvedenými trestnými činy násilí proti úřední osobě a vyhrožování s cílem působit na úřední osobu je pak nutné zmínit, že ochrana se dle těchto ustanovení vztahuje také na osobu, která vystoupila na podporu nebo na ochranu úřední osoby. „*Podmínkou při tom není, aby byl ten, kdo takto vystupuje, veřejným činitelem (úřední osobou) o to požádán, tzn. že na podporu nebo na ochranu veřejného činitele může jiná osoba vystoupit i v nepřítomnosti veřejného činitele (úřední osoby pozn. autora) a i tak se jí dostane ochrany podle*“¹⁰² § 325 a 326 trestního zákoníku.

4. 5. 3. Trestní odpovědnost veřejných stráží

Vzhledem k tomu, že úřední osoby jsou obdařeny jistými oprávněními, které mohou znamenat určitou výhodu při jednání s jinými osobami, a mohou tak jednat z pozice „silnějšího“, je nutné, aby byla recipročně minimalizována hrozba, že úřední osoba svého postavení zneužije a pro případ, že se tak stane, zvýšit trestní odpovědnost takové úřední osoby.

Na takové situace pamatují Díl 2, ve kterém jsou uvedeny trestné činy úředních osob (Zneužití pravomoci úřední osoby, Maření úkolu úřední osoby z nedbalosti) a Díl

---

¹⁰² Staněk, Jirí a Řehák, Libor. Nové postavení a úkoly stráží: příručka pro myslivecké strážce, rybářské strážce, vodní strážce, strážce přírody a lesní strážce. 1. vyd. Praha: Venator, 2000. Strana 73.

3 téže Hlavy trestního zákoníku, kde jsou uvedeny trestné činy Úplatkářství, Podplacení, Nepřímé úplatkářství. Tyto se úředních osob týkají v tom smyslu, že pokud se jich úřední osoba dopustí, bude čelit vyššímu trestu než osoba, která úřední osobou není.

Trestného činu **zneužití pravomoci úřední osoby** (§ 329 TZ) se dopustí úřední osoba, která v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu, nebo překročí svou pravomoc, nebo nesplní povinnost vyplývající z její pravomoci. V takovém případě bude potrestána trestem odnětí svobody na jeden rok až pět let nebo zákazem činnosti. V ustanovení § 329 odst. 2 a 3 jsou pak stanoveny znaky kvalifikované skutkové podstaty tohoto trestného činu a z toho plynoucí zvýšené tresty. Příprava tohoto trestného činu je trestná. Ustanovení § 330 TZ se věnuje trestnému činu **maření úkolu úřední osoby z nedbalosti**, kterého se úřední osoba dopustí, pokud při výkonu své pravomoci z nedbalosti zmaří nebo podstatně ztíží splnění důležitého úkolu. Za toto jednání pak bude potrestána odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti. „*Vzhledem k takto vymezené skutkové podstatě lze předpokládat, že ze strany strážní při výkonu jejich pravomoci je spáchání tohoto trestného činu velmi nepravděpodobné.*“¹⁰³

Trestným činem uvedeným v § 331 trestního zákoníku je trestný čin **přijetí úplatku**. Toho se dopustí ten, kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek, nebo kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek. Za toto jednání je stanovena trestní sazba až na čtyři léta nebo zákaz činnosti. Ten, kdo o úplatek v těchto souvislostech žádá, bude potrestán na šest měsíců až pět let. Pokud se však tohoto trestného činu dopustí pachatel jako úřední osoba, vystavuje se již riziku trestu odnětí svobody na tři léta až deset let nebo propadnutím majetku.

Další zpřísnění právní úpravy pro úřední osoby je patrné z určení závažnosti resp. míry prospěchu, které je nutné dosáhnout, aby tímto jednáním byla osoba potrestána na pět až dvanáct let. U osoby pachatele, který není úřední osobou je tento požadovaný prospěch kvantifikován jako prospěch velkého rozsahu (dle § 138 trestního zákoníku se

---

¹⁰³ Staněk, Jiří a Řehák, Libor. Nové postavení a úkoly strážní: příručka pro myslivecké strážce, rybářské strážce, vodní strážce, strážce přírody a lesní strážce. 1. vyd. Praha: Venator, 2000. Strana 75.

jedná o minimálně 5 mil. Kč), zatímco u pachatele jako úřední osoby je míra prospěchu podmiňující užití této vyšší trestní sazby stanovena výrazně nižší, tedy jako prospěch značný (dle § 138 trestního zákoníku min. 500 tis. Kč).

S ohledem na činnost veřejných stráží by tento trestný čin mohl připadat v úvahu, pokud by veřejná stráž na základě přijetí úplatku „neviděla“ např. hromadnější vybití zvěře, masové výlovy ryb v rybářském revíru a to nepovoleným způsobem atd.

Jelikož smyslem této práce není podrobně rozebírat všechny trestné činy, které se dotýkají postavení úřední osoby, lze shrnout, že podobně, jako je tomu u trestného činu přijetí úplatku, je zpřísněna trestní odpovědnost pachatelů trestných činů **podplacení** (ustanovení §332 trestního zákoníku) a **nepřímé úplatkářství** (ustanovení §333 trestního zákoníku), pokud je toto protiprávní jednání směřováno vůči úřední osobě při výkonu její činnosti. Skutečnost, že jsou veřejné stráže úředními osobami má tedy v tomto ohledu preventivní dopad i na případné protiprávní jednání osob jednajících s veřejnou stráží jako s úřední osobou, kdy si každý musí být vědom, že přístupem „budu pytláčit a v případě, že mě někdo odhalí, nějak se s ním pokusím dohodnout“ se dost možná vystavuje riziku trestu odnětí svobody. Závěrem ještě nutné zmínit, že dle ustanovení § 334 trestního zákoníku se úplatkem rozumí neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok.

Pro úplnost lze uvést ještě trestný čin uvedený v § 149 trestního zákoníku **Mučení a jiné nelidské a kruté zacházení**, kterého se dopustí ten kdo mučením nebo jiným nelidským a krutým zacházením v souvislosti s výkonem pravomoci orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci působí jinému tělesné nebo duševní utrpení. Zde je trestní sazba odnětí svobody stanovena na šest měsíců až pět let a v případě, že by se tohoto trestného činu pachatel dopustil jako úřední osoba, je trestní sazba stanovena na dvě léta až osm let. Zde je tedy opět patrné zpřísnění trestní odpovědnosti pro úřední osoby.

O souvislostech zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) s oprávněním veřejných stráží zadržet za jistých okolností určité osoby bylo pojednáno v podkapitole 4. 4. 3. Ad e).

4. 5. 4. Okolnosti vylučující protiprávnost

V rámci činnosti veřejných stráží může nastat situace, kdy budou veřejné stráže donuceny zamezit či odvrátit nebezpečí hrozící, nebo přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákoníkem. Taková nebezpečí se vyznačují takovou intenzitou, že k jejich odvrácení je nutné adekvátně reagovat.

V této souvislosti je nutné si uvědomit, že vyjma myslivecké stráže složkové zákony výslovně nepřiznávají veřejným strážím (oproti některým právním předpisům platným v historii) právo nosit zbraň. Z toho „je nutno dovodit, že pokud stráž zbraň nosí a v případě potřeby ji použije, činí tak ne jako stráž (úřední osoba), ale jako každý jiný občan... Každý občan, který má podle předpisů o zbraních a střelivu¹⁰⁴ právo (oprávnění) držet a nosit zbraň, ji také za určitých okolností může použít, zvláště jde-li o případ, že občan drží a nosí zbraň z důvodu ochrany zdraví, života a majetku“.¹⁰⁵

Pro tyto případy trestní zákoník stanoví jistá kritéria, kdy jinak trestné jednání osoby odvracející takové nebezpečí trestné nebude resp. kdy i případné použití zbraně nebude trestné.

Mezi tyto okolnosti vylučující protiprávnost, které mohou v souvislosti s činností veřejných stráží nastat, patří dle zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, nutná obrana a krajní nouze.

O nutnou obranu (ustanovení § 29 trestního zákoníku) se bude jednat, když bude osoba ustanovená veřejnou stráží odvracet přímo hrozící nebo trvající útok na život, zdraví nebo majetek a to pokud tato obrana nebude zcela zjevně nepřiměřená intenzitě útoku. V praxi připadá v úvahu situace, kdy bude např. rybářská stráž inzultována podnapilým rybářem. V takovém případě může osoba ustanovená rybářskou stráží tomuto agresivnímu chování účinně čelit. Obdobně tak v případě, že se osoba ustanovená mysliveckou stráží dostane pod palbu pytláků, bude moci na svojí obranu svoji střelnou zbraň použít.

Ustanovení o nutné obraně je speciálním k ustanovení o krajní nouzi (ustanovení § 28 trestního zákoníku). Krajní nouzí je situace, kdy je odvraceno nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákoníkem. O jednání v krajní nouzi a tedy o

---

¹⁰⁴ Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu

¹⁰⁵ Staněk, Jiří a Řehák, Libor. Nové postavení a úkoly stráží: příručka pro myslivecké stráže, rybářské stráže, vodní stráže, stráže přírody a lesní stráže. 1. vyd. Praha: Venator, 2000. Strana 75.

jednání za okolností vylučujících protiprávnost se nebude jednat, pokud šlo nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo pokud způsobený následek bude zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil

4. 6. Veřejné stráže v praxi

Platná právní úprava postavení a fungování veřejných stráží byla popsána v předešlých podkapitolách. V této podkapitole bych se pak chtěl zaměřit na faktický stav – tedy aktuální situaci ohledně fungování veřejných stráží v praxi.

O tom, že veřejné stráže nejsou, alespoň co se rybářské stráže týče, okrajovým (co do počtu) institutem, svědčí fakt, že v rámci Českého rybářského svazu působilo ke dni 18. 11. 2013 celkem 4 591 dobrovolných členů rybářské stráže a 14 členů profesionálních členů rybářské stráže¹⁰⁶. Z profesionálních působily 3 u Územního rybářského svazu města Prahy, 4 u Západočeského Územního rybářského svazu, 6 u Moravskoslezského Územního rybářského svazu a 1 u Rady Českého rybářského svazu).¹⁰⁷ Rybářských stráží ustanovených (a tedy i evidovaných) Magistrátem hl. m. Prahy je dle aktuálních údajů (květen 2014) celkem 140, přičemž z toho 120 jich je ustanoveno pro rybářské revíry na území hl. m. Prahy a 20 jich je ustanovených pro rybářské revíry na jiných místech České republiky.

Za nečastější přestupek odhalený rybářskými strážemi při jejich činnosti lze označit překročení denní doby lovu (dle ustanovení § 30 odst. 1 písm. e) zákona o rybářství) a lov na více udic, než je počet povolený. V této souvislosti však Ministerstvo zemědělství upozorňuje na skutečnost, že pokutové bloky jsou rybářskými strážemi při jejich činnosti používány poměrně málo často, neboť v mnoha případech ustanovující úřad rybářské strážní pokutové bloky vůbec nevydává. Ohledně ukládání blokových pokut rybářskými strážemi lze pro zajímavost uvést vyjádření sekretariátu Rady Českého rybářského svazu k následující položené otázce: „Evidujete nějak, zda a kolik blokových pokut rybářské stráže uložily?“ „Nevím o žádné – nikdo nechce blokové pokuty dávat – když ztratíte, utopíte nebo rozmočíte bloček, zaplatíte ho v plné výši, do toho rizika nikdo nejde – při téhle práci pořád někde lezete a riskujete pád do vody.“¹⁰⁶ Co se týče odhalených přestupků rybářskými strážemi při jejich činnosti, eviduje za rok

---

¹⁰⁶ Sekretariát Rady Českého rybářského svazu

¹⁰⁷ www.rybsvaz.cz

2012 Český rybářský svaz 1161 oznámení přestupků držitelů povolenek proti Rybářskému řádu a 244 oznámení na osoby neoprávněné k lovu.

Na otázku, zda mají profesionální rybářské stráže oproti dobrovolníkům nějaké speciální vybavení, odpověděl Český rybářský svaz následovně: „*Ano. Závisí na Územním svazu. GPS lokalizaci pohybu, elektronický záznam kódů povolenek + vykonávaných činností, výkonná plavidla, výkonné svítilny, noční vidění, odolné oblečení a boty, zbraně.*“

Na otázku, co by rybářské stráže potřebovaly k tomu, aby byly kontroly účinnější, pak Český rybářský svaz odpověděl, že je třeba více profesionálních stráží.

Co se týče lesních stráží, Ministerstvo zemědělství jakožto ústřední úřad státní správy lesů nevede přehled o počtu ustanovených lesních stráží. Z informací známých Ministerstvu zemědělství z úřední činnosti nicméně vyplývá, že od roku 1997 je zájem o ustanovování lesních stráží minimální a tendence jejich počtu je tak klesající. Ministerstvo zemědělství se tuto tendenci snaží zvrátit tím, že nabádá ustanovující orgány k tomu, aby navrhovaly - zejména vlastníkům lesů – ustanovení lesní stráže.

Co se týče škod vznikajících v oblasti působnosti lesních stráží, tyto také nejsou celostátně sledovány a vyčíslovány, nicméně dle údajů Ministerstva zemědělství činí nezákonná těžba dřeva pouze cca 3 promile celkového objemu ročních těžeb a nejčastějším přestupkem odhaleným lesními strážemi je tak rozdělávání a udržování ohně do 50m od lesa. Dle vyjádření Ministerstva zemědělství lze konstatovat, že institut lesních stráží „morálně zastaral“ a de lege ferenda se jeví jako vhodné zřídit jednotky Policie ČR, které by se pohybovaly mimo intravilán obcí.

Co se týče myslivecké stráže, jsou na základě informací z Českomoravské myslivecké jednoty základní problémy v činnosti následující.

Myslivecké stráže požívají v očích veřejnosti všeobecně nízký statut s tím, že většina lidí neví, že myslivecké stráže vůbec existují. Dalším problémem je, že se většina mysliveckých stráží bojí inzultace v případě, že budou svoji činnost vykonávat svědomitě, resp. se bojí, že v případě, že přijdou do kontaktu s pytláky, že je tito rovnou zabijí. Dalším hlavním problémem je skutečnost, že myslivecké stráže jsou často ustanovovány „za zásluhy“ a výkon funkce myslivecké stráže je tak často pouze formální. S tím pak neodmyslitelně souvisí skutečnost, že funkce není honorována a myslivecké strážní často nejsou hrazeny ani nutné výdaje. V konkrétních případech

záleží na uživateli honitby, zda si sjedná s mysliveckou stráží odměnu za její činnost a pokud ano, tak v jaké výši.

S výše uvedenými problémy vyskytujícími se v rámci působení mysliveckých stráží lze na základě zhodnocení Českomoravské myslivecké jednoty konstatovat, že proti pytláctví neposkytují myslivecké stráže žádnou ochranu.

Mezi nejčastější přestupky na úseku činnosti mysliveckých stráží patří: rušení zvěře, volné pobíhání psů, pytláctví, nelegální sběr shozů (paroží) a vjezdy motorových vozidel do honiteb. Výše škod způsobených na úseku ochrany myslivosti pak není evidována.

Jako podněty ku zlepšení činnosti myslivecké stráže uvádí Českomoravská myslivecká jednota lepší informovanost veřejnosti, přísnější postihy za trestný čin násilí proti úřední osobě a za trestný čin pytláctví a lepší součinnost s Policií ČR, která se však v terénu nepohybuje. Mezi materiální vybavení mysliveckých stráží je pak nutné v budoucnu zařadit neprůstřelné vesty.

Ohledně počtu ustanovených mysliveckých stráží, lze pro příklad uvést stav na území hl. m. Prahy, kdy je na základě informací z Magistrátu hl. m. Prahy pro honitby na území hl. m. Prahy (celkem 15 honiteb) ustanoveno v současné době cca 45 mysliveckých stráží.

4. 7. Platná právní úprava veřejných stráží - Shrnutí

Právní úprava veřejných stráží je v současné době, i přes některé společné rysy, roztržštěná, neboť každá ze stráží je upravena zvlášť v příslušném složkovém zákoně a příslušné prováděcí vyhlášce.

V základních obrysech byly sjednoceny předpoklady pro ustanovení a důvody zániku jednotlivých veřejných stráží a za poměrně sjednocenou lze označit i právní úpravu povinností jednotlivých veřejných stráží

Právní úprava odpovědnosti za škodu způsobenou při činnosti veřejných stráží je jednotná, kdy u všech veřejných stráží nese odpovědnost za škodu způsobenou při jejich činnosti stát.

Zásadním prvkem, společným pro všechny veřejné stráže je skutečnost, že všechny veřejné stráže mají dle ustanovení § 127 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, status úřední osoby, což má důsledky jak pro jejich zvýšenou trestně-právní

ochranu, tak pro jejich zvýšenou trestně-právní odpovědnost.

Co se týče jednotlivých oprávnění veřejných stráží, tato jsou silně determinována oblastí jejich působnosti, přičemž tato zároveň stanoví meze oprávnění jednotlivých veřejných stráží v tom smyslu, že mimo oblast své působnosti nemají veřejné strážce oprávnění žádná. Tato skutečnost ve spojení s nedůsledností zákonodárce při formulaci jednotlivých oprávnění pak do značné míry limituje účinnost a funkčnost působení veřejných stráží jakožto osob, které mají působit na úseku ochrany životního prostředí. Oproti historickému vývoji pak nutno uvést také skutečnost, že veřejné strážce v současné době nejsou (až na výjimku v podání myslivecké stráže), oprávněny nosit zbraň, což je v praxi – při jednání s konfliktními osobami – staví do nevýhodného postavení.

Na základě poznatků z praxe ohledně funkčnosti veřejných stráží se jako dosti problémová jeví skutečnost, že osoby ustanovené veřejnými strážemi (s výjimkou strážce přírody) vykonávají tuto činnost na bázi dobrovolnosti, bez nároku na odměnu a bez nároku na úhradu nutných výdajů. Ke své činnosti veřejné strážce navíc nedisponují dostatečným materiálním vybavením.

Na základě výše uvedeného lze shrnout, že právní úprava postavení a činnosti neposkytuje veřejným strážím dostatečný a přehledný právní a materiální rámec, na jehož základě a v jeho mezích by mohly plnit své úkoly dostatečně. Naopak, veřejné strážce jsou často ustanoveny pouze formálně a vzhledem k tomu, že v terénu v podstatě nepůsobí žádné další úřední osoby dohlížející na dodržování právních předpisů v dotčených oblastech ochrany životního prostředí, lze konstatovat, že ochrana životního prostředí a jeho složek je v tomto ohledu jednoznačně nedostatečná.

5. ZAHRANIČNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY – ČETNICTVO A OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Co se týče právní úpravy veřejných stráží, reálné funkčnosti jejich činnosti, nelze si nevšimnout, že byť mají veřejné strážce mnohá oprávnění, která jim dávají do jisté míry právní nástroje, jak protiprávní činnost některých osob potírat, nejsou tato oprávnění zcela dostačující.

V této souvislosti je nutné konstatovat, že na venkově Policie ČR ani obecní policie v podstatě na úseku ochrany životního prostředí svou činnost vykonávají pouze v dosti omezeném rozsahu resp. vůbec. V tomto ohledu mne zaujalo fungování četnictva (bližší kapitola 3. 3. této práce) za první československé republiky. Přínosným na fungování četnictva na venkově byl nesporně fakt, že četnictvo toto právní vakuum - absenci činnosti bezpečnostních sborů na venkově – do jisté míry zaplňovalo.

Na základě výše uvedeného a v souvislosti s právní úpravou ochrany přírody de lege ferenda se tak nabízí otázka, zda, a pokud ano tak jak, se ve světě četnictvo i v současné době na ochraně životního prostředí nějak podílí.

Jako modelové příklady fungování četnictva lze nepochybně zvolit právní úpravu v Itálii a ve Francii. Ambicí této kapitoly rozhodně není podat vyčerpávající výklad o fungování četnictva v zahraničí. Cílem je zjistit, zda jsou vůbec nějaké úkoly četnictvu na úseku ochrany životního prostředí v zahraničí svěřovány a pokud ano, tak zda se jedná o model funkční.

5. 1. Četnictvo a ochrana životního prostředí v Itálii

V Itálii je ústředním orgánem státní správy na úseku ochrany životního prostředí Ministerstvo životního prostředí a ochrany pevniny a moře (Ministero dell'ambiente e dalla tutela del territorio e del mare).

Vyjma toho, že na území Itálie působí, obdobně jako v České republice rybářská stráž (guardapesca), myslivecká stráž (guardacaccia) a stráž přírody (guardaparco), je oblast dohledu na dodržování právních předpisů na ochranu životního prostředí od roku 1986 svěřena zvláštní složce italských četníků (carabinieri) tzv. Comando Carabinieri per la Tutela dell'Ambiente – carabinieri pro životní prostředí (ekologická policie).

Co se týče italského četnictva, stejně jako četnictvo fungující dříve na našem území, jedná se o ozbrojený, vojensky organizovaný bezpečnostní sbor, který funkčně

spadá pod politickou správu. V případě této složky italských carabinieri je podstatné, že funkčně spadá pod ministerstvo životního prostředí. Jeho úkolem pak je dohled na dodržování právních předpisů na ochranu životního prostředí.

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že v Itálii v rámci carabinieri (četníků) došlo k vyčlenění útvaru specializovaného na ochranu životního prostředí. Tento sbor má v oblasti ochrany životního prostředí postavení soudní policie a mezi jeho hlavní priority patří dle italského Ministerstva životního prostředí¹⁰⁸ zejména: ochrana proti znečištění půdy, vody, ovzduší a hlukového znečištění; ochrana krajiny, rostlin a živočichů; kontrola používání nebezpečných látek a činností s rizikem závažné havárie; dohled nad strategickými radioaktivními materiály a jinými radioaktivními zdroji; ochrana proti vystavení elektrickým, magnetickým a elektromagnetickým polím; v souvislosti se situacemi, jež se dotýkají nekontrolovanému šíření geneticky modifikovaných organismů (GMO).

Ústředí tohoto útvaru sídlí v Římě, jeho celostátní působnost je rozdělena do tří oblastních sekcí (sever – střed – jih) a na celém území Itálie má tato složka carabinieri celkem 29 ústředních stanic. Co se týče fungování této složky italského četnictva, je důležité, že vykonává příkazy italského ministerstva životního prostředí, což dává orgánům ochrany přírody do rukou poměrně silný nástroj, jak dodržování příslušných právních předpisů zabezpečit.

5. 2. Četnictvo a ochrana životního prostředí ve Francii

Ve Francii je působnost četnictva na úseku ochrany životního prostředí obdobná jako v Itálii, neboť od roku 2004 působí, v oblasti ochrany životního prostředí, s celostátní působností specializovaná složka francouzského četnictva (Gendarmerie nationale), mající za úkol kontrolovat a potírat porušování předpisů na úseku ochrany životního prostředí.

Tímto oddělením národního četnictva je Ústřední úřad pro boj proti poškozování životního prostředí a veřejného zdraví (OCLAESP), který byl zřízen v roce 2004 na základě vyhlášky č. 2004-612 ze dne 24. června 2004¹⁰⁹ a jeho úkolem je speciálně se

---

¹⁰⁸ <http://www.minambiente.it/pagina/comando-carabinieri-la-tutela-dellambiente>

¹⁰⁹ ¹⁰⁹ Décret n°2004-612 du 24 juin 2004 portant création d'un Office central de lutte contre les atteintes à l'environnement et à la santé publique.

zaměřovat na trestné činy proti životnímu prostředí a veřejnému zdraví. V rámci národního četnictva tato složka koordinuje vyšetřování těchto trestných činů, spolupracuje s ostatními ústředními správními orgány atd. Výhodou této právní úpravy je opět skutečnost, že četnictvo působí převážně na venkově – tedy přímo v terénu, kde lze případné porušování dotčených právních předpisů očekávat.

Činností četnictva na úseku ochrany životního prostředí se zabýval i francouzský senát při projednávání rozpočtu pro rok 2014. Z projednávané zprávy lze zjistit zajímavé údaje. Dle části této zprávy věnující se „policii životního prostředí“ vyplývá, že četnictvo působí na 95 % území Francie, přičemž *„Národní gendarmerie zaujímá výsadní postavení s ohledem na ochranu přírodních oblastí a boje proti znečištění a poškození životního prostředí“*¹¹⁰. Na základě této činnosti se ve Francii v roce 2012 na úseku poškozování životního prostředí podařilo odhalit 43.937 trestných činů (nárůst o 12,4% oproti roku 2011).

5. 3. Zahraniční právní úpravy - Shrnutí

Co se týče úkolů a postavení četnictva, které mu zahraniční právní úpravy na úseku ochrany životního prostředí svěřují, lze konstatovat, že role četnictva v této oblasti není ničím výjimečným. Ba naopak, v zemích (např. Francie, Itálie), kde četnictvo, jakožto ozbrojený bezpečnostní sbor působící mimo intravilán existuje, jsou v jeho rámci vyčleněny specializované složky četnictva, kterým je právě ochrana životního prostředí svěřena.

Tyto specializované složky četnictva jsou k plnění svých úkolů vybaveny jak právně (např. použití donucovacích prostředků), tak materiálně. Vzhledem k respektovanému postavení četnictva jako ozbrojeného bezpečnostního sboru, kterému jsou speciálně svěřeny úkoly při ochraně životního prostředí, se v těchto zemích zjevně jedná o plně funkční a naprosto legitimní způsob, jak může stát na venkově zajistit dodržování právních předpisů na úseku ochrany životního prostředí.

Překlad: Vyhláška č. 2004-612 ze dne 24. června 2004 o zřízení Centrálního úřadu pro boj proti poškozování životního prostředí a veřejného zdraví.

Zdroj: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000801169>

¹¹⁰ <http://www.senat.fr/rap/113-156-327-1/113-156-327-19.html>

6. VEŘEJNÉ STRÁŽE DE LEGE FERENDA

Na základě poznání platné právní úpravy veřejných stráží, jejího porovnání s východisky historického vývoje, a na základě konfrontace platné právní úpravy s praxí lze konstatovat, že právní úprava veřejných stráží není dostatečná a faktický výkon funkce veřejných stráží je v praxi dosti omezen, ztížen a v některých oblastech v podstatě znemožněn. Jelikož je však na druhou stranu dána jednoznačná povinnost státu chránit soukromý majetek a životní prostředí, je nutné právní úpravu určující působení veřejných stráží změnit. V této souvislosti je nutné si uvědomit, že stát nemůže rezignovat na vynucování dodržování právních předpisů a z toho plyne nutnost právní úpravy veřejných stráží de lege ferenda zlepšit.

V této kapitole se pokusím nejprve určit a shrnout základní problémy platné právní úpravy a posléze z nich vyvodit možná východiska de lege ferenda.

6. 1. Hlavní problémy platné právní úpravy

Před tím, než nastíním jednotlivé možnosti, jak právní úpravu veřejných stráží de lege ferenda optimalizovat, bude vhodné shrnout základní odhalené nedostatky současné právní úpravy. Mezi hlavní problémy současné právní úpravy veřejných stráží patří:

6. 1. 1. Čestnost výkonu funkce veřejné stráže

Jednoznačným problémem týkajícím se fungování veřejných stráží je čestnost výkonu funkce veřejných stráží. Veřejnými strážemi jsou sice většinou ustanovovány osoby znalé dané problematiky, projevující o ni dostatečný zájem, ale jelikož za výkon funkce nepobírají žádnou odměnu, mohou jako veřejné strážce působit pouze ve svém volném čase. Za tuto svoji volnočasovou aktivitu nesou jednostranně náklady a to i přesto, že vykonávají pravomoci za účelem ochrany veřejného zájmu. Tento stav je podle mého názoru neúnosný. Jedině tehdy, když bude osoba ustanovená veřejnou stráží za tuto činnost pobírat pravidelný příjem, lze dostatečný výkon funkce zajistit. Profesionální veřejné strážce budou v terénu působit mnohem častěji a jejich motivace fakticky působit v terénu a aktivně vykonávat činnost veřejných stráží bude mnohonásobně vyšší.

S problematikou čestnosti v praxi souvisí ještě jeden zásadní problém. Jelikož jsou totiž veřejné strážce vykonávány na vesnici často místními obyvateli, kde se lidé poměrně znají navzájem, je vysoké riziko přehlížení jednotlivých přestupů ze strany

veřejných stráží. Těžko se totiž vyhnout situaci, kdy se např. myslivci ve vesnici znají mezi sebou, jeden z nich je ustanoven mysliveckou stráží, a při odhalení přestupku bude pokutovat svého souseda, se kterým jde večer na pivo. V tomto ohledu je lidová sounáležitost těžko narušitelná.

De lege ferenda je tedy nutné zabývat se otázkou profesionalizace veřejných stráží.

6. 1. 2. Nedostatečné materiální vybavení

Dalším, pro praktické fungování veřejných stráží stěžejním problémem je absolutní materiální nevybavenost veřejných stráží. Veřejné stráže při své činnosti pro reálný výkon svých oprávnění musí být vybaveny alespoň základními pomůckami, bez kterých si jejich reálné fungování nelze představit. Mezi tyto základní a nutné pomůcky lze zařadit alespoň: pouta, audiovizuální nahrávací zařízení, dalekohled, úhrada nákladů za dopravu, psací potřeby.

Pokud veřejné stráže nemají k dispozici pouta, lze si jen těžko představit, jak bude probíhat případné zadržení osoby. Fakticky bude takové zadržení záviset na dobrovolném podřízení se výzvě veřejné stráže, což již z podstaty zadržení nepřipadá v úvahu.

Využití dopravního prostředku zcela zásadně ovlivňuje pohyblivost veřejné stráže v terénu. Jedině tehdy, pokud budou veřejným strážím hrazeny účelně vynaložené náklady za dopravu, lze dosáhnout toho, že veřejné stráže budou opravdu v terénu působit a to nejen sporadicky. Současná situace, kdy si tyto náklady hradí veřejné stráže samy je neúnosná, neboť pak po veřejných strážích nelze spravedlivě požadovat a od nich očekávat, že budou na své náklady aktivně, často a pravidelně dojíždět do terénu a vykonávat činnost veřejné stráže.

Opodstatněnost dalekohledu jako nepostradatelného prostředku při pohybu v terénu není třeba rozepisovat, stejně jako nutnost mít při sobě při výkonu činnosti psací potřeby (vyplňování pokutových bloků, psaní poznámek atd.).

Audiovizuální nahrávací zařízení je nutné využít při každém zásahu veřejných stráží. Jedině tehdy nebudou moci být zásahy veřejných stráží napadány a rozporovány. Pouze pokud bude kontrolovaná osoba vědět, že je zásah veřejné stráže nahráván, půjde předejít případným sporům o náhradu škody vzniklou při výkonu funkce

veřejných stráží. Pouze tehdy, bude-li každý zásah nahraný, bude existovat možnost jak se uspokojivě vypořádat s nařčením dotčené osoby ze zneužití pravomoci veřejných stráží. V souvislosti s právní úpravou odpovědnosti za škodu způsobenou při činnosti veřejných stráží, kdy odpovědnost nese stát, je nutné veřejné strážce vybavit tímto základním prostředkem, který případným sporům předejde. V opačném případě považují ze strany státu za nevhodné, že nese odpovědnost za jednání osob, kterým svěřil určité pravomoci, ale na druhou stranu nečiní základní opatření proti případně vznášeným nárokům z odpovědnosti za škodu.

V současné době není ani jedna z výše uvedených pomůcek veřejným strážím de lege poskytována není. To znamená, že pokud osoba ustanovení veřejnou stráží skutečně bude mít zájem na účinném výkonu své činnosti a předejít případným sporům vzniklým při výkonu její činnosti, sama musí nést náklady.

De lege ferenda je nutné, aby ustanovující orgán každou osobu ustanovenou veřejnou stráží těmito základními pomůckami vybavil a aby byly veřejným strážím hrazeny alespoň nutné výdaje spojené s činností veřejné stráže.

6. 1. 3. Nedostatečná oprávnění veřejných stráží

Oprávnění veřejných stráží jsou pro účinný výkon jejich působnosti nedostatečná.

Stejně jako u myslivecké stráže by měly mít de lege ferenda i všechny ostatní veřejné strážce pro případ podezření ze spáchání protiprávního jednání oprávnění vykonat prohlídku dopravního prostředku vyskytujícího se na území, pro které byla veřejná stráž ustanovena, zda v něm nejsou uschovány neoprávněně nabyté ryby, rostliny, plodiny atd.

Rybářská stráž by měla mít, stejně jako ostatní veřejné strážce, oprávnění zadržet za účelem prokázání totožnosti osobu podezřelou ze spáchání protiprávního jednání (a to nikoliv pouze dle zákona č. 141/1961 Sb. trestní řád .

Veřejné strážce by měly mít za zákonem stanovených mezí a podmínek oprávnění používat donucovací prostředky a to v rozsahu obdobném jako dle zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii. S donucovacími prostředky souvisí další oprávnění a to oprávnění nosit zbraň.

6. 1. 4. Chybějící oprávnění nosit zbraň

V situaci, kdy veřejné strážce vykonávají činnost většinou jako jednotlivci a to v prostředí, kde se mohou setkat s násilným chováním osob páchajících mnohdy i závažnou trestnou činností v rámci organizovaných zločineckých skupin, by veřejným strážím mělo být přiznáno oprávnění nosit krátkou ruční zbraň nebo alespoň elektrický paralyzér a v případě nutné obrany ji použít. V případě nošení střelné zbraně by samozřejmě musely veřejné strážce splňovat podmínky dle zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu.

Toto oprávnění by jistě přineslo i znatelně zvýšené nároky na psychické předpoklady osob ustanovovaných veřejnými strážemi a zvýšenou potřebu prokazování odborných znalostí, ale na druhou stranu by jistě bylo vhodným a důležitým doplněním oprávnění veřejných strážů. Psychologický preventivní dopad na případné pachatele protiprávní činnosti by v tomto ohledu byl dle mého názoru pozitivní (v očích pachatelů by byly veřejné strážce brány vážněji).

6. 1. 5. Nedostatečná zdravotní způsobilost

Aby veřejné strážce mohly dostát svému účelu, musí být veřejnými strážemi ustanovovány nejen osoby zdravotně způsobilé ale též osoby tělesně zdatné. Dále, zdravotní způsobilost veřejných strážů, musí být průběžně kontrolována.

De lege ferenda by měla být právní úprava zdravotní způsobilosti veřejných strážů změněna a to alespoň na úroveň dnešní úpravy u rybářské stráže, kde je stanovena perioda zdravotních prohlídek jednou za pět let.

V souvislosti se zdravotní způsobilostí veřejných strážů je spjata otázka maximální věkové hranice pro výkon funkce veřejné stráže. Jako optimální se mi jeví věková hranice 65 let.

6. 1. 6. Odborná způsobilost

Mám za to, že odborná způsobilost veřejných strážů je pro ustanovení do funkce veřejné stráže ověřována dostatečně. Právní úprava však nikde neupravuje problematiku prohlubování odborné způsobilosti v případě změny právní úpravy.

V tomto ohledu by de lege ferenda mělo být zavedeno, aby při změně právní úpravy postavení veřejných strážů byly veřejné strážce o těchto změnách proškoleny a

přezkoušeny. Jedině tak lze dosáhnout, že funkci veřejných stráží budou vykonávat osoby znalé mezi svých pravomocí a schopné vykonávat svou funkci v souladu s právními předpisy.

6. 1. 7. Místní příslušnost ustanovujícího orgánu rybářské stráže

Ohledně místní příslušnosti orgánu ustanovujícího rybářskou stráž považuji de lege ferenda za nutné, aby se místní příslušnost příslušného orgánu určovala dle rybářského revíru, ve kterém bude rybářská stráž funkci vykonávat a nikoliv dle místa bydliště osoby ustanovené rybářskou stráží.

S otázkou místní příslušnosti ustanovujícího orgánu rybářské stráže souvisí otázka bydliště osoby ustanovované rybářskou stráží. Jelikož v současné době není stanoveno, že taková osoba musí mít bydliště na území České republiky, je teoreticky možné, aby byla rybářskou stráží ustanovena osoba, která se na území České republiky v podstatě nezdržuje. V takové situaci postrádá ustanovení rybářskou stráží faktický smysl a de lege ferenda by bylo vhodné podmínku bydliště na území České republiky zavést i u rybářské stráže.

6. 1. 8. Chybějící oblasti působnosti veřejných stráží

V současné době není dána působnost veřejných stráží na úseku ochrany vod, na úseku ochrany polního majetku a v zimním období fakticky na úseku horských oblastí. Vzhledem k tomu, že dochází k četným krádežím úrody z polí, k devastaci horských oblastí např. skialpinismem, ke znečišťování vod atd., považuji za nutné de lege ferenda i tyto úseky do oblasti působnosti veřejných stráží zahrnout.

S tímto je neoddělitelná skutečnost, že na venkově de facto nepůsobí bezpečnostní sbory, které by tyto chybějící oblasti působnosti veřejných stráží nějak chránily. V těch oblastech, jejichž ochrana je již veřejným strážím svěřena, by tyto bezpečnostní sbory mohly poskytovat existujícím veřejným strážím mnohem účinnější součinnost. De lege ferenda je tedy nutné položit si otázku, zda je současné bezpečnostní vakuum na venkově udržitelné.

6. 1. 9. Přílišná oddělenost působností veřejných stráží

Dalším problémem současné právní úpravy, který způsobuje nedostatečnou funkčnost veřejných stráží, je oddělenost působností veřejných stráží a z toho plynoucí

roztříštěnost jednotlivých oprávnění. Problém spočívá v striktním oddělení oprávnění jednotlivých veřejných stráží, kdy každá působí pouze na svém úseku vymezeném příslušným složkovým zákonem. V praxi tak, pokud např. rybářská stráž odhalí zjevný přestupek na úseku myslivosti, není oprávněna vůči tomuto protiprávnímu jednání zasáhnout.

De lege ferenda by bylo vhodné, aby se jednotlivá oprávnění veřejných stráží stala oprávněními společnými pro všechny veřejné stráže.

6. 1. 10. Jednotná procesní úprava týkající se veřejných stráží

Řízení o ustanovení veřejných stráží není upraveno jednotně. Na řízení týkající se ustanovení rybářské stráže a lesní stráže se neužijí ustanovení zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, aniž by však byl stanoven alternativní procesní postup. Na řízení o ustanovení myslivecké stráže a stráže přírody se správní řád užije.

V tomto ohledu by de lege ferenda bylo vhodné, aby se na řízení o ustanovení všech veřejných stráží správní řád vztahoval.

6. 1. 11. Nedůslednost platné právní úpravy

Další problémy platné právní úpravy jsou způsobeny nedůsledností zákonodárce při schvalování příslušných právních předpisů.

Mezi nedůslednosti platné právní úpravy, které by de lege ferenda bylo vhodné odstranit, lze zařadit následující:

- a) Z ustanovení § 38 odst. 1 lesního zákona odstranit poslední slovo „občany“, neboť lesní stráž kontroluje obecné užívání lesa „každým“.
- b) Z ustanovení § 14 odst. 7 zákona o rybářství odstranit poslední větu: „Je-li žadatelem právnická osoba, prokazuje se bezúhonnost u člena statutárního orgánu právnické osoby, oprávněného jednat za tuto osobu.“ Toto ustanovení je irelevantní, nedává smysl a může vzbuzovat pochybnosti, že rybářskou stráží může být ustanovena právnická osoba.
- c) V ustanoveních složkových zákonů o předpokladech osob pro ustanovení veřejnými strážemi uvést požadavek způsobilosti k právním úkonům do souladu se zákonem č. 89/2012 Sb. občanský zákoník a nahradit ho požadavkem na „svéprávnost“

- d) Ohledně prokazování svéprávnosti novelizovat ustanovení § 3 odst. 3 zákona č. 328/1999 Sb. o občanských průkazech a opětovně tak zavést údaj o omezení svéprávnosti mezi údaje povinně uváděné v občanském průkaz.
- e) Sjednotit právní úpravu zániku ustanovení veřejných stráží – aby u všech bylo mezi důvody zániku ustanovení uvedeno úmrtí ustanovené osoby (v současné době chybí u lesní stráže a stráže přírody)
- f) U všech veřejných stráží uvést mezi povinnosti povinnost zabezpečit služební odznak a průkaz stráže proti zneužití (v současné době explicitně uvedeno pouze u myslivecké stráže).

6. 2. Východiska de lege ferenda

Budeme-li považovat za nesporné, že právní úprava postavení stráží je nedostatečná a že povinností státu je nerezignovat na ochranu životního prostředí, na ochranu soukromého majetku a na vymáhání dodržování právních předpisů, je nutné platnou právní úpravu změnit. Tím je zavrhnuta varianta ponechání současného právního stavu beze změny.

6. 2. 1. Zanechání roztržičnosti platné právní úpravy a její novelizace

Jednou z variant, jak se se současným nevyhovujícím stavem vypořádat, je zanechat současnou roztržičnost právní úpravy tj. ponechat stav, kdy na základě jednotlivých složkových zákonů v České republice působí myslivecká stráž, rybářská stráž, lesní stráž, stráž přírody, ale prostřednictvím novelizace složkových zákonů dosáhnout zlepšení funkčnosti institutu veřejných stráží.

Novelizace složkových zákonů by přitom spočívala zejména v:

- a) Rozšíření působnosti jednotlivých veřejných stráží i na působnost ostatních veřejných stráží a s tím spojené rozšíření oprávnění a povinností jednotlivých veřejných stráží. Na základě tohoto postupu by pak např. myslivecká stráž měla oprávnění rybářské stráže, lesní stráže, stráže přírody atd.
- b) Rozšíření okruhu oprávnění veřejných stráží nad rámec oprávnění v současné době veřejným strážím svěřených: Tím by byly veřejné stráže obdařeny oprávněním nosit zbraň, v krajních případech ji za podmínek stanovených

zákonem i použít, oprávněním použít donucovací prostředky, oprávněním kontrolovat dopravní prostředky (v rozsahu jako má dnes myslivecká stráž), oprávněním zadržet osobu (dnes chybí u rybářské stráže).

- c) Zavedení povinnosti ustanovujícího orgánu materiálně vybavit veřejné stráže základními pomůckami (podkapitola 6. 1. 2).

Na základě výše uvedeného by bylo docíleno, že by na úseku ochrany životního prostředí působily nadále jednotlivé veřejné stráže, které by měly dostatečné materiální vybavení a dostatečná oprávnění pro výkon své funkce. Beze změny konceptu veřejných stráží jako funkcí četných by však nebyl odstraněn základní nedostatek současné právní úpravy, neboť by funkce veřejných stráží byly nadále vykonávány těmito osobami libovolně v jejich volném čase. S tím by pak bylo pravděpodobně spojeno i problematické přiznání oprávnění nosit zbraň a používat donucovacích prostředků. Mám totiž za to, že dnešní společnost (přeneseně zákonodárci) by se těžko smířovala s tím, že „nějací dobrovolníci, amatéři“ budou nosit zbraň. Ohledně rozšíření působnosti jednotlivých veřejných stráží na působnosti ostatních veřejných stráží by s sebou zároveň přineslo nutnost výrazně rozšířit odbornou způsobilost veřejných stráží.

6. 2. 2. Jednotná veřejná stráž

Úskalí postupu výše uvedeného by bylo možné překonat jednoznačně profesionalizací veřejných stráží. V tomto ohledu by bylo politicky jistě mnohem průchodnější, společensky přehlednější a funkčně jednodušší, kdyby na úseku ochrany životního prostředí působila jedna plně profesionální veřejná stráž, nadaná potřebnými oprávněními (status úřední osoby, rozsah oprávnění dle podkapitoly předešlé). Takto působící veřejná stráž by de facto byla sloučením všech veřejných stráží dosavadních. Pole její působnosti by bylo rozšířeno i na ochranu polního majetku, na ochranu vod a dále v rozsahu „horské stráže“.

V souvislosti s touto „univerzální“ veřejnou stráží je jistě na místě zmínit vládní návrh zákona o veřejné stráží a o změně některých zákonů schválený Vládou České republiky usnesením č. 1170 ze dne 14. listopadu 2001. Tento návrh zákona o veřejné stráží sice nakonec nebyl Parlamentem České republiky schválen, nicméně pro úvahy de lege ferenda je vhodným podkladem.

Postavení jednotné veřejné stráže vymezuje § 1 odst. 1 tohoto návrhu zákona, který stanoví, že se zřizuje veřejná stráž k ochraně přírody, lesů, vod a dalších složek životního prostředí, k ochraně práva myslivosti a rybářského práva a k ochraně lesního a polního majetku. Úkoly veřejné stráže pak dle ustanovení § 1 odst. 3 vládního návrhu zákona zajišťují strážci veřejné stráže, kterými jsou strážci veřejné stráže z povolání a dobrovolní strážci veřejné stráže.

I přes to, že přijetím institutu univerzální veřejné stráže by jistě vzrostly požadavky na odbornou i zdravotní způsobilost ustanovovaných osob a i rozpočtové náklady by byly v řádech stamilionů ročně, lze tento přístup označit z pohledu funkčnosti za vhodný.

Co se týče schválení tohoto „univerzálního“ institutu na poli ochrany životního prostředí, jsem však toho názoru, že problémem této veřejné stráže by byl samotný její název. Po zkušenostech s minulým režimem (veřejná bezpečnost) si totiž myslím, že pojem veřejná stráž může mít v očích veřejnosti pejorativní nádech a zřízení ozbrojeného sboru s takovým označením bude společností jen obtížně přijatelný.

Z toho důvodu by vhodnějším řešením bylo formou novely zákona o ochraně přírody a krajiny a o ostatních složkových zákonů **sjednotit právní úpravu veřejných stráží pod institut stráže přírody**, která projevila životaschopnost a v současné době je veřejností normálně vnímána. Stráž přírody by se tak stala profesionálním sborem strážců přírody, kteří by měli postavení úřední osoby a oprávnění taková, jaká byla navrhována výše zmíněným vládním návrhem zákona (včetně oprávnění použití donucovacích prostředků a oprávnění nosit zbraň), nicméně nevznikal by žádný nový institut. Fungování ostatních veřejných stráží by přitom bylo zachováno jako dobrovolně a čestně vykonávaný doplněk k této univerzální stráži přírody. Jednotlivé kraje by pak určovaly početní stavy dle svých potřeb.

6. 2. 3. Posílení veřejných stráží činností policie nebo četnictva

Ani jedna z výše uvedených možností *de lege ferenda* (novelizace složkových zákonů nebo zřízení jednotné stráže) není dostatečná a to z toho důvodu, že by její realizací nedošlo k vyplnění vakua, kdy na venkově *de facto* nepůsobí žádné bezpečnostní sbory. Jak současné veřejné stráže (byť případně posílené v rozsahu dle podkapitoly 6. 2. 1. této práce), tak ani případně zřízená univerzální stráž přírody nejsou pravděpodobně

schopné nahradit absenci bezpečnostních složek na venkově. Z toho důvodu je na místě uvažovat o znovuzřízení četnictva, jakožto bezpečnostního sboru působícího právě na venkově. V případě, že by znovuvytvoření četnictva, bylo zejména z rozpočtových důvodů neproveditelným, připadalo by v úvahu zřízení specializovaného útvaru Policie ČR, který by se právě oblasti ochrany životního prostředí věnoval. V této souvislosti je nutné zmínit právě zahraniční řešení (např. v Itálii nebo ve Francii), kde v rámci četnictva fungují na ochranu životního prostředí specializované útvary. Role profesionálních, materiálně velmi dobře vybavených a v neposlední řadě velmi dobře vycvičených příslušníků bezpečnostních sborů, je zdá se, nenahraditelná a v zahraničí osvědčená. Tyto specializované útvary by nejen mohly samy o sobě působit účinně přímo v terénu na úseku ochrany životního prostředí, ale zejména by mohly účinně poskytovat veřejným strážím (nebo univerzální stráží přírody) tolik potřebnou součinnost. Z tohoto pohledu se jeví zřízení četnictva nebo specializovaného útvaru Policie ČR, které by plnily úkoly orgánů působících na úseku ochrany životního prostředí, jako vhodný doplněk jedné z výše uvedených variant.

Na území České republiky by pravděpodobně bylo úspornějším řešením místo zřízení četnictva a následného vyčlenění jeho specializovaného útvaru postupovat cestou vytvoření specializovaného útvaru Policie České republiky, který by se právě na činnost na venkově a ochranu životního prostředí specializoval. To by s sebou obnášelo vytvoření hustší sítě policejních stanic, aby tento útvar Policie ČR na venkově působil i fakticky.

6. 3. Veřejné strážě de lege ferenda - Shrnutí

Pokud stát nechce rezignovat na kontrolu a vymáhání dodržování právních předpisů na úseku ochrany jednotlivých složek životního prostředí resp. právních předpisů na venkově celkově, je nutné de lege ferenda současnou právní úpravu veřejných stráží změnit. Tato potřeba vychází ze skutečnosti, že veřejné strážě jsou de facto jedinými osobami, kterým stát na venkově na úseku ochrany životního prostředí svěřuje jisté pravomoci a které na venkově fakticky působí. Veřejné strážě však nejsou k dosažení svého účelu vybaveny (právně ani materiálně) a jelikož ostatní složky státní moci v dotčené oblasti v podstatě nepůsobí, je nutné toto vakuum vyplnit.

Jednou z možností, která se z pohledu legislativního i z pohledu dopadů pro

státní rozpočet jeví jako nejschůdnější, je důsledné sjednocení právní úpravy jednotlivých veřejných stráží, odstranění nedůvodných rozdílů a rozšíření jejich pravomocí i na oblasti působnosti ostatních veřejných stráží. Jako samozřejmost by měla být brána v úvahu možnost nosit při výkonu činnosti veřejných stráží zbraň.

Poté, co by došlo k nápravě těchto základních nedůsledností právní úpravy veřejných stráží a z toho pramenící jejich dosti omezené funkčnosti, by mělo být dalším úkolem zákonodárce vypořádat se de lege ferenda s diskuzí, zda bude celospolečensky únosnější zřídit jednotnou veřejnou, ozbrojenou a profesionální veřejnou stráž, nebo zda bude vhodnější místo této varianty zřídit opětovně četnictvo nebo specializované složky Policie ČR, které by působily výhradně na venkově, v terénu.

Vzhledem k tomu, že zákonodárce se v první řadě ohlíží především na dopady právní úpravy de lege ferenda na státní rozpočet, bylo by nutné tyto tři možnosti (jednotná veřejná stráž, četnictvo, specializovaná složka Policie ČR) z tohoto pohledu důkladně posoudit.

Je však pravděpodobné, že ani jednotná profesionální veřejná stráž by nedokázala tyto bezpečnostní sbory zcela nebo alespoň dostatečně nahradit, neboť situace, do kterých se veřejné stráže dostávají (skupiny velice dobře vycvičených a vyzbrojených pytláků), jsou natolik kritické, že žádná civilní osoba nemůže garantovat úspěšné, adekvátní a dostatečné vyřešení nastalé situace. V tomto ohledu jsou ozbrojené bezpečnostní sbory nenahraditelné.

Vzhledem k tomu, že znovuzavedení četnictva by znamenalo právní diskontinuitu v oblasti bezpečnostních sborů, a zejména, vzhledem k tomu, že by jeho znovuzavedením musela vzniknout ucelená a funkčně samostatná nová organizační struktura, lze očekávat, že by náklady varianty obnovení četnictva byly vyšší, než u posílení Policie ČR a vytvoření specializovaných složek Policie ČR, jejichž úkolem by bylo zajistit dodržování právních předpisů na ochranu životního prostředí.

Z výše uvedeného dle mého názoru vyplývá, že de lege ferenda lze účelu veřejných stráží nejlépe dosáhnout právě vytvořením speciálních útvarů v rámci Policie ČR, které by působily na venkově a jejichž úkolem by byla mj. právě ochrana životního prostředí. Tato činnost by pak byla doplňována právě působením dosavadních veřejných stráží (po odstranění již zmíněných nedůsledností právní úpravy jejich postavení), k jejichž rušení není jediný důvod.

7. ZÁVĚR

Institut veřejných stráží má na území České republiky dlouhou historii. Historický vývoj ukázal, že v právním řádu mají své místo. Veřejné stráže se tak ustálily jakožto subjekt sui generis - fyzické osoby, které jsou po splnění určitých předpokladů a po složení slibu (přísahy) státem nadány určitými pravomocemi k tomu, aby v mezích a na základě příslušných právních předpisů, působily přímo v terénu a v rámci svého působení kontrolovaly, a popřípadě v určité omezené míře vymáhaly, dodržování právních předpisů na úseku ochrany životního prostředí, potažmo aby chránily zemědělské statky či zemědělský majetek. Z historického pohledu se jeví jako důležitý poznatek, že oproti současnému stavu byly veřejné stráže v průběhu historického vývoje oprávněny nosit zbraň.

Oproti současnému stavu, kdy v České republice působí čtyři jednotlivé druhy veřejných stráží, konkrétně myslivecká stráž, rybářská stráž, lesní stráž a stráž přírody, v minulosti ještě působila již zaniklá vodní stráž. Pro ochranu polního majetku byli též ustanovováni tzv. polní hlídači.

I přes to, že v dnešní době jsou veřejné stráže de facto jediným subjektem veřejné moci, který na venkově a přímo v terénu soustavně vykonává činnost na příslušných úsecích ochrany předmětných složek životního prostředí, nebylo tomu tak vždy. Faktickou neexistencí soustavné činnosti bezpečnostních sborů na venkově totiž v průběhu historického vývoje vyplňovalo četnictvo jakožto plnohodnotný bezpečnostní sbor působící právě na venkově.

Co se týče postavení veřejných stráží, lze konstatovat, že se v právním řádu ustálila skutečnost, že veřejným strážím je zákonem přidělen status veřejného činitele (v platné právní terminologii úřední osoby). Explicitní přiznání statusu úřední osoby znamená základní premisu pro zdárný výkon činnosti veřejných stráží, neboť osobě, která při své činnosti vystupuje z pozice ustanovené veřejné stráže – úřední osoby, poskytuje toto postavení zvýšenou trestně-právní ochranu (a samozřejmě také zvýšenou trestně-právní odpovědnost). Veřejné stráže tak mohou při řešení případných konfliktních situací vystupovat z pozice „silnějšího“ (samozřejmě při nepřekročení z tohoto postavení pramenících limitů).

V kontrastu s postavením úřední osoby však stojí historickým vývojem daná

skutečnost, že veřejné strážce vykonávají svoji činnost bez nároku na odměnu, neboť výkon funkce je čestný. Zejména z toho pramení důsledek, kdy jsou veřejné strážce ustanovovány často pouze formálně, „za zásluhy“, a jejich činnost tak mnohdy rozhodně nelze označit za soustavně a s plným nasazením vykonávanou.

Další, vůči postavení veřejných strážců jakožto úředních osob, antagonistickým projevem platné právní úpravy je situace, kdy veřejným strážím nejsou dána dostatečná oprávnění (např. použití donucovacích prostředků), nehledě na to, že právní úprava oprávnění jednotlivých veřejných strážců je natolik roztržštěná a od ostatních strážců separovaná, že mimo oblast své působnosti nemají oprávnění žádná. Ta oprávnění, která pak mají, jsou mnohdy nedostatečná. Z roztržštěnosti právní úpravy veřejných strážců navíc plyne její velmi nesnadná seznatelnost. Právní jistota a seznatelnost práva jsou přitom jedním ze základních prvků fungujícího právního státu. Z tohoto pak logicky pramení i nízké povědomí veřejnosti o činnosti veřejných strážců, z čehož jistě vyplývá to, jak veřejnost veřejné strážce a jejich postavení vnímá (či spíše nevnímá). Nic na tom nemění poměrně sjednocená právní úprava podmínek pro ustanovení či zrušení ustanovení veřejných strážců.

Jelikož pak veřejné strážce zpravidla nebyvají ani dostatečně materiálně vybaveny (pouta, audio-vizuální nahrávací zařízení, pokutové bloky, neprůstřelné vesty, zbraně, noční vidění), lze konstatovat, že veřejné strážce jsou k plnění jim svěřených úkolů vybaveny pouze formálně a výkon jejich činnosti de facto účinný být nemůže. Reálnou ochranu proti případným protiprávním jednáním tak veřejné strážce obecně poskytují pouze ve velmi omezeném rozsahu.

Jelikož je však jedním z hlavních úkolů státu zajistit dodržování právních předpisů, a to nejen na úseku ochrany životního prostředí (v této souvislosti také především nutno zmínit ochranu soukromého majetku), a jejich případné ohrožování či porušování sankcionovat, lze konstatovat, že v této oblasti na venkově stát neplní jednu ze svých základních funkcí. To je stav nepřijatelný a neudržitelný, nechceme-li, aby tyto funkce byly nahrazeny svépomocí nejen poškozovaných vlastníků zemědělských statků.

Nepřijatelnost současného stavu navíc umocňuje právní úprava odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu činnosti veřejných strážců, kdy stát nese za tyto případné škody odpovědnost, ale dostatečně (s ohledem na výše uvedené nedostatky), případným sporům o náhradu škody nepředchází.

De lege ferenda se nabízí několik možností, jak nevyhovující situaci řešit.

Jednou z nich, legislativně a co se týče nákladů pro státní rozpočet zřejmě nejpříjemnější, nicméně možností přechodnou a jistě ne plně dostačující, je formou novelizace jednotlivých složkových zákonů alespoň odstranit zjevné nedůslednosti a rozdílnosti platné právní úpravy (např. chybějící oprávnění rybářské stráže kontrolovat motorová vozidla, zda v nich nejsou uschovány neoprávněně nabyté ryby a jiné vodní organismy, pravidelné zdravotní prohlídky osob ustanovených stráží, stanovení maximálního věku pro výkon funkce veřejné stráže atd.) a dále rozšířit oblast působnosti, potažmo oprávnění jednotlivých druhů stráží i na strážce ostatní (samozřejmě za splnění podmínky zejména prokázání ostatních odborných znalostí). Tak by alespoň odpadla nepraktická oddělenost působnosti jednotlivých veřejných stráží.

Dalším nutným prvkem novelizace platné rozčleněné právní úpravy je přiznat veřejným strážím oprávnění použít donucovací prostředky, zvýšit trestní sankce za útoky na úřední osoby, zvýšit sankce za neuposlechnutí pokynů úřední osoby a zpřísnit sankce za trestný čin pytláctví.

Právní stát dále musí vyčlenit alespoň nutné finanční prostředky k zajištění alespoň audio-vizuálních nahrávacích zařízení, které by byly veřejným strážím vydávány ustanovujícími orgány. Tato zařízení by pak patřila k povinné výbavě veřejných stráží. Ve chvíli, kdy totiž bude každý zásah veřejné stráže zaznamenán, nebude prostor pro případné spory ohledně oprávněnosti a přiměřenosti zásahu veřejné stráže.

Jako poslední aspekt minima nutného ke zlepšení činnosti veřejných stráží je de lege ferenda prostřednictvím novelizace platné právní úpravy nutnost přiznat veřejným strážím nárok na úhradu nutně vynaložených nákladů vynaložených v souvislosti s činností veřejné stráže (zejména náklady na pohonné hmoty).

Novelizací výše popsaného by mohlo být dosaženo konsolidace v současné době naprosto nevyhovující situace a vytvořen prostor pro následnou diskusi, zda budou současné veřejné stráže doplněny (či nahrazeny) jednotnou veřejnou stráží (z důvodů historické zkušenosti s minulým režimem se jeví jako politicky průchodnější název stráž přírody), či ponecháním jednotlivých veřejných stráží plnohodnotným bezpečnostním sborem působícím na venkově.

Vzhledem k tomu, že situace, do kterých se veřejné stráže dostávají, jsou natolik

nebezpečné a respekt k autoritě zákona je natolik nízký, lze očekávat, že by ani jednotná a profesionální veřejná stráž, byť ozbrojená, velmi dobře vycvičená, ale přesto tvořená z osob v zaměstnaneckém poměru, nemohla nahradit plnohodnotné bezpečnostní sbory.

V tomto ohledu se jeví jako nejlepší řešení problematiky nefunkčnosti veřejných stráží novelizace jednotlivých složkových zákonů doplněná o zřízení specializovaného bezpečnostního sboru působícího na venkově.

V tomto ohledu se v zahraničí a v historii i na našem území osvědčilo četnictvo. Vzhledem k tomu, že však v současné době není v České republice četnictvo zřízeno, lze s jeho znovuzavedením predikovat neúměrně vysoké rozpočtové náklady. Z toho důvodu považuji cestu posílení Policie ČR o specializované útvary působící na venkově, mezi jejichž základní činnosti by patřila ochrana životního prostředí, jako variantu nejefektivnější.

Argumenty proti tomuto řešení z důvodu neúměrně vysokých nákladů nemohou obstát, nechce-li stát na ochranu soukromého zemědělského majetku, na ochranu životního prostředí a na vymáhání práva všeobecně zcela rezignovat. V tomto ohledu lze závěrem shrnout, že existence veřejných stráží v právním řádu České republiky je zcela na místě, ale bez dalšího není v možnostech veřejných stráží zcela obstát.

8. POUŽITÁ LITERATURA

- 1) Andreska, Jiří a Andresková, Erika. Tisíc let myslivosti. 1. vyd. Vimperk: Tina, 1993. 442 s.
- 2) Brandejs, Methoděj, ed. Lesní zákon: (císařský patent ze dne 3. prosince 1852, č. 250. ř. z.) se všemi k němu se vztahujícími nařízeními, pak se všemi zákony říšskými i zemskými, týkajícími se vůbec lesů, jakož i se všemi předpisy o státních zkouškách pro službu lesní a o přísaze pro ochrannou službu lesní, s dodatkem o českém školství lesnickém. V Písku: Jaroslav Burian, [1906]. 258 s. Burianova Sběrka zákonů; 6.
- 3) Čechura, Vladimír, Veselý, Zdeněk a Novák, Rudolf. Myslivost a právo. 1. vyd. Praha: Orac, 2000. 215 s., [11] s. barev. obr. příl. Iuris context;
- 4) Damohorský, Milan, ed. a Stejskal, Vojtěch, ed. Právní úprava ochrany lesa; Procesní právo ochrany životního prostředí: sborník z mezinárodní česko-polsko-slovenské konference, Kašperské Hory [8.-11.9.]2005. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2005. 202 s.
- 5) Dlouhý, Michal. Případy z pátrací služby. 1. vyd. Praha: Pragoline, 2002. 104 s. Otisky.
- 6) Francek, Jindřich. Lovecká vášeň v proměnách staletí. Vyd. 1. Praha: Havran, 2008. 235 s. Krok.
- 7) Hemelík, Tomáš. Rybářství a právo. 1. vyd. Praha: Orac, 2000. 189 s. Iuris context; 2.
- 8) Hendrych, D. a kol.: Právní slovník, 1. Vydání, Praha: C. H. Beck, 2001
- 9) Herčík, Miloslav, Fiedor, Jiří a Müllerová, Hana. Legislativa a ochrana životního prostředí. 1. vyd. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 08. 182 s. 10) Chadt-Ševětínský, Jan Evangelista. Dějiny lesů a lesnictví (hospodářství lesního a hospodářského lesního zřízení či úpravy lesa - soustav) v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Písek (Obora): nákl. vl., 1913. 1121 s.

- 11) Jusková, Anna et al. Nature guard = Stráž přírody. Žilina: Institute of the High Mountain Biology, University of Žilina, 2008. 229 s. Guide books for nature protection guards and rangers - University of Žilina series.
- 12) Kánský, Zdeněk: Zákon o myslivosti. Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart. Praha 1948. 527 str.
- 13) Koncepce a právne predpisy ochrany prírody a krajiny. Diel 1. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, 1997. 386 s.
- 14) Kovárník, Libor. Mimoresortní bezpečnostní služby. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008. 171 s.
- 15) MALÝ, Karel a SOUKUP, Ladislav. *Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918-1938) a jejich místo ve střední Evropě*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010. 2 sv. (594 s., s. 609-1173).
- 16) Macek, Pavel. Bezpečnost obcí a regionů: studijní opora. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje, 2011. 117 s.
- 17) Malý, Karel a Soukup, Ladislav. *Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918-1938) a jejich místo ve střední Evropě*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010. 2 sv. (594 s., s. 609-1173).
- 18) Masarykův slovník naučný: lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. Praha: Československý kompas, 1925-1933. 7 sv.
- 19) Poupě, Jaroslav. Právo v rybářské praxi: [kapesní příručka]. 2., rozš. a dopl. vyd. Praha: LexisNexis CZ, 2007. 65, [6] s.
- 20) Ptáček, Ladislav, ed. Dobrovolná ochrana přírody v České republice: historie, současnost a perspektivy. 1. vyd. Praha: Český svaz ochránců přírody, Ústřední výkonná rada, 2005. 34 s.
- 21) Staněk, Jiří a Řehák, Libor. Nové postavení a úkoly stráží: příručka pro myslivecké strážce, rybářské strážce, vodní strážce, strážce přírody a lesní strážce. 1. vyd. Praha: Venator, 2000. 135 s.

22) Šíma, Alexander. Rybářská stráž: zákon o rybářství a předpisy související: výklad a komentář. Vyd. 1. Praha: Rybář, 2000. 160 s.

23) Vojáček, Ladislav a Schelle, Karel. České právní dějiny do roku 1945. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2007. 218 s. Právo.

24) Zákon o četnictvu a služební instrukce pro československé četnictvo. Praha: Šváb, 1920. 190 s.

Komentáře k zákonům:

1) Šíma, Alexander. Zákon o rybářství: komentář. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. xi, 154 s. Komentáře Wolters Kluwer.

2) Miko, Ladislav a kol. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2007. xvii, 590 s. Beckovy texty zákonů s komentářem.

3) Drobník, Jaroslav. Lesní zákon: komentář. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. xii, 290 s. Komentáře Wolters Kluwer.

4) Čechura, Vladimír, Vaněk, Jiří a Novák, Rudolf. Komentář k zákonu o myslivosti. 1. vyd. Praha: Vega, 2002. 247 s.

Elektronické a internetové prameny:

ASPI - Automatizovaný systém právních informací – Wolters Kluwer

<http://slovník.ekopolitika.cz/z.shtml#zivotni-prostredi>

<http://www.psp.cz/>

<http://www.nssoud.cz/>

<http://kraken.slv.cz>

<http://www.cetnictvo.cz/c-a-k-cetnictvo/vznik-c-k-cetnictva.htx>

<http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2007/9/ziskat-si-vaznost-obyvatelstva/>

<http://www.ochranaprirody.cz/straz-prirody/>

<http://www.strazprirody.cz/>

www.rybsvaz.cz

<http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2013/pokyn-c-mf--2-pro-pokutove-bloky--od-1-1-11088>

<http://www.minambiente.it/pagina/cenni-storici>

<http://www.carabinieri.it/Internet/Cittadino/Informazioni/Tutela/Ambiente/>

<http://www.trampsky-magazin.cz/blog/kubatuv-protitrampsky-zakon-109.html>

<http://www.legifrance.gouv.fr/>

<http://www.senat.fr/>

<http://it.wikipedia.org/wiki/Guardapesca>

<http://it.wikipedia.org/wiki/Guardaparco>

<http://it.wikipedia.org/wiki/Guardaboschi>

Statistická data a poznatky z praxe:

Českomoravská myslivecká jednota

Magistrát hl. m. Prahy

Ministerstvo zemědělství

Rada Českého rybářského svazu

Člen myslivecké stráže Mělnická Vrutice

9. PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Záznam o četnickém zásahu – Lex Kubát – z roku 1929

zdroj: <http://www.trampsky-magazin.cz/blog/kubatuv-protitrampsky-zakon-109.html>

Zemské četnické velitelství v Praze.

Oddělení I. Praha

Stanice Mnšek pod Brdy č. 29.

č. 1922

Okresní četnické velitelství

Praha - Veukov

V Mnšech dne 17. listopadu 1929.

Praze XVI.

Hláším, že v loňském měsíci velitelství četnické
újezy a neúčelů a náležitě věro obnovení skautů je orga-
nizovanými tak i divokými jimi loni zveřejněném
a domněle dobrovolně byli a ne byli si nedělní.

Hláším, že jistě se zastavily a okres. soud
ve zbraňování ománil 3 divoké skauty pro přestupek
zbrojního zákona - nosní zbraňové zbraně - noží - bez
povolání.

Velitel stanice:
br. Arám. Černý

Příloha č. 2 – Vzor evidenčního listu lesní stráže

Evidenční list lesní stráže "

Zdroj: <http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/legislativa/legislativa-cr/lesnictvi/uplna-zneni/100051731.html>

Evidenční list lesní stráže

I.

Vyplní uchazeč

+-----+

|1. Příjmení, jméno a titul: |

| |

+-----+

|2. Datum narození: |

| |

+-----+

|3. Rodné číslo: |

| |

+-----+

|4. Trvalý pobyt: |

| |

+-----+

|5. Státní příslušnost: |

| |

+-----+

|6. Podpis uchazeče: |

| |

+-----+

Správnost uvedených údajů ověřil/a:

V ..... dne .....

podpis oprávněného
zaměstnance orgánu
státní správy lesů

7. Lesní stráž má být ustanovena:

a) na návrh ..... x)

b) z vlastního podnětu orgánu státní správy lesů x)

Vyplní posuzující lékař:

+-----+

|8. Posudek o zdravotní způsobilosti: |

| Nadepsaný uchazeč je - není x) zdravotně způsobilý k výkonu|

| funkce lesní stráže. |

| Uchazeč je způsobilý pouze za těchto podmínek: .....|

| |

|V ..... dne .....|

| |

| |

| |

| |

| |

| |

| |

+-----+

9. Výsledek testu a ústního pohovoru k prokázání znalostí práv a povinností lesní stráže:

písemný test: .....

ústní pohovor: .....

.....
jméno a příjmení a podpis zaměstnance
orgánu státní správy lesů,
který ověření znalostí hodnotil

+-----+

|10. Složení slibu lesní stráže |

| |

+-----+

| S ustanovením lesní strážní souhlasím a skládám tento slib: |

| |

|"Slibuji, že jako lesní stráž budu s největší pečlivostí|

|a svědomitostí plnit povinnosti při výkonu ochranné služby|

|v lesích, že budu při výkonu této činnosti dodržovat právní|

|předpisy a nepřekročím oprávnění příslušející lesní stráž." |

| |

|V ..... dne .....|

V ..... dne .....

podpis oprávněného
zaměstnance orgánu
státní správy lesů

Pokud není uvedeno jinak, vyplní údaje oprávněný zaměstnanec
orgánu státní správy lesů.

Příloha: Výpis z Rejstříku trestů.

Příloha č. 3 – Vzor osvědčení o vykonané zkoušce rybářské stráže

zdroj:<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=2&idBiblio=57781&recShow=40&nr=197~2F2004&rpp=15#parCnt>

Vzor osvědčení o vykonané zkoušce pro výkon funkce rybářské stráže

(Název pořadatele, jeho sídlo, adresa a IČ)

Pověření Ministerstva zemědělství č. .... ze dne ..... čj.....

Osvědčení

o vykonané zkoušce pro výkon funkce rybářské stráže

pro (titul, jméno, příjmení)

Datum narození:

Místo narození:

Místo trvalého pobytu:

vykonal zkoušky pro výkon funkce rybářské stráže ve smyslu ustanovení § 20 vyhlášky č. 197/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství).

Datum složení zkoušky:

Výsledek zkoušky:

razítko pořadatele

.....
jméno a příjmení a podpis
pověřeného zástupce pořadatele

V ..... dne:

Příloha č. 4 - Vydaná pověření - zkouška rybářské stráže

Zdroj: <http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/rybarstvi-a-rybnikarstvi/vydana-povereni/vydana-povereni-rybarska-straz.html> 24.6.2013

Přehled vydaných pověření provádět školení a zkoušky pro získání kvalifikace na výkon funkce rybářské stráže.

pořadí	subjekt pověřený prováděním školení a zkouškami rybářské stráže	datum a číslo jednací
1	Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Zemědělská 1, 613 00 Brno	20.187/3/04-16.230 31.5. 2004
2	Rybářský svaz Luhačovického zálesí, 763 26 Luhačovice	24.273/2/04-16.230 17.6.2004
3	ČRS Jihočeský územní svaz, Zahrádky 237, 373 82 Boršov nad Vltavou	25.036/2004 -16.230 ze dne 23. 6. 2004
4	Český rybářský svaz, Územní svaz města Prahy, U Sovových mlýnů 1, 118 00 Praha 1	40.058/04-16.230 27.10.2004
5	Český rybářský svaz, Výbor územního svazu pro Severní Moravu a Slezsko, 709 00 Ostrava, Jáhnova 14	47.447/04-16.230 7. ledna 2005
6	Český rybářský svaz, Středočeský územní svaz, Opatovická 20, 110 00 Praha 1	651/05-16.230 10. ledna 2005
7	Český rybářský svaz, Severočeský územní svaz, Střekovské nábřeží 51, 400 03 Ústí nad Labem	1.167/05-16.230 14. ledna 2005
8	Český rybářský svaz, Západočeský územní svaz, Tovární 5, 301 21 Plzeň	5135/05-16.230 23. 2. 2005

9	Český rybářský svaz, Východočeský územní svaz, Kovová 1121 500 03 Hradec Králové - Slezské Předměstí	9.534/05-16230 17. 3. 2005
10	Povodí Moravy, s.p., Dřevařská 11, 601 75 Brno	30.851/05-16.230 1. září 2005
11	Moravský rybářský svaz, Místní organizace Zlín, Na Slanici 387, 763 02 Zlín, IČ:00547956 <i>S účinností od 1. července 2013</i>	18.6.2013 33931/2013-MZE- 16232

Příloha č. 5 – Vzor služebního odznaku a průkazu rybářské stráže

Zdroj: http://eagri.cz/public/web/ws_content?contentKind=image&section=1&id=197-204c.pcx

Příloha č. 6 – Logo Carabinieri tutela ambiente

Zdroj: <http://www.carabinieri.it/Internet/Cittadino/Informazioni/Tutela/Ambiente>

Abstrakt

Cílem této diplomové práce je provést analýzu platné právní úpravy veřejných stráží a nastínit možnosti jejího vývoje de lege ferenda.

Tato diplomová práce se skládá ze 7 kapitol (včetně úvodu a závěru), přičemž tyto kapitoly se dále člení na podkapitoly. Po úvodu následuje kapitola, ve které jsou definovány základní pojmy (veřejné strážie a ochrana životního prostředí). Třetí kapitola se věnuje historickému vývoji veřejných stráží. Ve čtvrté, nejrozsáhlejší kapitole této práce je komplexně popsána, analyzována a s poznatky z praxe konfrontována platná právní úprava veřejných stráží. Následuje kapitola zabývající se stručným nahlédnutím na zahraniční právní úpravy ochrany životního prostředí (Francie, Itálie). V kapitole šesté jsou pak předloženy návrhy právní úpravy de lege ferenda. V závěru práce jsou zhodnoceny poznané skutečnosti a shrnuty úvahy de lege ferenda.

Abstract

The aim of this thesis is to analyze the current legal regulations of public guards and outline possibilities of its development de lege ferenda.

This thesis consists of 7 chapters (including the introduction and conclusion), and these chapters are further divided into subsections. After the introduction follows chapter, which defines the basic concepts (public guards and environmental protection). The third chapter deals with the historical development of public guards. In the fourth, the largest chapter of this work is comprehensively described, analyzed and as knowledge of the practice confronted by applicable law of public guards. The following chapter deals with a brief insight into foreign legal regulations of environmental protection (France, Italy). The sixth chapter presents legal regulations de lege ferenda. In conclusion, there are actually assessed, identified and summarized considerations de lege ferenda.

Summary

This thesis deals with the public guards and their role in protecting the environment. The aim is to comprehensively describe and analyze the legal regulation of public guards. On the basis of acquired knowledge from the practice I propose a basic possibilities for development of legal regulations *de lege ferenda*.

The introduction and definition of basic concepts are followed by a chapter dealing with the historical development of public guards. The historical development of public guards clearly shows, that the position of public guards as individuals, whose the state entrusts certain powers in the field of environmental protection in the territory of the Czech Republic is historically anchored. In this context, it is also necessary to mention an inalienable part of the gendarmerie, who previously worked in the country side and very well complemented with activities of public guards.

The fourth and longest chapter is devoted to a comprehensive analysis of current legal regulations of public guards and its confrontation with knowledge of the practice. Currently, the Czech Republic has four types of public guards: fishing guard, hunting guard, forest guard and nature guard. Legal regulation of these various types of public guards is extensively fragmented despite of some common features. The other negatives of current legal regulation are limited authorizations of public guards (eg. public guards are not authorized to use coercive means), and in particular the fact, that public guards perform their work free of charge and for its activities they are not usually equipped with basic tools. Based on these facts, it can be said, that the function of public guards is often performed only formally. The essential common feature of public guards is, that they are public officials, based on the law.

The fifth chapter focuses on the legal regulations of environmental protection in France and Italy, and specially to the role of the gendarmerie operating in this area. As it turns out, the gendarmerie, and its specialized organs, are able to effectively provide the function.

In the sixth chapter I try to suggest proposals for the development of legal regulation of public guards, *de lege ferenda*, because state has to ensure the one of its basic functions to protect the environment, the private agricultural property and the enforcement of law in general. Finally, in my opinion, the best way how to solve the

actuell situation is amend current legal regulation and create the specialized units of the Police of the Czech Republic, which would operate specially in the country side.

Název diplomové práce v anglickém jazyce

Public guards and environmental protection

Klíčová slova

Veřejná stráž

Ochrana životního prostředí

Rybářská stráž

Key words

Public guard

Environmental protection

Fishing guard